

3/2001

3/2001

NIZOZEMSKÉ

LISTY

OBČASNÍK

ČECHŮ

A

SLOVÁKŮ

V

HOLANDSKU

ROČNÍK OSMÝ

ČÍSLO 3

2001

V TOMTO ČÍSLE:

J.ČÍZEK

L.v.DIJK

R.ERBEN

P.HALMAY

E.HOROVÁ

J.KANTŮREK

M.KOCOUREK

L.MALINSKÝ

A.MOROZ

K.A.POKORNÝ

M.SALZOVÁ

K.STRAATSBURG

P.SVĚTLÍKOVÁ

V.ŠADRAK II.

L.BREŽNĚV j.h.

NIZOZEMSKÉ LISTY

Vydává Spolek Čechů a Slováků v Holandsku,
Rijnstraat 27, 1823 EA ALKMAAR

PŘEDPLATNÉ f 40.- nebo EU 20.- zasílejte laskavě na adresu:
STICHTING TSJECHEN EN SLOWAKEN IN NEDERLAND,

C. Fabritiuspark 23, 1701 VP HEERHUGOWAARD,

Bankovní spojení: POSTBANK 606 53 37

(s označením **Předplatné a rok**, za který platíte)

REDAKČNÍ RADA: Liba van Dijk (vedoucí), Jaroslav Kantůrek, Ladislav Malinský

Externí členové: Eva Horová (Praha), Hana Schenková (Delft)

Pokladní: Monika Kaandorp - Váňová

Redakce nezodpovídá ani za obsah, ani za gramatickou správnost podepsaných článků, zasláné příspěvky nevrací a vyhrazuje si právo tyto případně redakčně zkrátit, event. upravit. Otištěné články nemusí být vždy shodné s názory redakce.

Adresa pro DOPISY, LUŠTÍRNU, INZERCÍ a AUTORSKÉ

PŘÍSPĚVKY: N.L.; Sirtemastr. 287, 2513 XL DEN HAAG

Toto číslo vychází k podzimu 2001

OBSAH:

- 03 Úvodník
- 04 Paní Helena Bambasová se vrací - L.Malinský
- 06 Torza - Foto
- 07 České centrum informuje - J.Kantůrek
- 09 Psáno na kolejích - E.Horová
- 11 Paříž - tak trochu jinak
- 14 Ahoj vodáci - K.A.Pokorný
- 16 Ostudný problém - (L.v.Dijk)
- 18 Nemilá překvapení planety Země - A.Moroz
- 20 Zážitky z dovolenky aj.- K.Straatsberg
- 22 Dveře dokořán - R.Erben
- 25 Zamyšlení - L.v.Dijk
- 26 Trocha poezie - P.Halmay
- 28 Expedice Euro-kola - J.Čížek
- 31 Pozdní odpoledne NL - J.K.
- 32 Není tráva jako tráva - L.Malinský
- 34 Extremismus a extremisté - L.v.Dijk
- 36 Lázeňské zážitky z Třeboně - M.Salzová
- 37 Zprávy - Info
- 38 Zajímavosti z kultury - České centrum
- 40 Víte, že. . . - L.M.
- 44 Stalo se . . . - Různí autoři
- 46 Něco na mě mrklo - P.Světlíková
- 47 Kolik je nás - L.Malinský
- 48 Lušτίrna - L.M.
- 49 Drazí soudruzi - L.Brežněv j.h.
- 50 Jen tak . . . - V.Šadrak II.
- 51 Zadní strana: Kibutua - L.Malinský

Příští číslo vyjde k Vánocům 2001

Redakční uzávěrka 30.listopadu téhož roku

Ú V O D

V letním čísle Nizozemských Listů jsem se zmínila o spolupráci s nizozemskými a českými organizacemi kdy by mohl Spolek Čechů a Slováků hrát roli zprostředkovatele. O dovolené v Čechách jsem se setkala s pracovníky Ministerstva vnitra v Praze z Odboru prevence kriminality, se kterými jsem domluvila pravidelný kontakt a příspěvky do našeho občasníku, ale i do jejich časopisu Policista a Tiskového servisu. Jsem ráda, že je mezi námi krajany mnoho odborníků, na které se určitě obrátím, když mne Odbor prevence požádá o pomoc nebo názor.

Co se naplnění výboru Spolku týká mohu oznámit, že se přihlásily už najisto dvě členky do výboru a na rozhodnutí ještě jedné potenciální členky čekám. Bude nás potom ve výboru pět, což je dobrý počet k uskutečňování činnosti, kterou jsem v Praze slíbila.

V NL, ale i na setkáních Vás budu pravidelně informovat o činnosti, a třeba se nám i podaří vydávat roční zprávu činnosti Spolku, ale o tom si musím promluvit s členy výboru, neboť to je práce, kterou bych nemohla dělat sama.

Doufám, že jste všichni měli hezké, slunečné a hlavně zdravé prázdniny a že se při krajanských akcích brzy uvidíme. Informační den, který se měl konat v září je odložen na listopad tohoto roku. Je to tím, že tento den chceme organizovat společně s Utrechttem, kde ještě do konce tohoto roku probíhají oslavy desetiletého jubilea družby s Brnem.

Jako vždy Vám všem přeji hezké počtení a doufám, že můžeme i do dalších čísel počítat s Vašimi příspěvky.

LÍBA van DIJK

PANÍ HELENA BAMBASOVÁ SE VRACÍ LADISLAV MALINSKÝ

Nemám rád články nebo proslovy k příležitosti jakéhokoli loučení. Nemám je rád proto, že bývají většinou stereotypní, plné chvály o schopnostech a kvalitách někoho, kdo třeba byl po dlouhou dobu svého působení předmětem ostré kritiky ostatních, včetně řečníka či pisatele. Bývají vměstnány do všeobecného klišé, které je pak předlohou, u níž stačí vyměnit jméno a znovu použít při další příležitosti podobného druhu.

Z české ambasády v Den Haagu se vrací po čtyřletém působení (jak tomu v diplomatické službě bývá) velvyslankyně paní Ing. Helena Bambasová, a já se hned hlásím, že mi po celé ty čtyři roky dělala potíže, či lépe jednu potíž s více možnostmi. Tato potíž byla v tom, že jsem po celou tu dobu nevěděl, jak ji mám oslovovat. Na jedné straně já kmet, který při jen trochu větší snaze svých předků by mohl být dědečkem oné dámy, na druhé straně ona dáma, věkem méně než polovina mého, ale ověčená gloriolou nejvyššího reprezentanta rodné země.

Tak jak na to? Titul hlásaný vizitkou jako *Ambassador extraordinary and plenipotentiary* jsem jako zbytečnou ztrátu času při opakovaném používání, a především pro nelibozvučnost jak v originále, tak i v kostrbatém překladu, zásadně odmítl, a uvažoval pak o možnosti další, častěji, ale nejednotně užívané. Někteří ji oslovovali v řeči přímé i nepřímé jako *Její excelenci*, jiní zase *Vaše excelence*, čili vlastně to byla *Svoje excelence*, což zase nezní gramaticky. Protože dobře hájila *naše* zájmy, napadlo mne oslovovat ji výstižně jako *Naše excelence*, ale už jsem viděl sousedy ukazovat prstem, že to je *Jejich excelence* (tedy jako naše), a nikoliv *jejich* excelence (tedy sousedů). Takže jsem se dlouho k přijatelnému oslovování nedostal, což byla ta zmíněná potíž. Až za nějakou dobu jsem si utvořil nové, krátké slovo, a pak jsem (občas i jsme) ji tak nazýval, nikoli když jsme mluvili *s ní*, ale *o ní*, tedy za jejími zády. To dlouhé *paní velvyslankyně* bylo zkráceno na *paní Velva*, a když jsem to poprvé zkusmo použil jako oslovení v řeči přímé, bylo to, k mému potěšení, přijato bez nejmenšího protestu. V duchu jsem jí připsal červenou tečku, mohlo to dopadnout i jinak. ●

Když se mi podařilo získat paní Bambasovou pro pravidelné dopisování do Nizozemských listů, věděl jsem, že jsem si na sebe upletl bič, neb jak já ji budu chodit upomínat, že se uzávěrka blíží a kdy ten příspěvek dostanu. To si přece *k excelenci*, ať číkoli, dovolit nemohu. A také jsem si to nedovolil, neb příspěvky chodily včas, vzorně upraveny, hotovy k otištění. A ještě k tomu byly dobré a záhy se staly oblíbenou rubrikou čtenářů. Litoval jsem, že si paní Velva nechtěla učinit ze svého psaní pro Listy hlavní povolání, a velvyslankyňováním si pouze přivydělávat. Přesto jsem jí připsal další tečku. ●

Dalším krokem byla nutná renovace reprezentačních místností rezidence, které dlouho trpěly macešskou péčí centrálního úřadu i dočasných obyvatelů, což bylo vysvětlováno vděčným klišé o nedostatku peněz. Za vlády paní Bambasové nebylo těch peněz víc, ale paní Velva si je zřejmě dovedla vydupat a ekonomicky (na to má ostatně školy) je využít, takže rezidence se dočkala důstojného vzhledu, zejména když i stereotypní a okoukaná výzdoba zdí a vitrín byla novými přírůstky vkusně oživena nebo nahrazena. Ambasáda začínala mít osobitý punc paní Velvy a stávala se pomalu *Bambasádou*. Rád připisuji další červenou tečku. ●

V posledních čtyřech letech nápadně stoupl nejen počet, ale především hodnota událostí v prostorách rezidence, především kulturních, koncertů význačných hudebníků, literární večery a jiné, a pokud bylo vhodné účastnila se paní Velva i událostí externích, výstav, divadelních a filmových představení, různých jubilejních příležitostí, kde svým projevem, většinou zahajujícím, vhodně a věcně účastníky informovala. Také zde ovšem měla ulehčenou situaci perfektním ovládnutím diplomatického jazyka, kultivovaným projevem, příjemným zjevem (přes dlouhodobou pracovní neschopnost jejího kadeřníka), a v neposlední řadě i ve spolupráci s okolím, především s Českým centrem, takticky umístěným v budově velvyslanectví, sice v neútluných podkrovních místnostkách, ale překypujícím bohatou činností. O další tečku je tedy třeba se podělit. ●

Než připiší další, podle mne nejhodnotnější tečku, musím ji zdůvodnit poněkud širěji než ty ostatní. Do doby nedávné (a trochu i dosud) to byli Komenský a Škroup, kdo byli holandské veřejnosti připomínáni jako jediné význačné postavy českého původu, mající určitý vztah k jejich zemi - oba jsou v Holandsku pohřbeni. V holandské zemi je ale také pohřbeno šestatřicet československých letců, kteří spolu s letci RAF bojovali za svobodu (nejen) našeho státu a tomuto poslání odvedli dar nejcennější a nenahraditelný - své životy. Toto zdánlivé klišé je zde ta nejtvrďší skutečnost. Především jim a jejich kolegům z obou front vděčíme za to, že Československo bylo uznáno mezi vítěznými státy druhé světové války.

Celkem jde o 36 hrobů ve 14 lokalitách. Že za totality její zastupitelský úřad těmto hrobům nevěnoval pozornost je stejně pochopitelné jako neodpustitelné, ale teprve první polistopadový velvyslanec ČR dr J.Mihule navštívil roku 1995 obci udržovanou hrobku našich letců v Nieuwe-Niedorp. Na to navázala ve svém funkčním období paní Bambasová a z pietního obřadu položení věnců vytvořila každoroční tradici, ve které bude podle předpokladu i nadále pokračováno.

Za upevnění této tradice pro příští léta tato tečka. ●

Pozn.: Ty, jimž se jeví tečky jako černé, ujišťuji, že ve skutečnosti jsou červené.

Pro úplnost otiskujeme poslední tabulku hrobů jak ji sestavil roku 1999 M.Petrů z Den Haagu

Contact ID	Prefix	Last Name	First Name	Armed Forces	Address	City	Birthdate	Date of death
1	f/sgt 310 sq.	Eibogen	Arnošt	RAF no.788096	N.Oosterbegr.pl.	Amsterdam	8-02-20	11-08-44
2	w/offr. 75 sq.	Jambor	Oldřich	RAF no.787441	Ugchelen	Apeldorn	3-05-13	31-05-42
3	f/o 311 sq.	Mohr	Josef	RAF no. 82625	Bergen g.com.	Bergen aan Zee	5-10-12	28-12-41
4	f/sgt	Hrdina	Josef	RAF no.787310	Brit.cemetery	Bergen op Zoom	7-03-12	11-04-42
5	f/sgt	Kalenský	Josef	RAF no. 787177	Brit.cemetery	Bergen op Zoom	17-02-17	11-04-42
6	sgt	Kodeš	Karel	RAF no. 787261	Brit.cemetery	Bergen op Zoom	26-05-20	11-04-42
6	sgt	Peprníček	Jan	RAF no. 787872	Brit.cemetery	Bergen op Zoom	15-12-19	11-04-42
7	sgt	Poitzner	Josef	RAF no. 787875	Brit.cemetery	Bergen op Zoom	17-04-13	11-04-42
8	f/off	Rychnovský	Karel	RAF no. 82632	Brit.cemetery	Bergen op Zoom	9-05-18	11-04-42
12	sgt 311 sq.	Kuňka	Karel	RAF no. 787252	Westduin cem.	Den Haag	27-07-13	25-09-40
9	sgt 311 sq.	Havlík	Oldřich	RAF no. 787121	Woansel cemet.	Eindhoven	25-10-16	11-04-42
10	sgt 311 sq.	Taláb	Josef	RAF no. 787892	Woansel cemet.	Eindhoven	16-07-09	11-04-42
11	sgt 311 sq.	Varjan	Pavel	RAF no. 787901	Woansel cemet.	Eindhoven	22-06-11	11-04-42
14	sgt 311sq.	Mareš	Jiří	RAF no. 787393	Allg.begraafpl.	Lemmer	12-04-16	17-07-41
15	sgt 311 sq.	Hejna	Jan	RAF no. 78204	Kostverlorenpol.	Nieuwe-Niedorp	7-02-15	23-06-41
16	pilot/off 311	Konštický	Vilém	RAF no. 82608	Kostverlorenpol.	Nieuwe-Niedorp	17-11-14	23-06-41
17	f/sgt 311 sq.	Rozum	Alois	RAF no. 787169	Kostverlorenpol.	Nieuwe-Niedorp	6-07-12	23-06-41
18	p/o 311 sq.	Smerček***	Leonhard	RAF no. 82605	Kostverlorenpol.	Nieuwe-Niedorp	29-12-15	23-06-41
19	f/sgt 311 sq.	Vařach	Karel	RAF no. 787551	Kostverlorenpol.	Nieuwe-Niedorp	26-11-18	23-06-41
20	pilot/off	Košutic	Václav	RAF no. 82609	Brit.c.Jonkerbos	Nijmegen	26-09-15	17-04-41
21	sgt	Kráčmer	František	RAF no. 787244	Brit.c.Jonkerbos	Nijmegen	21-05-16	17-04-41
23	f/off	Kubiček	Vladimír	RAF no. 82613	Brit.c.Jonkerbos	Nijmegen	11-10-13	17-04-41
22	sgt	Lifczyc**	Rudolf	RAF no. 787533	Brit.c.Jonkerbos	Nijmegen	29-03-11	17-04-41
24	f/off	Sixta	František	RAF no. 82574	Brit.c.Jonkerbos	Nijmegen	20-09-15	17-04-41
25	sgt	Štětka	Václav	RAF no. 787497	Brit.c.Jonkerbos	Nijmegen	16-04-15	17-04-41
30	sgt 311 sq.	Netik	Václav	RAF no. 787211	Gener.cemetery	Oldebroek	20-09-10	20-07-41
26	pilot/off 311sq.	Jarošek	Hubert	RAF no. 82605	Gener.cemetery	Oosterwolde	27-09-10	16-10-40
27	sgt 311 sq.	Jirsák	Otto	RAF no. 787141	Gener.cemetery	Oosterwolde	3-10-07	16-10-40
28	sgt 311 sq.	Klímt	Karel	RAF no. 787547	Gener.cemetery	Oosterwolde	4-10-12	16-10-40
29	pilot/off 311	Landa*	Bohumil	RAF no. 82557	Gener.cemetery	Oosterwolde	*20-12-96	16-10-40
31	f/lt 124 sq.	Bachurek	Svatopluk	RAF no. 82536	Den Burg	Texel	7-03-15	25-04-42
32	sgt 124 sq.	Kothera	Zdeněk	RAF no. 788125	Den Burg	Texel	16-03-19	27-04-42
33	pilot/off 311	Brož	Jaromír	RAF no. 61517	Vredhof	Tilburg	13-09-16	17-01-42
34	sgt 311 sq.	Mašek	Rudolf	RAF no. 787865	Vredhof	Tilburg	9-09-18	17-01-42
35	sgt 311 sq.	Svoboda	Jindřich	RAF no. 787165	Vredhof	Tilburg	23-05-17	17-01-42
13	sgt 311 sq.	Jindra	Miroslav	RAF no. 787621	Hefshulzen cem.	Uithulzormeeden	5-03-16	19-07-41

* narozen 1896

** na pomníku uvedeno jméno Lifčic

***na desce pod křížem uvedeno jméno Smerček

† podle sdělení přeživšího P/O M.Zapletal a publikace plk.Arie P. De Jong tetadlo bylo sestřeleno 15.4.1942 ve 02.30 hod.

Edit.: M. Petrů, Den Haag 4-12-1999

Edice M.PETRŮ

ÚPLNÁ TABULKA HROBŮ ČESKOSLOVENSKÝCH LETCŮ V HOLANDSKU

Dosud navštívené hroby jsou vyznačeny v prvním sloupci

TORZO
HISTORIE

Hrob padlým čsl. letcům
v Nieuwe-Niedorp

(Foto M. Petřů)



TORZO
PŘÍRODY

Les
v Den Haagu

(Foto V. Šadrak II.)





ČESKÉ CENTRUM INFORMUJE JAROSLAV KANTŮREK

Po poněkud klidnějších letních měsících jsme se koncem srpna opět naplno pustili do přípravy podzimních kulturních akcí. Některé výstavy ještě navazují na předchozí akce, zejména na úspěšnou výstavu „Současné české umění v evropském kontextu“ v Delftu. Kresby Ladislava Dydka a grafiky Vladimíra Suchánka putovaly do Doetinchemu, kde budou celé září vystaveny v městském divadle Amphion (Schouwburgplein 1, Doetinchem, Tel. 0314-344032). Zahájení výstavy bylo součástí slavnostního večere v rámci městských oslav a ve spolupráci s partnerským městem Pardubice vystoupila v programu vynikající Komorní filharmonie Pardubice s již evropsky proslulým dirigentem Leošem Svárovským a herci Východočeského divadla z Pardubic s pantomimickým představením Cvoci. Diváci odcházeli ze sálu v pozdních večerních hodinách s neobvyklou kombinací programu spokojeni. Na vynikající koncert vážné hudby (díla J.V. Myslivečka, J. Suka a W.A. Mozarta) navázalo po přestávce představení Cvoků - grotesky, kde je hrdinou člověk, který se dovede poprat s nepřízní osudu, zachovat si dětskou hravost a fantazii a v maličkostech, které jsou pro ostatní všední, objevovat krásy světa.

Osobní kontakty byly navázány i se čtveřicí výtvarníků Ivan Bukovský, Petr Cisařovský, Ellen Jilemnická a Lubomír Pešek, kteří inspirováni městem Naarden a osobností J.A. Komenského nazvali svoji společnou výstavu Orbis Pictus. První část výstavy je od 29. srpna přístupná v galerii De Lage Flank (Hoek Pijstraat – Oostwalstraat, Naarden-Vesting, Tel. 06 – 53606091 / 06 – 22743102). Vzhledem k většímu rozsahu výstavy bude druhá část expozice zpřístupněna od poloviny října t.r. v naardenském Muzeu J.A. Komenského s účastí několika dalších holandských výtvarníků. Správa českých center se rozhodla podpořit projekt Orbis Pictus Evropa nejen v Nizozemsku, ale i v dalších zemích. Vnik projektu bych rád čtenářům Listů poněkud přiblížil. První společnou výstavu uspořádali dříve samostatně působící umělci na počátku roku 2000. Nevázal je žádný umělecký program, pouze vzájemné přátelské vztahy. Všichni čtyři autoři patří ke dnešní střední generaci a mají za sebou podobnou existencionální zkušenost. Nejlepší léta svého života prožili v ponuré době tzv. normalizace, kdy byla možnost svobodné prezentace volné tvorby značně omezená. Pokud se umělec nechtěl zkompromitovat s totalitním režimem, tvořil svá podstatná díla především pro sebe a pro úzký okruh přátel. To byl i případ těchto čtyř výtvarníků, kteří sice nadále pracují v tvořivém ústraní mimo módní trendy, přesto je jejich tvorba v kontextu současného českého výtvarného umění nepřehlédnutelná. První zdařilá společná výstava se konala v Terezíně, ve výstavních prostorách Malé pevnosti. Další výstavy v Čechách na sebe nedaly dlouho čekat (Hořice, Náchod, Písek) a byly navázány i kontakty v zahraničí. Na nedávné výstavě v galerii Waldstein v Praze prezentovali tito umělci pod záštitou místopředsedy Senátu České republiky Z. Vojíře projekt ORBIS PICTUS: EVROPA - vize budoucí Evropy očima evropských umělců. Součástí série výstav Orbis Pictus se stane pás plátna, na který budou domácí i zahraniční umělci, každý svým osobitým způsobem, prezentovat svou ideu budoucí Evropy a navazovat přitom na předchozí příspěvky. Dají tak symbolicky najevo vůli vzájemně si porozumět a hlásit se ke společnému cíli. Projekt nekonečného obrazu bude ukončen k datu vstupu České republiky do Evropské unie a případně jako souborné dílo vydražen a výnos dražby bude věnován na podporu evropské kultury.

V září představí České centrum v Nizozemsku také zatím náš největší projekt z oblasti architektury. Jedná se o výstavu Současná česká architektura, která představuje její vývoj po roce 1989 pod mottem jedno desetiletí znovunabyté svobody na prahu 21. století. Česká architektura dostala po dlouhém období různých omezení a chudoby prostředků opět příležitost stát se skutečnou tvorbou uplatňující invenci, tvůrčí záměr i osobní odpovědnost architekta. Zcela nové postavení architektů i investorů v demokratické společnosti s tržní ekonomikou, dříve nedostupné špičkové technologie a materiály, nové typy stavebních úkolů, ale i rychlá generační proměna a otevřenost vůči zahraničním podnětům, to vše zásadně změnilo podmínky, v nichž se česká architektura rozvíjí po roce 1989. Výstava se uskuteční v

sidle Design Academy v moderních prostorách budovy De Witte Dame v Eindhovenu (Emmasingel 12, Tel. 040 – 2393939) a potrvá do 26. září.

Z oblasti hudby jsem již v minulém čísle informoval o Minifestivalu vážné hudby v Haagu ve dnech 28. a 29. září (rezervace vstupenek 070 – 346 00 52). Dozvěděli jsme se i o dalších odpoledních koncertech ve stejné dny v Amsterdamu (29. září) a Haarlemu (30. září). Informace získáte na stejném telefonním čísle. Rovněž bylo potvrzeno vystoupení zpěváka Karla Zicha na Symposiu v Baarnu, které se koná 13. října 2001 od 9,30 hod. v Conferentieoord Drakenburgh (Albert Schweitzerweg 1, Baarn, Tel. 035 – 6461414).

Čtenáře bych chtěl také informovat, že na naše turistické zastoupení v Amsterdamu nastoupil nový vedoucí kanceláře pan ing. Jan Kotala, který vystřídal paní Petru Prinsovou t.č. na mateřské dovolené. Zastoupení České centrály cestovního ruchu v Amsterdamu nyní připravuje například první oficiální účast České republiky na podzimním veletrhu cestovního ruchu 50+ Beurs & Festival, kde se mimo jiné představí i české lázně.

Těším se na setkání s vámi na našich příštích akcích.



Pictní akt u hrobu Františka Škroupa v Rotterdamu - v.v. Helena Bambasová, 31.5.2001



Dětský pěvecký sbor Klíček – koncert 31.5.2001 – rezidence v.v. Den Haag

PSÁNO NA KOLEJÍCH . . .

EVA HOROVÁ

- z Prahy přes Berlín do Haagu. Poslední červencová neděle. Vlak je plný "ruksakové mládeže", my dva starci zvedáme věkový průměr v našem vagoně asi tak na 35. A to kdoví jestli. Přemýšlím, kde zůstala naše - válečná a těsně poválečná - generace. Buď necestují (příliš staří či nemajetní) nebo cestují luxusněji, letadly, automobily nebo na palubě cruise-ships.

Jestli je cestování automobilem dnes ještě možné považovat za luxus, nevím. Určitě ne v létě, v době prázdnin a dovolených. My již můžeme soudit jen podle zpráv v tisku a televizi o mnoha setkilometrových zácpách na dálnicích v celé Evropě a z vyprávění kamarádů a známých. Někdy mi připadá, že se cesta autem kamkoliv dnes podobá spíš dobrodružné výpravě do nitra černého kontinentu v devadenáctém století. Také tehdy vlastně nevěděli, kam a kdy a jak docestují a co je na cestě potká.

My dva, z pohodlnějším věkem a placeným nicneděláním, již tohoto dobrodružného ducha nemáme a tedy cestujeme s interrailující mládeží veřejnou dopravou. Je to mládež kosmopolitní, jazyků přímo babylon. Jen hned kolem nás: Norky, Američan, Angličani, Němci a také dva čeští chlápci, cestující přes Hamburg a Kodaň do Švédska. Čas plní učením se švédských slovíček a frází z tlusté kapesní příručky. Říkám si, dobře tak. To je ta správná stránka globalizace. Hoši jsou vyučení řezníci, původem odněkud ze Šluknovského výběžku. Prý tam u nich byla donedávna maličká jatka a k nim náležející masozpracující podnik. Poráželi tam dobytek a hned maso zpracovávali a prodávali v okolí. Teď to celé upadá, protože se po privatizaci masozpracující podnik oddělil a rychle zanikl. Na jatkách se jen poráží a celé kusy se vozí kamsi, kde se rozporcují (rozbourají se tomu prý říká) a ty kusy se zase vezou někam jinam, kde se zpracují do klobás a salámů. Hotové výrobky se pak opět přepravují do Šluknovského výběžku, aby se prodaly. Prosim fundované ekonomy, aby ignorantské exkantorce biologie vysvětlili, jak je možné na takovém systému vydělat peníze! Globalizaci ve smyslu shora popsaného prázdninového cestování polyglotní mládeže fandím. Té druhé, zboží a předměty po celém světě zbůhdarma přemísťující, nerozumím a nelíbí se mi. K čemu je to propána jána dobré?

Vlak mezitím projíždí Bránu Čech také zvanou Porta Bohemica (jmenuje se tak i náš vláček) a dostáváme se do fádni, rovinaté krajiny bývalé NDR. Krátíme si čas snahou poznat, kde asi bývala ta železná opona, kdy přejedeme na území Západního Německa. Hranice tam už fyzicky není, předěl je ale vyzorovatelný. Viditelně se mění ráz krajiny. Od českých hranic projíždíme krajem, který se od toho českého moc neliší. Vesnice se podobají více českým z pohraničí či středních Čech. Rozpadlé, prázdné budovy zrušených nádraží. Rozpadající se, bodláčím a kopřivami zarostlé budovy kravínů či čeho. Prázdné budovy se slepými okny, asi opuštěné továrny, které se nepodařilo Treuhandu prodat. Ladem ležící pole a louky. A náhle se ráz krajiny mění: louky a pole pečlivě obdělané, každý domek ve vsi nabilený, silnice s ukazateli, které stojí rovně a s čerstvě namalovanými pruhy. Docházíme k přesvědčení, že čtyřicetileté spojení se proletářů určitých zemí přispělo ke srovnání národních kultur víc, než to dokáže nějaká pouhá příslušnost k určitému národu. Žádná příslovečná germánská pečlivost a pracovitost či slovanská sice holubičí, ale ve své podstatě líná a nepořádná povaha! Reálně-socialistický šlendrián versus kapitalistické soukromé vlastnictví, to je ono.

..dopsáno v Holandsku u okna s vyhlídkou na stahující se mračna nad dunami, 18. srpna. Dočetla jsem páteční noviny a opět jsme se ujistila, že není nic nového pod sluncem. Nikde. Co mě utkvělo v paměti: korunní princ soc.dem. Melkert má pošramocenou pověst, protože se

ukazuje, že se pod jeho vedením za posledních bratru šest let prošustrovalo mnoho miliard ze státního rozpočtu na tvorbu pracovních míst, která nakonec ani tak nevznikla. Ministerští úředníci ministerstva sociálních věcí si zase "kreativně" vyložili bruselská pravidla pro využívání peněz z Evropských fondů na potírání nezaměstnanosti; zalepovali nedostatek peněz jinde, z tvorbou míst pro dlouhodobě nezaměstnané to mělo jen málo a vzdáleně společného. Teď chce Brusel peníze zpět. Zatím to nevypadá, že by začaly padat hlavy, také si snad nikdo viditelně a prokazatelně nemastil vlastní kapsu; to na rozdíl od podobných afér v Čechách. Jinak ale velmi srovnatelné.

Letiště Schiphol - Amsterdam bude mít vlastní soudní síň, kam budou několikrát týdně dojíždět soudci a příslušný personál z Haarlemu, kam Schiphol spadá. To aby mohli soudit na místě kriminálníky a jiné živly (třeba utečence, i když o tom se tak nemluví), chycené při činu.

Jsou prázdniny, je třeba zabavit masy mladých a také si vydělat. Jsou pořádány obrovské taneční zábavy pod širým nebem, na které se sjedou desetitisíce -tiletých, kteří se následovně téměř ušlapou, když začne nečekaně pršet a není hned po ruce dostatek autobusů, které by ty pilulkami XTC nabuzené davy dopravily do sucha a tepla.

Při nedávné návštěvě pohádkového zábavního parku Efteling jsme s hrůzou konstatovali, že posvátná hodina šestá večerní již asi pro moderní mladé holandské rodinky není pevnou posvátnou hodinou, kdy celá rodina zasedá k večeři. Všichni totiž, včetně mimin v peřince, vydrželi do poslední minuty před zavřením, a to je 21 hodina! Kam to ten svět spěje. Chléb a hry, konec evropské civilizace jak ji známe?

A ty dráhy! Kdysi jsem se chlubila řídkým návštěvám z Čech dobře fungujícími holandskými vlaky. Kde jsou ty časy. Měli jsme tu teď právě na návštěvě kamarády z Prahy, a já se musela omlouvat. Když zrovna nestávkují, tak mají letní jízdní řád, nejsou lidi a materiál. Mezi desátou ráno a třetí odpoledne se jeden nedostane z Den Haag CS do Amsterdamu bez přestupování v Leidenu. A když už ve vlaku sedí, je to často prastarý belgický nebo německý vyřazený vagon, takové už se nepoužívají ani v Čechách. A největší hrůza - odpadky a špína. Všudypřítomné, zapáchající mastné papíry, psí výkaly, plechovky a podobná hrůza. Nechápu to a je mi z toho smutno. Pravda, když jsme se přistěhovali do Holandska v roce 1970 z Londýna, utíkali jsme o weekendech před přehnanou čistotou a pořádkem do "nepořádné" Belgie, kde jsme mohli dětem ukázat kopretiny na mezi a slepice na hromadě hnoje na dvoře statku; ale co je moc, to je moc. Nechci stát po kolena v odpadcích, čekajíc na velmi zpožděný vlak, který mne možná, když budu mít štěstí, doveze tam, kde potřebuji být. A jak to všechno vysvětlují zodpovědná místa? Nizozemské dráhy jsou připravovány na privatizaci. Pánbu nás potěš. A pošta? Holandská chloubka KPN (Královská nizozemská pošta) má finanční problémy, investovala víc, než si mohla dovolit. Taky následek privatizace. Kde jsou ty časy, kdy pozůstalí nechávali svým milovaným příbuzným vytesat na náhrobní kámen ŘEDITEL ČESKÝCH DRAH či POŠTOVNÍ ŘEDITEL! To bylo v časech, kdy tyto instituce byly uctyhodné organizace a tam zaměstnaní občané vážení úředníci pod penzí. Ty časy by se měly vrátit. Co je věci veřejného zájmu, mělo by zůstat pod veřejnou kontrolou a basta.

Vrátím se do Prahy: i tam se privatizuje o sto šest, všichni politici se zaklínají Evropou, prý by nás bez té privatizace do Evropy nepustili. No nevím. Já si myslím, že kdyby se v České republice podařilo uspořádat veřejnou dopravu aspoň stejně dobře, jak většinou funguje doprava pražská, mohli by se z Holandska jezdit učit tam. Protože bez dobré veřejné dopravy bude takové to globální cestování mládeže za pár let jen vzpomínka na staré dobré časy.

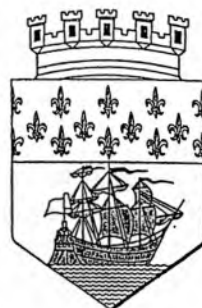
Z letních cest srdečně zdraví

Eva Horová

PAŘÍŽ - TAK TROCHU JINAK

MILAN KOCOUREK

ČÁST PRVNÍ ZE TŘÍ



Voilà, exactement, bon.

Bylo dobře posedět na dopoledním slunci na terase malé kavárničky, na bulváru Hausmann, poblíž Galerie Lafayette. Tak nějak si uspořádat dojmy z těch nesčetných pařížských potulek místy, která mám rád, ke kterým se vracím a která znovu objevuji. Přistihl jsem se, že mnohdy původní obdiv ustupuje střízlivé kritičnosti. O tom jsem se měl ještě několikrát přesvědčit.

Opět tedy Paříž! Ach, ano, jak by ne! *Sous le pont Mirabeau coule la Seine et nos amours ... Mon Dieu, jak to vlastně bylo?*

Byli jsme mladí, měli jsme před maturitou. S Janem Trefulkou, Jiřím Kotoučkem a Milanem Kunderou jsme sprádali plány. Paříž, příslib našich tušených lásek, tužeb, Paříž Bretonova surrealismu, Camusova existencialismu, Honeggerova symfonismu, Cocteauových básnických jinotajů, Paříž Picassova, Braqueova, Miróova a všech těch dalších, lákala, zvala! Byla tehdy na dosah ruky! Ostýchavě jsme se podívovali, ale i tak trochu bavili - byli jsme mladí, měli jsme před maturitou - jak kdesi na jednom z bulvárů Vítězslav Nezval s Paul Eluardem zbacali Ilju Erenburga. Inu, byli jsme mladí.

Později, a to už jsme nebyli tak mladí, kupředu levááá, měli jsme po maturitě, se nám Paříž začala vzdalovat, kupředu levááá, stala se nedostupnou, rozplynutým snem. A už jsme se nebavili. Tááá rára ra!

Oba, dnes už světově proslulí, se literárně zveřejňovali, tak jak se v různých fázích života zveřejnili. To mělo potom za pád, že oni, a nejenom oni, byli pak bacáni všemohoucími, psychopatickými, spásonosnými přeladovači lidských duší a "door ons allemaal zeer op prijs gestelde" pomocí, ochotnou a nezištnou. Těch bratrů, víte.

Na rozdíl od obou literátů jsme se s Jiřím nezveřejňovali. Jiří, bohem nadaný kumštýř, se svěřoval útulnosti ateliéru, nahatým ještě plátnům a paletě, aby je osobitým štětcem pomiloval zářivými barvami a skrytým tvůrčím tajemstvím, psal básně a povídky do šuplete. Já jsem se uchýlil do zkarbolované (ještě tehdy) intimity ztichlých nemocničních chodrb a do sterility operačních sálů. Utěšoval jsem se dary a vnady svaté Cecilky, patronky všech muzikantů, i těch potrhých. Ale i tak jsme si museli po čerta dávat dobrý pozor, abychom mluvili jak jsme mluvili, abychom jednali jak jsme jednali, abychom si nemuseli potom sami sobě pořádně nabacat. To je zlé, velmi zlé, tisíckrát horší, než jest býti bacán. Ledakterým. Kupředu levááá ...

Damned, odkud ten flash back? Ici Paris, anno 2001. Povaluješ se v kavárničce, máš pěkný pohled na Place d'Opera, dej si *café crème*, a "geen gezeur"! Krucinál, co to na tebe zase leze? To vše je přece *passé*, zatraceně *passé*! Tehdy jsi byl mladý a krásný. Ted' jsi už jen krásný a tak si doprávej! Pokochej se pohlednými Pařížankami! A neprovokuj Hekubu!

To *café crème* jsem si tedy dal. Z kochání zatím nic nebylo. Opodál, u kulatého kavárenského stolku, zasedli dva muži. Sprška rychle artikulované francouzštiny, s neustále se stupňujícím tempem, nezapře románský temperament. Nemohl jsem se ubránit dojmu, že sedím v trattorii na Via Vittorio Veneto v Římě.

Nedalo mi to. Ohlédl jsem se. Obloustlý, asi tak čtyřicátník, s oválným obličejem, pokročilou pleší, neustále rozhazoval rukama, jakoby chtěl zachytit všechny ty překotně tryskající a současně unikající myšlenky.

Jeho společník, o něco mladší, s protáhlým čelem a výraznýmnosem, s pečlivě uhlazenými, tmavými vlasy, se soustředěně díval do šálku s nedopitou kávou. Stále si dělal poznámky. Napadlo mi, dle útočného spádu řeči, že ti dva si mezi sebou něco podstatného "vyřikávají" (*parbleu*, byli jsme nuceni, není-liž pravda, slyšávat tuto geniálně vynalézavou, omamnou neočeštinu, ale i to je už, krucinál, *passé*, není-liž pravda), že jde, dejme tomu o společnou

milenku, jsme konec konců v Paříži, v hříšném městě tom.

Mýlil jsem se. Ze vzrušeného argumentování vysvitlo, že přistihli politické žongléry v post-volebním in flagranti.

Tak jsem se dověděl, že Delanoe je kaviársocialista, že to vše je humbuk, že ti levičáci pořád něco slibují, že opět nachytali voliče, že je to drzá demagogie, že ten Jospin, ten krasavec, byl trockista, že ať se jde vycpat s tou jeho permanentní revolucí, že, to známe, utíká a schovává se za sukně svých mladých let, že všichni byli mladí, *parbleu*, a že nebyli trockisty, či těmi jim podobnými, že ti dva holoubci k pomilování, Dumas a jeho svůdnice Catharina, měli spolu techtle mechtle, že sezobali a přecpali se zrním za dvacet milionů, že vrkali až dovrkali do klece za mříže, že ta Catharina je přece jenom pašák, že to vzala, to bych do ní neřekl, jako *la putain de la république*, jak se, cha cha chá, sama nazvala, že se nediví, že to Dumasovi nedošlo, že se opětovně ptal svého advokáta, zda skutečně musí do chládku, že takoví a jemu podobní nikdy nic nepochopí, že nemají žádné morální zábrany, že si myslí, že se mohou beztrestně vynášet nad nás, poctivé občany.

Voilà, exactement, bon.

Každou myšlenku, zdůvodnění námitek, pochybností, vždy takto ukončil. Znělo to jako clavicemballový secco akord v závěru barokně laděné air. Ten mladší prohodil, že mu více dělá starost Evropa, že kde je identita každého národa, že vůbec ta osa Paříž-Berlín se mu nezamlouvá, že on to dobře ví, že ty osy rády rezaví. Našpicoval jsem uši a bral jsem to. *Enfin*, projevil se jako znalec dějinných souvislostí. A objednal si koňak.

Já jsem si koňak neobjednal. Jen, *pardonnez - moi, messieurs*, ušlo vám zajisté, *vous m'excuserez*, osvědčené klasické "quod licet Iovi, non licet bovi." *Merci*. Nicméně, dostalo se mi, nechtěně, lekce ze současné vysoké francouzské politiky.

Zpolitizovaný rozhovor - politiku tak jako tak nemám rád, to jsou samé spolky, čert spolky nedělal a nemiloval, a co je s čertem, však to znáte - rozehrál rejstříky zcela jiných myšlenkových poloh, o které jsem, přišámbůh nestál. Mísil se s hlukem svištících, navzájem bizarně se proplétajících aut. Dopravní pravidla-nepřavidla, jeď jak můžeš je heslem dne.

Safra, safra, ty mladé Pařížanky, prostě, ale po čertech vkusně oblečené, bez vyzývavosti *dernier cri*. Vykračují si s lehkou jižní graciézností. Přitažlivé vrtkavosti vysokých podpatků, odhalující a zdůrazňující pružnou štíhlost svých mladých těl, jejich lákavou, vyzývavou ženskost. Safra, safra. Dbají na účes. A jak si jej dovedou nevtíravě upravit, když závan lehkého větríku jej koketně rozhodil. Zkušené mužské pohledy je nevedou do rozpaků, ba naopak je zřejmé, že se jimi baví. A přece letmě zachytiš jakýsi koketní ostych, tvářit se jakoby nepřítomně, nezúčastněně a spěchat jen dále v proudu lidí. Jen tak si přehodit kabelku z jedné ruky do druhé a máte pocit, že právě v tom bezděčném pohybu je skryta ta jejich podmanivá sensitivnost. To všechno ty mladé Pařížanky vědí.

Naproti tomu sledujete těžký krok podsaditých, udýchaných, potících se tatíků, ustaraných všedností banalit, jež každodenní všednost přináší. Ne, to nejsou ti hbití makléři, employé, juristi, hemžící se ještěrkovitě po Bahnhofstrasse v Curychu, v těch jejich dlouhých, plandajících hábitech s křiklavými, pastelově žlutými či čevenými šály. Jejich hlavy vězí v příručních kufřících, kde to jen klokotá čísla tučných bankovních kont, neustále měnícími se úroky, nepředvídanými pohyby na burzách, či dobře předstíranými bankroty, podvůdky, podvody.

Trnky brnky ! Vzhůru na Montmartre ! K té pravé adrese v rue Lepic, k domu číslo 54, pokynout do oken van Goghům, Vincentu a Théovi! A pak dále, úzkými, klikatými uličkami až na Place du Tertre. Dokud jsou stromy holé a vítr prohání spadlé listí, je to místo jako stvořené pro malíře. Jsou tu soustředěně sami, v důvěrné blízkosti uměleckého mýtu Montmartru. Vždyť jen na skok je tu útulná kavárnička, kde se - kromě jiných slavných - scházival Picasso s Utrillem.

Sotva se však rozplácne sezona jarmarečním ruchem, pouliční kresličí-šejdříři vábí svými stereotypními kýčovitými portréty z kapes nadšených, ješitných turistů nějaké ty drobné. Ta tam je ta pravá kumštýřská idyla! Kouzlo Montmartru se rozmělní v dryáčnické pouťové atraktivnosti. Všeljací pokoutní prodavači neodbytně nabízejí bezcenné cetky, hlučí, vykřikují. Všechn ten

překotně houstnoucí turistický dav jako by útokem bral Sacre Coeur. Právě tu, jež byla postavena národním slibem a díkuvzdáním za dosažení míru po kruté válce francouzsko-německé. K velké škodě netrpělivého davu, skoro nepovšimnut, jen několik kroků opodál, se skromně krčí v tiché zašlosti věků, v prosté gotické, kamenně sepnaté, zbožné kráse, třetí nejstarší kostel v Paříži, Saint Pierre-de-Montmartre.

Bělostnost baziliky Sacre Coeur, ve své románsko-byzantské přebujelosti, se hrdě, pompézně vysoko vznáší do plujících oblak, nejenom jako charakteristická pamětihodnost města, nýbrž i jako varovný symbol nesmyslnosti válek.

Tu náhle zazní mohutný zvon *La Savoyarde*. Pokolikáté už vyzváněl v těžkých chvílích lidstva, když kolem Sacre Coeur předunělo ono neblahé *le metiér triste*, jak Francouzi nazývají válečnou vřavu. Zdá se mi, že i dnes marně vyzváníš mohutný *La Savoyarde*. Jen se rozhlédni po světě! Chytáte se za hlavu: lidstvo má asi o kolečko víc, je nepoučitelné. Naprosto nepochopitelné! Stačí, aby se objevil "spásonosný osel a už věříme oslovi", jak zpívali dosud nedostižní klauni V&W. Dáme jim i dnes za pravdu? Dáme.

Uniknout hlučícímu mihotání, ponoříme se do šerosti baziliky a jsme obklopeni žádoucím, blahodárným tichem. Všechny pohyby jako by zvládněl, ba dokonce jakoby se zastavil. V přítmi presbytoria rozpoznáváte nehybné, ztrnulé postavy jeptišek. Jejich černobílý šepot nesčíslných modliteb u plápolajících svíc, ojedinělá pokašlávání a šustot zbožných pokleků, tu a tam nečekaný kovový zvuk upadnuvšího předmětu. Kdosi se nechtě dotkl klávesnice varhan. Ten ojedinělý vysoký tón ostře rozřízl a jen na chvíli oživil zvoskovatělé ticho.

Ne, raději honem ven, na slunce, na Place du Parvis du Sacre Coeur! Odtud je velmi pěkný pohled na celé město. Samozřejmě, Paříž lze srovnávat s jinými velkoměsty, ale k čemu to? Paříž je nutno brát takovou, jakou ona sama je, neboť kupodivu nechce být ničím jiným. Je právě tím, že je neopakovatelně *parisienne*. Postojíte před Sacré Coeur. Pod vámi se rozprostírá obdivuhodná, štědře rozevřená dlaň rozlehlého, pulsujícího velkoměsta, vše nabízející v tom známém a přesto nevyzpytatelném předivu čar tušených příslibů, stále unikajících, nepolapitelných tajů života. Ve štíhlých prstech bulvárů, těch brázd ve hvozdech lidského bytí a osudů, s pečetním klenotem Tour d' Eiffel.

Ta se však nesměle tulí, jako by odstrčena, ta, která již po celé století byla neklamným, skvostným znakem Paříže. Tváří se rozpačitě, neskrývá svoji stydlivost a současně i zármutek. Jako by dosud nemohla uvěřit té násilné necitlivosti s jakou byla odstavena. Mám na mysli Tour Montparnasse! Při pohledu na Paříž připadá vám jako necitelný hřeb protínající tu štědře nabízející dlaň. Jsem zde na truc, Tour d' Eiffel! Jsi stará, okoukaná. Dnes se tleská mně, jsem primadona, jsem největší! Málo naplat, Tour Montparnasse mně připadá jako frigidní guvernánka vedle rozšafné, svůdně rozkročené, stále mladé Eiffelky!

Tak trochu těmi necitlivostmi rozladěn (je jich více, jak záhy poznáme), jsem sešel na Place d' Abesses. Pod košatými platany příjemný, chladný stín na terase malé brasserie, sliboval nabytí nových sil, vypulírovat pokleslou náladu. Vždyť ne nadarmo hlásala honosná reklama "*on mange, on boit, on sympathise*". Výtečný salát, dobře chlazené Chardonay mě naprosto přesvědčil. Mohl jsem tedy, s opět nabytým optimismem a elánem, upřímně přisvědčit - *on sympathise* !

Naprosto jsem nesympatizoval s drzostí buldočích nahaněčů. Jejich zalkoholizované a drogami odulé tváře, neodbytně nabízí kolemjdoucím lascivní zboží v podnicích primitivního, pochybného pseudoerotického vzrušení. Ano, nemýlíte se, jsme na bulváru de Clichy. Ty tam jsou prchavé postavy a vidiny legendárního Moulin Rouge. Ta tam je zjitřelá a geniálně umělecky přetavená smyslnost Toulouse Lautreca! Nic si ale nepředstírejme. Tak tomu bylo, je a zase bude. V jiné podobě.

Ale i to je Paříž !

Voilà, exactement, bon.

+ O +

(Druhé dvě části otiskneme v příštích číslech Listů)

Ahoj vodáci!

K. A. POKORNÝ

Čas dovolených uplynul a nyní přijde na řadu třídění a popisování fotografií, pořádání alb, do kterých budou někteří nalepovat také vstupenky do různých pamětihodností, účtenky z restaurací aby se později mohlo detailně vzpomínat, popřípadě ukazovat návštěvám se slovním doprovodem „toto je Marie a tam vzádu Vesuv“ „tady jsme u večere, po které jsme dostali všichni průjem“, „tohle byla nějaká slavnost, tak jsme tam šli“. Na řadu přijde také sestřihování videozáznamů a příprava nové dovolené. Ale jsou také zážitky, které není možno zachytit žádnou vymožeností moderní techniky.

Tuto skutečnost jsem si uvědomil, když jsem četl v magazínu, který je čtvrtěční přílohou jednoho českého deníku, reportáž o „typicky“ české vodácké dovolené. V reportáži je líčena dovolená na Vltavě. Po přečtení jsem byl dost smutný, protože dovolené, které jsme s kamarády prožívali přes dvacet let právě na českých a slovenských řekách a říčkách, byly úplně jiného rázu. Z reportáže vyplývá že vlastně nyní na dovolenou na vodě jezdí úplně jiný druh lidí. Jejich největší starostí je, aby bylo dosti piva a rumu a hlavně aby byly ještě otevřené hospody u řeky. Tito novodobí vodáci vlastně vyměnili hospodu za kanoi. Jeden z dotázaných na zmínku reporterů o pití na vodě odpověděl: „No to se neptej! Každý má hlad a žízeň, my jezdíme na vodu, abychom neseděli jen u nás v hospodě“

V našich dávných dovolených na řekách hrála hlavní roli příroda. Krásná rána s kapkami rosy na trávě okolo stanu, večery a noci plné hvězd, které jsme pozorovali vleže u pomalu uhasínajícího táboráku. Zažívali jsme úplně jiná dobrodružství. Byli jsme překvapeni když jsme v Lenoře objevili pomníček Ondřeje Hartauera, skladatele hymny všech Šumavanů „Tam v krásné Šumavě, kolébka má stála“. Později tuhle píseň, v německé versi, často zpíval ke všemu ochotný český „Zlatý slavík“ pro německé posluchače.

Věděli jsme že v přírodní rezervaci Mrtvý luh, na horním toku Vltavy, se vyskytuje masožravá rostlina rosnička, roste klikva /zde známá jako cranberry/. Nevím jaká situace je nyní, ale pamatuji se jak jsme s hrůzou proplouvali Český Krumlov a modlili jsme se abychom se „neudělali“, protože voda vypouštěná z papírny ve Větrní byla břečka a páchla po celém okolí. Náladu nám vždy spravil krásný pohled na klášter Zlatá Koruna. Pryč jsou doby, kdy jsme sjížděli novomlýnskou „šlajсну“, pluli kolem Slepšova mlýna k soutoku Vltavy a Lužnice. Netušili jsme, že Kořensko bude zatopeno a vybudován pomocný jez, u kterého budou zachycovány odpadní vody hrůzného pomníku komunistické doby, Temelína, který tuto bohublou krajinu zničil. Definitivně.

Také jsme si někdy zašli na pivo do starých vorařských a později vodáckých hospod, které bohužel díky výstavbě přehrad zanikly. Který z dnešních „vodáků“ ještě ví o hospodě u soutoku Otavy a Vltavy, kde žil legendární Sláva Smrt. Nezapomeneme také nikdy na poslední plavbu Červenskými proudy.

Vzpomínám také na naše dovolené na Lužnici, která se mohla bohužel sjíždět dlouho jenom ze Suchdola /vzhledem k hraničnímu pásu/. Teprve kolem roku 1966 bylo dovoleno sjíždět z Nové Vsi. Byly to krásné doby, když jsme s partou kamarádů a lodními pytlí přijížděli vlakem do Suchdola, kde na nádraží čekaly už naše lodě a vesničtí kluci s vozičky, aby odvezli naše kanoje a kajaky k řece. V Suchdole bylo též unikum, jeden vesničan odvážel kanoje na kole, vyloženě akrobatický výkon. Zažívali jsme „na vodě“ nezapomenutelná rána, kdy nás budil déšť, který bubnoval na stan, bouřky, které mnohdy způsobily, že jsme museli přemisťovat stany. Na loukách, nad kterými se vznášel mlhový opar, obcházely čapí skupiny a slídily po snídani. Byl to vždy krásný pohled na každoročně obydlené čapí hnízdo v Majdaleně, zrovna tak jako na „čapí dub“ u rozvodí Lužnice, kde začínala „Zlatá stoka“, která se pak v mokřinách dělila ještě na starou řeku. Plavba vyžadovala určitou otrlost vzhledem k povaleným, ve vodě ležícím stromům, a hlavně milionům komárů, kteří udeřili vždy v nejožehavějších chvílích.

K vodáckým rituálům vlastně patřilo postávání u „šlajsen“ a dohadování kudy nejlépe proplout, aby se jeden neudělal. Už ani nevím kolik bylo všech jezů, ale projeli jsme je většinou šťastně všechny.

U vísky Vlkov byla krásná, poměrně velká písečná duna, na kterou jsme se pokaždé chodili dívat, a byli vždy spokojeni, že jí nikdo nepoužil třeba na stavbu. Nikdy jsme nezapomněli zastavit se u hrobu presidenta Beneše v Sezimově Ústí v zahradě jeho vily, který byl přístupný právě jen od řeky.

Byli jsme vždy rádi když byl dostatek vody v Klokotech, protože při malé vodě hrozilo méně zkušeným rozbití lodě. V Příběnicích, v táborové osadě jakéhosi národního podniku, vládl nezapomenutelný, svérázný správce pan Králík, u kterého si vodáci mohli čepovat ve sklepě sami pivo a oznámit kolik vypili. Téměř nikoho nenapadlo zklamat jeho důvěru. Pod skalou naproti jsme chytli mnohokrát obrovské cejny. U Bechyně kde se blížil soutok s Vltavou ztrácela Lužnice pomalu svůj půvab.

Smutná byla poslední léta před napuštěním Slapské přehrady, kdy byly káceny lesy, bourány vesničky a domky u řeky. Smutný byl sedlák, který přišel k našemu táboru kde jsme stanovali naposled, ani nás jako obyčejně nevyháněl. Nic už nemělo cenu.

Shodou okolností se nám podařilo také naposled sjet Želivku, v době kdy se budovala přehrada. Tenkrát jsme sjížděli s manželkou na kajacích, které jsme si sami zhotovili ve vysokoškolské loďnici pod Barrandovem. Netušili jsme, že to vlastně bude naše poslední dovolená na vodě v Československu a na dlouhou dobu poslední dovolená ve vlasti vůbec. Želivka se s námi rozloučila dostatkem vody. Byl to neobyčejný zážitek, v místech, kde jindy bývala řeka bezproblémová, byly peřeje, zrovna tak jako později na Sázavě. Počasí nás zaskočilo a Sázava měla asi půldruhého metru nad normál. Výhoda byla, že se daly sjíždět všechny jezy. Peřeje u Kamenného Přívozu nám ani nedaly možnost vnímat okolí, takže jsme propásli pohled na ranč Emericha Ratha, který ve svém obchodě v pasáži na Příkopech v Praze, prodával vše co bylo potřeba k životu v přírodě, dokud mu komunistický režim obchod nezavřel. Dnes se v pěkně opraveném komplexu budov jmenuje tato pasáž „Rathova“. Většina Pražanů asi vůbec neví proč.

Oddechli jsme si, když jsme dorazili na Ostrov sv. Kiliána, který vlastně leží už na Vltavě. Tento ostrov se zbytky Husity zničeného kláštera, býval často místem našich víkendových výletů, kdy jsme museli lodě „koníčkovat“ pod Vranskou přehradu. A pak po přehradě pádlovat až na ostrov.

Koníčkování se neobešlo bez různých incidentů s rybáři, kteří nebyli moc nadšeni, když jsme přetahovali koníčkovací šňůry přes jejich pruty.

Za odměnu nás „na Kiliánu“ čekala krásná zelená louka plná kopretin. Kde tam v blízkosti prodávali pivo či jiný alkohol opravdu nevím. Tím bych asi nynější „vodáky“ jistě zklamal.

16. české a slovenské populárně vědecké symposium

na téma

MODERNÍ ŽIVOT, SPORT, STRESS A NAŠE ZDRAVÍ

se koná 13. října 2001

v Conferentieoord Drakenburgh, 3744 MG BAARN

Začátek 9.30, zakončení 17.00

Přednáší: Dr. Bedřich Černohorský, Dr. Michaela Diamantová,

Drs. Michaela Swinkelsová

Diskusi vede Věra Pokorná

Vystoupí zpěvák Dr. Karel Zich, člen Spirituál Kvintetu

Ve vstupném 40.- je započítán lunch a přestávková občerstvení

Případné dotazy: 0495-536375 nebo 023-5583010



OSTUDNÝ PROBLÉM

Úryvek rozhovoru s Mgr. Jitkou Gjuričovou, ředitelkou odboru prevence kriminality MV ČR pro Vás čtenáře vybrala z časopisu *Policista Liba van Dijk*

V polovině února se v Saské Kamenici (Chemnitz) na pozvání německé strany konalo pracovní jednání na němž jste navrhla, aby Německo, Polsko a Česká republika vytvořily pracovní skupinu, jež by se zabývala bojem proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání žen a dětí a prostituci. Co vás k tomu vedlo?

...německá strana byla hojně zastoupena nejen pracovníky ministerstva vnitra, zahraničí a ministerstva pro rodinu, ale i policisty, celníky apod..Dále jsme tam byli pozváni my, pracovníci odboru prevence a zástupci policie ČR, ale také kolegové z Polska. Jednáním byla snad konečně uzavřena virtuální mediální kauza týkající se údajného masového zneužívání dětí německými sexuálními turisty, jež se mělo odehrávat v našem, ale i polském pohraničí. My jsme sice už věděli, že se jedná o nesmysl, zato na straně německé – i dál ve světě – se neustále kauza vracela v různých médiích, a nejen to: dokonce se stala předmětem jednání v saském parlamentu a probírala se i na půdě Rady Evropy.

To bylo dozajista velice nepříjemné...

Jistě. Celou Evropou se šířila fáma, že Česká republika je rájem pro pedofily, a dokonce se to objevilo i v našem hodnocení Evropskou unií: což bylo nejzávažnější. Na německé straně přistoupili k rozdávání letáčků všem mužům, kteří přejezdili přes hranici k nám: v nich se psalo, že zneužívání dětí je trestným činem a třebaže by byl spáchán na území jiného státu, bude trestně stíhán i doma. Naopak naše policie na Chebsku a v dalších okresech při německých hranicích ve stejném období situaci prověřila a přijala celou řadu účinných opatření: jenom Chebští provedli na čtyři tisíce předvedení osob zabývajících se prostitucí. Fakticky se to týkalo 272 osob, mnohé totiž museli předvést opakovaně. ..Jednu ženu předvedli dokonce čtyřicetkrát.

Jaká byla věková skladba předvedených žen?

Žádné nebylo méně než patnáct, asi osm dívek bylo ve věku mezi patnácti a osmnácti. Neprokázano se tedy, že by v naší příhraniční oblasti kvetl organizovaný sexuální obchod s mladistvými, natož pak s nezletilými. Byla provedena i kontrola ve veřejných domech, ale ani tehdy se nenašla osoba mladší patnácti let. Tedy.. podle našeho zákona dítě. Nelze zcela vyloučit jednotlivé případy, excesy, zejména v oblasti prostituce homosexuální: ale určitě nejde o záležitosti masově organizované.

Takže to všechno byla pouhá kachna?

Policie tušila, a potvrdil jí to nakonec i jeden z německých novinářů, kteří o problému Psali, že šlo spíš o něco jiného. V Chebu existovaly klany, jež cizincům za úplatu nabízely možnosti jakýchkoli sexuálních služeb:včetně dětských. Jenže pokud někdo projevil zájem, zavedli ho na odlehlé místo, někam do bytu, kde ho zbili, okradli a vyhodili. V mazané víře, že takový člověk si stěží půjde stěžovat na policejní stanici...

Vzdor tomu se špatná pověst dále šířila a dodnes ji asi nikdo z našich pohraničních okresů úplně nesmyl.. Jak tedy v Saské Kamenici přijali váš návrh?

Naše iniciativa vytvořit společnou pracovní skupinu, jež by zlepšila vzájemnou informovanost a koordinaci akcí, které by obchod se sexem v příhraničí měly potlačovat, byla přítomnými odborníky přijata velmi vstřícně.

Od dobrého úmyslu k jeho uskutečnění bývá ovšem nezřídka daleká cesta: jak vidíte reálné perspektivy svého návrhu?

..každý napíšeme o cestě zprávu a pokud bude našimi nadřízenými schválena, nic neubrání tomu, abychom se příště sešli třeba v Praze. ..Nepůjde o nějakou německo-česko – polskou komisi s výkonnými pravomocemi, nýbrž o expertní pracovní tým lidí, kteří se v našich zemích zmíněnou problematikou zabývají a kteří tak teď získají lepší možnost postupovat koordinovaněji a předávat si navzájem nejčerstvější zkušenosti a poznatky. Lépe komunikovat. Analyzovat situaci a připravovat

programy, jak proti komerčnímu zneužívání dětí, žen a obchodu s lidmi postupovat – i v rámci Evropské unie, jež tuhle oblast rozhodně nepodceňuje a vyčlenila na ni značné prostředky.

Bylo by asi dobré připomenout, že naše aktivity v této oblasti nebyly kampaní, vynucenou mediální aférou, že ministerstvo vnitra, potažmo odbor prevence kriminality věnoval prostituci soustředěnou pozornost už předtím..

Ano. V červnu loňského roku jsme dokončili a v požadovaném termínu předložili vládě Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání žen a dětí, vypracovaný na základě závěrů Stokholmské konference z roku 1995. Návrh byl vládou projednán a přijat.

Kde existuje poptávka, vzniká nabídka, a svým způsobem i naopak. Což platí i v případě prostitute. Víme, že v boji proti ní se nedá vyhrát, to jen socialismus ji bláhově svými edikty zrušil a domníval se, že má vystaráno. Jak tedy dál:lze najít jakýsi modus vivendi, jenž by prostituci v moderní společnosti vymezil místo, kam patří?

Osobně soudím, že každopádně by měla zmizet prostituce pouliční a silniční. Neboť je nejen ostudná, ale nabaluje na sebe další trestnou činnost...Dále soudím, že by měla být zcela zakázána prostituce osob mladších osmnácti roků – a navíc trestně postihováno, kdyby na ní někdo chtěl parazitovat, a to včetně zákazníků. Důstojným řešením by byl nový zákon, jímž by česká společnost vzala oficiálně na vědomí fakt, že prostituce prostě jednou existuje, a určila jí přísná pravidla, na jejichž respektování by pak striktně trvala. S tím, že by se obce mohly rozhodnout, zda a za jakých podmínek jsou ochotny zařízení typu veřejných domů tolerovat, a v jakém počtu. Není totiž pochyb, že v tomhle byznysu se točí ohromné peníze, doposud nezdaněné, a ty se pak stávají zdrojem dalších nezákonných aktivit.

Zní to velice rozumně: člověka napadá, proč takový zákon nemáme už dávno?

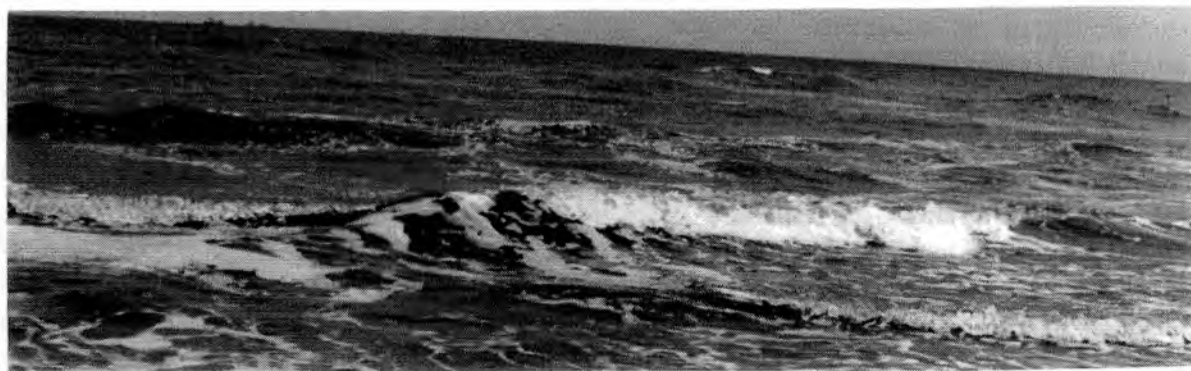
Problém tkví v mezinárodní úmluvě z roku 1951, kterou Československo šest let nato ratifikovalo a jež zapovídá, aby smluvní státy jakýmkoli způsobem regulovaly prostituci: pokud bychom se ji nějak oficiálně snažili regulovat, úmluvu zřejmě porušíme.

Jak situaci řeší jiné země?

Mnohé evropské státy onu ošemetnou úmluvu nikdy nepodepsaly, a tudíž ji dnes nemusí respektovat. Dnes víme, že úmluva představovala jakýsi vrchol aboličního přístupu k problému: se o vymýcení prostituce se bohužel nenaplnil. Naše ministerstvo zahraničí teď zpracovává právní rozbor, zda a kterak by se dala nepříjemná situace řešit: v dubnu by mělo dospět k závěru. Věcný záměr zákona o prostituci jsme před více než rokem předložili vládě, dál se uvidí.

Myslíte, že je ale dnes v parlamentu politicky průchodný?

To je otázka. Buďto ministerstvo zahraničí najde možnost rozpor s mezinárodní úmluvou nějak vyřešit, a pak zákon doděláme a vláda ho předloží Sněmovně. Verdikt bude na poslancích. Anebo se řešení situace znovu odloží na neurčito. Domnívám se však, že pak budou k brzkému rozhodnutí tlačit krajští hejtmani. Protože prostituci zcela jistě lidé z příhraničí vnímají jako ostudný problém, který jim komplikuje život.



NEMILÁ PŘEKVAPENÍ PLANETY ZEMĚ ALEXANDER MOROZ

Po výbuchu supervulkánu, spícího přes 640.000 let pod Yellowstonským parkem, byl zničen život v okruhu 2.000 km od epicentra. Los Angeles, San Francisco a velká část vnitrozemí USA byly totálně zdevastovány. Následná erupce vulkánu Cumbre Vieja na Kanárském ostrově La Palma, která vyprovokovala mega-tsunami o výšce 650 metrů a řítícímu se rychlostí 720 km/h, znamenala zkázu všech měst na východě USA až do vzdálenosti 20 km od pobřeží. Z bývalé světové mocnosti zbyly pouze trosky. Lidská civilizace se vrátila o tisíciletí zpátky a novou světovou mocností se stala....

Ne, nečtete recenzi posledního Hollywoodského trháku. Planeta Země píše napínavější a zajímavější scénáře. Každý z nás má v průměru dopřáno pouze kolem 30.000 dnů pobytu na Zemi. Celá historie lidské civilizace, včetně dávného Egypta a Mezopotámie, čítá necelých 7.000 let. Není proto divu, že o jevech, které se vyskytnou na Zemi v průměru jednou za 10.000 let, resp. jednou za 100.000 let, buď nevíme vůbec nic anebo, v tom lepším případě, máme pouze matnou představu. Teprve v posledním desetiletí přišla současná věda na stopu dvěma takovým vzácným jevům: supervulkánům a mega-tsunami.

Pod vulkánem si většina z nás představí čpící kopec s charakteristickým kráterem na jeho vrcholu. Každoročně zaznamenají vědci kolem 50 jejich erupcí. Naštěstí pro nás, je supervulkán daleko vzácnějším fenoménem. Poslední erupce supervulkánu se udála před 74.000 lety na ostrově Sumatra, kde vybuchl supervulkán Toba. Jeho důsledky pro život na zemi byly katastrofální. Ještě ve vzdálenosti 2.500 km od vulkánu dosahovala vrstva sopečného popela 35 cm. V důsledku erupce, 10.000 krát silnější než erupce sopky sv. Heleny, poklesla globální teplota Země o 5 stupňů Celsia, což v naší zeměpisné šířce představuje pokles letních teplot o 15 stupňů Celsia, a to po dobu několika let!!! Devastující účinky takového poklesu teploty na zemědělství a život v oceánech není si obtížné představit. Odhaduje se, že lidská rasa byla na pokraji vyhubení, a že krátce po erupci žilo na celé zeměkouli pouze pár tisíc lidí. **Supervulkán**, stejně jako obyčejný vulkán, začíná jako sloupec magmy stoupající k zemskému povrchu. Na rozdíl od obyčejného vulkánu se ale magma, v důsledku specifických podmínek podloží, neprodere až k povrchu. Navenek vypadá supervulkán jako ničím výjimečná proláklina zemského povrchu, zvaná caldera, která bývá, jako v případě supervulkánu Toba, často vyplněná jezerem. Supervulkán může v průběhu několika stovek tisíců let vykazovat jenom nepatrnou aktivitu. Pouze občasná menší zemětřesení a termální prameny jsou vzdálenými signály toho, že se pod zemským povrchem hromadí napětí a pozvolna vzrůstá objem magmy, jejíž hustota roste i tím, jak roztavuje sousední horniny.

Existence supervulkánu se obvykle potvrdí až z dálkového průzkumu zemského povrchu. Tak tomu bylo i v případě jednoho z největších známých supervulkánů, který se nachází pod Yellowstonským parkem. O existenci supervulkánu v okolí Yellowstonského parku se spekulovalo již nějakou dobu – geologický průzkum odhalil tři silné vrstvy sopečného popela svědčícího o pravidelných sopečných erupcích jednou za 600.000 let. Teprve v podlesním desetiletí se pomocí satelitu zjistila přesná poloha caldery a potvrdilo se, že supervulkán je ještě aktivní. Rozměry této caldery jsou opravdu impozantní: je dlouhá 70 km a široká 30 km. Magmatická komora se nachází prakticky pod celou calderou. Odhaduje se, že je 40-50km dlouhá, 20 km široká a kolem 10 km hluboká. Existenci magmatické komory pod Yellowstonským parkem dokazuje kromě řady seizmických měření hlavně to, že od posledního geodetického měření v roce 1923 se centrum caldery zvedlo o 740 mm. není proto otázkou zda , ale pouze kdy dojde k příští erupci. Bohužel, současná věda nezná přesnou odpověď. Protože se jedná velice vzácný jev, scházejí data a scházejí modely, které by se pro

analýzu supervulkánu použily. Víme pouze, že poslední erupce proběhla před 640.000 lety. Pravidelný 600.000 letý cyklus erupcí je tedy již 40.000 let opožděn a příští erupce může nastat každou chvíli...

Mega-tsunami se vyskytují na zemském povrchu o trošku častěji. Poslední z nich se přehnal světovými oceány před 4.000 lety. Široké veřejnosti známé tsunami je přímým důsledkem zemětřesení. Tsunami se může přenést velkou rychlostí z jedné strany oceánu na druhou a způsobit velké materiální škody a ztráty na lidských životech. Protože i při tom nejsilnějším zemětřesením nepřekročí pokles, resp. vzednutí zemské kůry 10 m, výška tsunami na širém moři není větší než právě oněch 10 m. Teprve, když se tsunami přiblíží k pobřeží, klesající hloubka vody může způsobit vzednutí vlny do výšky 40-50m, jako třeba v případě tsunami z 50. let minulého století na jednom z Havajských ostrovů. Na rozdíl od obyčejného tsunami, tzv. mega-tsunami vznikají odlišným mechanismem. Příčinou jejich vzniku je obrovitý sesuv půdy. Ten nastane například, když zkolabuje do moře velká část sopečného ostrova (sopečné horniny totiž často snadno zvětrávají). Tak tomu bylo i v případě posledního mega-tsunami, kdy zkolabovala část ostrova Reunion v blízkosti Madagaskaru v Indickém oceánu. Na rozdíl od obyčejného tsunami, výška vlny mega-tsunami není v principu omezena a může teoreticky přesáhnout i jeden kilometr. K ničivému charakteru mega-tsunami podstatným způsobem přispívá i délka jeho vlny. Na rozdíl od délky vlny několika desítek metrů, jako u obyčejného tsunami, délka vlny mega-tsunami může být až 200 km. To znamená, že vlna mega-tsunami se po dosažení pobřeží neroztříští, ale pokračuje nerušeně cca jednu svojí vlnovou délkou do vnitrozemí. Je docela možné, že poslední mega-tsunami je zdrojem biblického příběhu o potopě.

Nejžhavějším kandidátem na příští mega-tsunami je případný kolaps části Kanárského ostrova La Palma v okolí vulkánu Cumbre Vieja. Při jeho poslední erupci v roce 1949 se objevila na jeho jedné straně obrovská trhлина, když se jeho západní strana sesula několik metrů směrem k Atlantickému oceánu. Vědci jsou zajedno, že v důsledku některé z příštích erupcí vulkánu Cumbre Vieja se jižní část ostrova La Palma, odhadem o hmotě 500 miliard tun, sesune do moře. Když k tomu dojde, tak, dle modelu vyvíjeném na ETH v Curychu, vznikne mega-tsunami o délce vlny mezi 30-40 km a s dalšími parametry z úvodu tohoto článku. Stejně jako v případě supervulkánu i tady není otázkou zda, ale kdy k tomu dojde. Erupce vulkánu Cumbre Vieja se opakují pravidelně zhruba jednou za 200 let. Jestli dojde k sesuvu již u příští erupce anebo teprve během desáté, na to zatím věda nezná odpověď.

Další podrobnosti k uvedeným tématům a dalším zajímavým objevům posledního desetiletí naleznete na webové stránce programu Horizon britské televize BBC (www.bbc.co.uk/horizon). Tyto špičkové vědecko-populární pořady jsou vedeny formou interview předních světových odborníků z daného odboru a bývají velice hezky graficky zpracovány. Jednotlivý pořad trvá 50 minut. V internetovém archivu programu Horizon naleznete seznam všech vysílaných pořadů i s jejich transcripty. Z nich, kromě supervulkánů a mega-tsunami, doporučuji třeba

- Cestování v čase – názory předních vědců
- Naše Země byla 10 miliónů let zmrzlá od rovníků k pólům
- Zmutovaná rasa ohrožuje život ve Středozemním moři
- Supermasivní černá díra v centru každé galaxie



Je pouze škoda, že se pořady z programové řady Horizon britské televize BBC doposud neobjevily na naší obrazovce.

ZÁŽITKY Z DOVOLENKY K. STRAATSBURG - ŠAJMEROVÁ



Práve som sa vrátila zo štvortýždňovej dovolenky na Slovensku. Počasie bolo krásne, v kníhkupectvách, do ktorých sa okamžite vrhnem, bolo veľa dobrých aj menej dobrých kníh. Medzi zbierkami súčasných básnikov som natrafila (musím sa ku svojej hanbe priznať, že prvýkrát) na tvorbu slovenského básnika Jozefa Urbana. Tento básnik a novinár, ktorý už bohužiaľ nie je medzi nami (narodil sa v 1964 a umrel v 1999 roku – tí, ktorých majú bohovia radi, umierajú mladí), sa nečakane dotkol mojej duše.

Jeho básne sú plné elánu mladosti, ale aj jej nepokoja. Je ozajstným majstrom techniky a jeho prvé zbierky majú rytmus hard rocku. Beatnická generácia básnikov mu nebola cudzia. Obdivoval ich a nechal sa nimi inšpirovať. Napísal o.i. zbierky Malý zúrivý Robinson, Hluchonemá hudba, Snežienky a biblie.

Báseň „Voda, čo ma drží nad vodou“ považujem za jednu z najkrajších básní v slovenskom jazyku.

VODA, ČO MA DRŽÍ NAD VODOU

Keby bolo niečo
Čo sa ti dá znieť
Okrem neba nado mnou a miliónov hviezd
Tak by som to zniesol
Vždy znova a rád
K tvojim nohám dobré veci ako vodopád

Keby som mal kráčať
Sám a zranený
Šiel by som až tam, kde tvoja duša pramení
Keby som ten prameň
Našiel náhodou
Bola by to voda, čo ma drží nad vodou

Môžeš zabudnúť
Stačí, kým tu si
Iba ďalej bud',
Nič viac nemusíš

Chcem sa z teba napiť
Šaty odhod' preč
Čo má byť sa stane
Tak cez moje dlane
Ako čistý prameň teč

Ak ťa ešte trápi
Smútok z rozchodov
Ono sa to poddá
Ty si predsa voda
Čo ma drží nad vodou

JOZEF URBAN

SLOVENSKÉ UMENIE V RAI – KUNSTRAI 2001

Už od 1994 roku sa slovenská galéria NOVA z Bratislavy zúčastňuje na KUNSTRAI. Aj tohto roku sa diela slovenských umelcov, ktorí vystavujú v tejto galérii, vynímali medzi ostatnými exponátmi. NOVA je najstaršou súkromnou galériou na Slovensku, ktorá sa zaujíma hlavne o nové figuratívne a experimentálne umelecké formy. Galéria NOVA je jedinou slovenskou kultúrnou inštitúciou, ktorá slovenské umenie pravidelne predstavuje na holandskej medzinárodnej art-fair KUNSTRAI v Amsterdame.

Tohto roku NOVA oslávila desiate výročie svojej existencie širokou ponukou z diel popredných slovenských umelcov. Každý z týchto umelcov má svoj obľúbený materiál, s ktorým pracuje. Ivan Pavle maľuje, Juraj Čutek používa drevo, Rasťo Trizma bronz a Miloš Balgavý spolu s Pavlom Hlôškom sklo. Výber materiálu nie je samozrejme náhodný; odzrkadľuje umelcovu vieru v silu a pozitívnu úlohu prírody v súčasnej spoločnosti. Výber materiálu spájal týchto umelcov pri prezentácii ich diel. Použité materiály symbolizujú štyri prírodné elementy (vodu, vzduch, zem a oheň).

Bronzové sochy Rasťa Trizmu z Bratislavy sú impozantné a majestátne. Pripomínajú nám bojovníkov z dávnych, mystických čias, ktorí bojovali za lepšiu budúcnosť. Ich bitky neboli ľahké, boli tvrdé a ťažké ako materiál, ktorý umelec použil. Boli to králi, ktorí obratom ruky kráľovstvá strácali. Rasťo Trizma vdychuje svojim zdanlivo nehybným figúram rytmus a život.

Ivan Pavle z Galanty maľuje obrazy, ktoré nemôžete ignorovať. Zaujme vás sila neobvyklých farieb a farebných kombinácií, hrubé, dynamické ťahy štetca spolu s malými ohraničenými okienkami v obraze, ktoré sú ozajstným potešením pre dušu, koncertom pre oči. Pavleho obrazy reflektujú charakter našej doby a situácie.

Miloš Balgavý z Bratislavy upúta svojimi sklenenými objektmi nevšednej krásy a čistoty línií. Piesok a oheň, zem a mystika, spolu s ľudskou dušou, zmyslami a pocitmi sa transformujú do chladnej krásy skla. Každý zo sklenených objektov Miloša Balgavého je nový sui generis.

Aj Pavol Hlôška z Bratislavy sa venuje práci so sklom. Hlôška používa špeciálnu vákuovú techniku na vytvorenie tenkého kovového povlaku na svojich sklenených objektoch. Potom spája jednotlivé kúsky a dáva im nevšedný, fascinujúci tvar. Kombináciou tvaru, farby skla, kovu a dopadu svetla vznikajú nádherné, nezabudnuteľné diela.

Juraj Čutek zo Žiliny vytvára drevené objekty a skulptúry plné humoru. S odstupom od každodenného ľudského divadla, plného hlúposti aj geniality, vytvára Čutek svojich drevených klaunov, ktorí sú generálmi a generálov, z ktorých sa stavajú klauni s inteligentným humorom, ktorý nezabíja, ale v konečnej fáze viťazí nad ľudskou hlúposťou a zlom. KS-Š

RECEPT NA LETO

Leto sa síce pomaly a iste chýli ku koncu, ale možno, že nám ešte dožičí niekoľko pekných dní a hlavne teplých večerov. A potom sa vám určite zide tento veľmi chutný recept na gril.

Mäsové závitky (4-6 porcií)

Potrebujeme: 4 bravčové rezne, 2 klobásky na grilovanie, 16 plátkov slaninky, trochu soli, mleté čierne korenie, trochu ostrého kečupu, olej na potretie, ihly alebo špáradlá.

Rezne na koncoch narežeme, naklepeme, nie však príliš natenko. Jednu stranu osolíme, okoreníme a potrieme kečupom. Klobásku prerežeme napoly, obtočíme mäsom a asi štyrmi plátkami slaninky. Závitky nakrájame na trojcentimetrové kúsky a prepichnete špáradlom tak, aby sme upevnili mäso. Potrieme olejom a položíme na gril. Grilujeme asi 15 minút, počas prípravy obraciame. Ako prílohu podávame plátky grilovaného baklažánu, cukiny, grilované paradajky či papriky. Zeleninu pred grilovaním nakrájame na hrubšie plátky či väčšie kúsky, potrieme olejom a osolíme. Grilovať môžeme aj pevné ovocie, marhule, jablká, banány. Musia sa očistiť, nakrájať, zabaliť do alobalu a dať na pár minút na gril. KS-Š

DVEŘE DOKOŘÁN ROMAN ERBEN

Simulate yourself,... vybízí kolemjdoucí jeden z letáků rozdávaných před vchodem do přednáškového sálu University of California. Mentor v bílém sportovním saku, sotva rozeznatelný od svého pozadí, se prochází houpavým krokem po pódiu. Desetigalonový stetson z barvotiskového reklamního atlasu přikrývá ledabyle vybranou hromádku knížek a časopisů. *Americký sen* je licence přenášená z pokolení na pokolení. V plyšovém apartmá ne daleko odtud se rozjíždí párty za přítomnosti několika malých filmových hvězd. Psycho-stimulans jako obvykle: MDMA, ecstasy...

Objevena a patentována byla tato "Yuppie Psychedelic Drug" už v roce 1914 německým farmaceutickým koncernem Merck coby prostředek k povzbuzení chuti, ale nikdy se na trh do prodeje nedostala. V 50. letech se začala jejími toxikologickými účinky na zvířatech zabývat americká armáda a byla zařazena do nové, dosud zcela neznámé skupiny tzv. *entaktogenních látek*. "Umožnit kontakt s vlastním nitrem", by se dal nejlépe přeložit obsah takového označení. Připomíná aktivitu amerických psychoterapeutů z konce 60. let, kdy se efekt opojení touto drogou zkoumal jako jeden z eventuálních léčebných prostředků. Pod vlivem MDMA dosáhli totiž pacienti výrazně lepšího přístupu nejen k vlastním pocitům, ale i ke konfliktním situacím. (Podobnými experimenty s účinky některých druhů drog, jako např. LSD a psilocybinu, syntetické napodobeniny peyotlu, se zabýval koncem 60. let také náš tehdejší Výzkumný ústav psychiatrický v Praze). Sedmdesát let po svém objevení se ocitnul derivát amfetaminu MDMA v USA na listině nebezpečných látek a bylo zakázáno ho používat. Rovněž tak i v Německu přešlo krátce poté jeho užívání do ilegality. Netrvalo dlouho, a na černý trh přišly náhradní látky MDE, MBDB, XTC nebo XXL se stejnými účinky. Podle svědectví amerického chemika Shulgina bylo jen do roku 1992 v USA zařazeno do vládního seznamu drog s příslušným *drug code number* na 36 různých derivátů amfetaminu. Novými látkami podobného chemického složení se snaží ilegální laboratoře seznam státem kontrolovaných produktů na černém trhu obejít.

Byly to především *house-* a *techno-parties*, které je pak jako "prostředky neomezené kreativity a uvolnění" na evropském kontinentu zavedly a s rychlostí podobající se hurikánu rozšířily od diskotancíren a klubů až po vyřazená skladiště a ladem ležící fabriky, ve kterých obvykle k mnohadenním technoseancím docházelo. Pod vlivem syntetických drog, či pártýdrog, se tančilo rádo i pod širým nebem. Hnutí "Rave" si v Německu přišlo na své obzvláště v létě 1996 za berlínského provedení "Love Parade", při kterém se sešlo kolem půl milionu mladých lidí. Matkou parties je však "May day", opakující se každých půl roku, zvláště pak ta v dortmundské Westfalenhalle, pořádaná 30.dubna s 25000 účastníky. Naplněné sportovní haly, střešnice, náměstí a parky zaručují kromě tučného honoráře pro DJ (discjockey) téměř bájně zisky nejrůznějším, často i narychlo sestaveným skupinám pořadatelů. Neboť z tak velkého koláče si chce každý rád ukrojit svůj podíl. Kdo se na koncertní tažení tohoto druhu jednou vydá, musí také počítat s enormní výškou vstupného. A to i přesto, že úroveň technické vybavenosti těchto masových povyražení v poslední době značně upadá. Každý "raver" (bez amerikanizmů se v této branži bohužel nepochodí) však na nich dosahuje téměř mistrovského sportovního výkonu. Normou je osmi až desetihodinový nonstop tanec v horkém nevětraném prostoru, podmalovaném ohlušujícím hlukem a extrémně ostrými efekty lasershows. "Raves" bývají často srovnávány s během na sto kilometrů nebo s alpským maratonem. Výkonnost, povýšená na jeden z hlavních principů dnešní západní společnosti, má i tady své permanentní vyznavače. Na druhé straně snaha žít jednodušeji a bez vnitřních zábran vzhledem k svému okolí, umět se spokojit s maličkostmi, do jisté míry zájem o pranýřovanou látku ecstasy ospravedlňuje. Zlepšená schopnost komunikace, duševní vyrovnanost a posílení sebedůvěry, akceptování ostatních, emfatie a současně uvolnění, jsou ony karty, které ve hře rozhodují. Ilegálnost užívání drog přináší konzumentům

ostatně i pocit čehosi exkluzivního. Podobně jako u psychedelického malířství v dobách ještě legálních experimentů s drogami na amerických univerzitách, kdy jeho "mixed media"-tvůrci sondovali svými kresbami, obrazy a texty hloubku senzorkého vzrušení "na veřejnosti", pokouší se dnes aktéři hnutí *techno* a jeho nových odnoží pomocí kombinace pohybu, světla a barev, včetně odpovídající rytmicky členěné zvukové kulisy dosáhnout nejvyšší míry prožitku, podložené pocitem vyrovnanosti a vzájemného sblížení také na veřejných seancích. Světlo, alegorie vznikajícího náboženství a vizionářská zkušenost, která k tomu neodmyslitelně patří, už tedy ne jako antipody ducha, nýbrž vše propojující elementy nového vědomí. Psychochemie, pomáhající vyrovnávat deficity transneuronových přenosů informací v našem mozku na základě senzorkého podráždění, zanechává také patřičné stopy v mentalitě člověka. Kaleidoskop barev, zvuků a světelných efektů, vše dokonale a hlučně promíchané v neustávajícím vířivém pohybu, je kromě rituálu plného zařikávání rovněž jakousi Pandořinou skřínkou, která se nečekaně náhle otevřela. Lavina příštího zla a utrpení nedá na sebe příliš dlouho čekat. Náraz intenzivních prožitků, které seance přinášejí, vyvolává patřičnou protireakci. "Neokortikální" člověk v éře postmoderny se tak dostává i navzdory tomu, že vlastní rozsáhlé hightech-instrumentarium, kamsi nazpátek do blízkosti svého původního stanoviště, či ještě hlouběji pod ně. Cesta vedoucí k dobývání hranic našeho ducha je přesto otevřena dál a svádí člověka pokračovat v podobných pokusech. Poslední desetiletí, označované mezi neurology za desetiletí mozku, platí ovšem za nejplodnější, pokud jde o množství nových informací, týkajících se objasnění morfologie a funkce jednotlivých částí mozku. Svět našeho vědomí, konstrukce z reálných a imaginárních prvků, jejíž plasticita se bez ohledu na působení tradičních definic a přijatých deklarací neustále vyvíjí, odráží však jen část oné okolní reality, kterou jsme dosud zvyklí přijímat jako "normální realitu". Umění rozlišovat modalities jejího vnímání na základě prožitků rozšiřujících vědomí je právě to, jak říká Jean Miró, *co se dá počítat k tomu nejdůležitějšímu: úplné obnažení duše. Malířství a poezie jsou v tomto případě podobny aktu lásky, jsou dokonalým zážitkem. Zdrženlivost je odvržena a opatrnost s sebou smetl prostě vítr...*

Rituál jako psychoterapeutická možnost katarze a zdokonalování člověka byl potlačován už od dob renezanace. Teprve v tomto století se dočkal, hlavně díky analýzám freudistů, očištění od vlivu puristické morálky viktoriánské epochy. Po vyobcování těchto démonů přežil nakonec i rituální náhražky církví a psychoanalýzy samotné, neboť, právě tak jako u archaického ritu přechodu z jednoho stupně na druhý, jde člověku spíš o vlastní vnitřní obrodu či znovuzrození, než jen o pouhé očištění. Technický pokrok člověka trochu předešel, pokud jde o biologický, evolučně daný vývoj jeho ducha. Nový ritus provokuje změnu vědomí, tj. otevírá cestu k jeho rozšíření a předpokládá otevřenost vnímání i na samé hranici senzorké oblasti. Přínos amerického hnutí "mixed media" spočívá pak v tomto směru v otevření oněch nenápadných *dveří k nadosobnímu a univerzálnímu* jako jedné z korektur vidění, s možností osvobodit se od závislosti na všem, co se za schematizujícím označením "normální realita" ukrývá.

Umění stihnout včas v Německu disko a obětovat za volantem tři až čtyři hodiny divoké jízdě, další fenomén *techno*, byl až dosud součástí standardního vybavení většiny řadových konzumentů *ecstasy*. Zpočátku stačil jen malý lístek s předtištěným textem a datem, který pak "pošta z ruky do ruky" jako pozvánku před zahájením seance spolehlivě doručila. S postupným přílivem a komercializací diskoték, tak jak horečky přibývalo, nabýval i tento flyer na velikosti a ceně, podobně jako přidružené mediální organizace a skupiny nabývaly na svém počtu. O setkáních na párty bylo rovněž nutné něco napsat, zaslat "cityreports" do vznikajících časopisů. Rostoucí obec účastníků diskoték a klubů žádá informace a pravidelnou obrazovou dokumentaci. Časopisy, podobně tak jako privátní radiové a TV stanice, dokreslují po svém atmosféru uplynulých parties. Celá řada z nich, jako je třeba "Frontpage" (první Techno-Magazin v Německu vůbec), "Flyer" (Hamburk, Berlín, Mnichov), "House

Attack", "Beam Me Up" (Kolín), "Groove" (Frankfurt), "Raveline" (Gelsenkirchen), etc, většínou kolem 200 stran čtyřbarevného tisku gratis, protože svou existenci udrží díky reklamě, jsou čtenáři kvitováni přinejmenším jako malá senzace. Redakční integrita, která je drží v chodu a podle různých tematických zaměření navzájem od sebe jako časopisy odlišuje, brání zároveň i tomu, že záhy neskončí v područí průmyslu, který si může dovolit ledacos na tomto světě koupit. Frankfurtský "Groove" je oblíbený pro své podařené Comic-Strips, jinde se najde kromě podrobných rešerší z oblasti techniky nahrávacích studií nebo hudebních instrumentů a elektroniky zase rubrika "Drogerie", týkající se problematiky "mushrooms" coby poradna, jiný magazín si přidává ke svému těžišti módu a design, neboť zásobování informacemi je už údělem naší pokročilé doby. Stylová originalita se dá přivlastnit také jako laciný návod pro ty, kdo k ní mají daleko. Konzumní průmysl poslouží v tom případě jistě bezesbytku, jak je patrné z různých klišé, snažících se udržet v povědomí jednotný look: girlandy copů na hlavě, dudlík na krku, pohupující se ruksak na zádech nebo sweatshirts oštemplovaná neonově svítícím logem... Že by i tady revoluce požírala své děti?

Tam, kde lze vše vyrobit, zorganizovat, systematizovat a realizovat, poznamenává Rudolf Starý v eseji "Medúsa v novější době kamenné", *se vytratil smysl pro jedinečnost a osobitost tvůrčího činu, který minulá doba chápaly po svém jako zvláštní druh "milosti" a jako pokračující proces stvoření v podobě ožívování a zvýznamňování okolního mrtvého světa.*

Hromadná výroba zahrnala kreativní tvorbu do kouta. Tvořivost se nekoná, a když už, tak pouze někde stranou a podomácku. Ze světa práce, jehož prostorové dimenze se mění den ze dne tak jako jeho logistické zázemí, mizí celé hierarchie a klasické pyramidy dosavadních organizačních struktur i s tvůrci samotného pracovního procesu. Krátkodobost se stává příznakem téměř všeho kolem nás. *Globálně myslet a lokálně jednat*, je devíza naší doby. Sociální přizpůsobivost. Schopnosti skokana, umění kdykoliv změnit své místo. Lineární postup, stejně tak jako delší setrvání na pracovišti, patří k minulosti. Do pracovních vztahů se vetřela povrchnost a nedůvěra. Ve školách pro manažery se učí, že složení pracovních týmů v podniku se musí každých 6 až 8 měsíců upravit tak, aby si lidé v nich na sebe příliš nenavykli. Že tím upadá i důvěra zaměstnanců ve firmu samotnou, nikoho ani z jejího vedení příliš nezajímá, vždyť za pár měsíců nebo let může kdokoliv z nich své pracovní místo opustit. A tak si v takovém podniku koneckonců přichází na své mobbing anebo všenapravující alfanumerický pořádek à la Microsoft office. Nové nápady a ideje však nevznikají zničehonic někde v hlubokém úředním křesle, nebo na obrazovce monitoru, nýbrž často kombinací nápadů a idejí předešlých. Dá se říci, že nové potřebuje ke svému vzniku také i to staré. Srovnáváním idejí a v soutěži stávajících konceptů vznikají nové projekty. Inovace a reformy jsou cosi jako jízda do kopce i s kopce. Je to kus dobrodružství. A také kus nevypočitatelnosti, pokud jde o cestu směřující k jejímu bodu zvratu. Jen zřídka je lineární, čas od času to může být kruh, většinou však křivka. Reformní modus je stav živé hmoty a pokaždé riziko. Reformovat něco znamená vidět svět očima také těch druhých, jde o praktikování demokracie.

Individualita, kreativita a decentralizace ve společnosti patřily už před více než třetinou století k hodnotám blízkým hnutí amerických hippies. Že tvořivá práce přináší člověku úlevu místo zátěže, bylo rovněž téma, které se neomezovalo jen na profesionální umělce. V jedné z městských čtvrtí San Franciska, *Haight Ashbury*, pro toto hnutí obzvláště typické, si byla značná část lidí plně vědoma hodnot, které jejich subkultura vytvářela. Šlo o jistý druh kmenového společenství, ve kterém dívky navrhovaly a šily nové šaty, zhotovovaly vyšívky, keramiku, svíčky, připravovaly jídla, nebo prostě pekly chléb. Nebylo proto nic neobvyklého, když muži v jejich blízkosti navlékali na šňůru perly, vyřezávali ze dřeva šperky, hračky, nebo celé totemy... Jak záviděníhodná skutečnost, čteme-li tyto řádky v době, kdy už se i svatostánek zvaný práce kdekomu z nás pomalu vytrácí z dohledu. Psychedelické umění, happeningy a environments dokázaly vytěžit z krizových situací člověka potřebné esence pro kreativní tvorbu a posunout tím umění z atelierů, galerií a muzeí tam, kde pomáhá zábrany a psychické napětí uvolňovat bezprostředně, do roviny naší každodenní zkušenosti.

Z A M Y Š L E N Í

LÍBA VAN DIJK

Co se události, během mé dovolené v Čechách týče, byly ve znamení Temelína, vstupu do EU a úředníků britské imigrační služby. Samozřejmě, že se děly i jiné věci, ale diskuse se stáčela většinou k výše zmíněným problémům. Nevměšovala jsem se do ní, jen jsem poslouchala a v duchu si to vše dávala dohromady a přemýšlela nad tím, jak by se o něčem takovém psalo a mluvilo v Nizozemí. Když jsem se vrátila domů a pročetla noviny, které se střádaly za dobu mé nepřítomnosti, tak jsem si všimla, že se o České republice nebo jejích obyvatelích vůbec nic nenapsalo. (Možná v jiných novinách ano).

Co mne vedlo k zamyšlení bylo, co se mluvilo a psalo třeba o Temelínu. V Rakousku a Německu se demonstrovalo proti spuštění, protože je to nebezpečná záležitost. Češi však mluvili o tom, že ani Rakousko ani Německo nechtějí, aby se elektrárna rozjela, protože ta znamená velkou konkurenci pro oba státy. Až po té, co se elektrárna spustila stálo v novinách, že vlastně měla určité chyby a proto nikdo nechtěl, aby se rozjela. Každý z české strany si byl jist kvalitou Temelína, až jsem se toho hrozila. Ne, že bych nevěřila v české výrobky, ale myslela jsem na to, že české výrobky ztratily za minulého režimu své dobré jméno. A Češi si budou, podle mého muset uvědomit, že jejich výroba, a i pracovní morálka bude muset být více než sto procentní. Své dobré jméno z první republiky si budou muset tvrdě vybojovat a dokázat, že vyrábějí kvalitu. Doufám tedy, že poradci pana ministra, a i pan ministr si opravdu za svými slovy stojí a že jejich výroky o kvalitě elektrárny opravdu sedí. Nad čím se Češi též zlobí, je postup EU v přibírání nových členů. Zlobí se nad omezeními, která pro ně po vstupu do EU budou ještě několik let platit. Škoda, že se vláda nepostarala o to, aby svým občanům přesně vyložila o co se vlastně jedná, že ta omezení nevycházejí ze západní arogance vůči zemím bývalé východní Evropy, že se nejedná o druhořadé členství a ani o narušení integrace. Že tato dočasná omezení mají sloužit k zajištění hladkého a úspěšného vstupu do EU. Že to znamená, že čeští občané budou mít možnost rychleji užívat výhod, které členství v EU s sebou nese. Že členství v EU se netýká jen technických přizpůsobení, ale hlavně, že se jedná o přihlášení se k vizi budoucnosti Evropy a k množství společných evropských hodnot.

Největší nespokojenost Češi vyjadřovali nad faktem, kdy se na ruzyňském letišti zabydleli britští úředníci imigrační služby, kteří kontrolovali cestující do Velké Británie.

Odmítli vpustit do letadel sto dvacet lidí, většinou romského původu, a aby nebyli obviňováni z diskriminace, nepustili občas i „bělocha“. Diskuse, která se v červenci kolem tohoto problému vedla, mne dohnala k zamyšlení. Říkala jsem si... „Teď je většina nezbarvených tváří proti tomuto opatření a je jim v podstatě líto, že jsou kontrolováni a že Romové chtějí republiku opustit. Kdyby se našel rozumný politik, mohl by se této situace chytit a využít ji k převýchově myšlení jak strany jedné, tak strany druhé“. Myslím si totiž, že když se najde někdo, kdo by si poradil s extremistickým hnutím, kdo by dokázal Romům vysvětlit, že bez vzdělání, bez znalosti jazyka budou i jinde na světě břemenem pro společnost, která některé z nich možná přijme, že by neměli věřit fámám o pracovních příležitostech v zahraničí a o vydělávání spousty peněz. Neboť jejich uplatnění bude většinou (zůstanou-li bez vzdělání) jen v pomocných pracích nebo v práci načerno (kterou pokládám za velice nebezpečnou, protože se neplatí za pracovníky sociální dávky, čímž se pohled do budoucnosti zkresluje) anebo budou žít z minimálních sociálních dávek, svůj celý život. Jestli se podaří dostat své děti do škol, aby alespoň ty měly hezkou budoucnost to nevím, protože školní docházka v rodné vlasti se neobejde bez problémů a problémy nejsou způsobovány pouze „bílým“ obyvatelstvem. Myslím si, že když se najde někdo, kdo celé společnosti dokáže vysvětlit, že člověk je člověk, ať vypadá jak chce a že je velmi důležité, aby se lidé tak vnímali, tak si myslím, že nikdo nebude muset odcházet, protože je to někde lepší. Aby se celé záležitosti mohl někdo z politiků věnovat na to nebyl čas, protože i vláda a parlament měly prázdniny. Než má dovolená skončila, tak Britové odešli a v novinách se objevil článek, že Češi budou muset upravit svůj imigrační zákon, neboť o azyl v Čechách žádá rekordní počet lidí a že vláda chce zastavit příliv ekonomických běženců. To mi vyvolalo úsměv na tváři, neboť každý si chrání to své. Třeba jiným způsobem, ale jedná se vlastně o stejnou věc. A teď po prázdninách? Britové se vrátili, kontroly pokračují dále a nikdo už na to nereaguje. Možná, že ano, ale to už nevím, neboť české noviny z poslední doby nemám.

Aby mé vyprávění nevypadalo jako negativní povídání o Čechách, chtěla bych v závěru podotknout, že se mi v mé bývalé vlasti líbí čím dál tím více, že jsou lidé, i když si stěžují, spokojenější, že celá republika jen kvete upravenými domky, zahrádkami a příjemnými lidmi. A to mne velice těší.

NA POHLED IDYLA

Šlahouny velkých bílých růží
se zvolna pohupují v červencovém
vzduchu.

Pod stromy skvrny slunečního světla;
pes táhne řetěz rozpáleným prachem...

Na pohled idyla.
Na pohled odraz ztraceného ráje
pohybující se mimo jakékoli
relativizující principy.

Je tohle obraz Boží přítomnosti?
Garance, připomínka
nějakých jiných světů,
než je ten náš?

Klademe nebásnické otázky.
Vymknuti z tradice
pátráme očima po sebemenším švu –
skutečnost zdá se sotva k uvěření...

Několik klisen
se pase ve svahu na loukách za ohradou,
vítr jim čechrá husté, dlouhé hřívy.

PRÁZDNINY

Vytrvalý úžas z tvého těla.
Z tvé blízkosti, existence
na kraji večera.

Noc visí jako plod nad světem zvířat;
nad poli táhnou mdlé, venkovské vůně.

Kráčíme mlčky podél jezera,
rákosí chřestí v teplém letním vánku.

Svět bez bohů a přece plný Boha.

„Byl jsi tu někdy předtím beze mě?“
zeptáš se tiše.

(Dál lampy bloudí kolem silnice –
vemena plná ledového světla.)

SNAD JINDE...

Stud jako zlomek nahoty
v tmě stranou dění.
A světlo padá na boty
při rozednění.

Snad jinde, pro příští
vytryskne stejné slunce mezi stromy;
zas město probere se z bezvědomí
na malém sídlišti.

Tak jako před lety
nad rozlehlými sály
(silvestr, konfety),
když jsme tu slavívali.

Silvestr, konfety
rudé lampiony.
A prudce stoupající, podmanivé tóny
pouťové trumpety.

Bez zjevných důvodů,
lhostejně, bez soucitu
tak jako my zabouchnou dveře bytu
a sejdou ze schodů...

BYTOST

Psát verše v jednačtyřiceti letech.

Jaký úpadek!

Milovat slepě věrný otisk času
ve vlastním mozku.

Obrazy mizí za obzorem v dálce.
Obrazy, city, vlastní příběh – všechno.

Kráčíme stále starou ulicí;
a ona stojí dál ve dveřích umývárny –
nádherný barvotisk,
co nás stál celé mládí.

STŘEDNÍ VĚK

Dny u rádia;
večer pak šachovnice, knihy –
život jak vystřížený
z rodinných seriálů.

Už dávno žádná opravdová bolest.
Jen její stopy –
zaprané skvrny červeného vína
na bílém ubruse.

Jak skvrny od krve,
jak skvrny od kompotu –
zoufalé echo v pustých kulisách,
ze kterých prýská barva.

Tak jako lehké kroky mého syna,
jejichž nejistý zvuk
je přese všechno den ode dne slabší...

TVRDÁ, ZLATISTÁ ZÁŘ Z DRUHÉHO BŘEHU...

Jarce

Gesto tvé ruky v podvečerním vzduchu.
A potom pocit nejasného štěstí...
Z pláže se trousí poslední rekreanti,
jiříčky poletují řidce mezi stromy.

Na této fotografii jsme oba ještě mladí.
Vítr nám čechrá rozčuchané vlasy;
v dálce se rozžihají první světla Terstu –
třpytí se na protějším břehu zálivu.

Na této fotografii pulsuje dosud život.
(Grimasy, úsměv, vyceněné zuby.)
Výkřiky, smích stoupají nad hladinou,
vítr je co chvíli odnáší k rudým bójím.

Slyšíme stále všechna ta dávná slova.
Znějí nám jasně v nenadálém tichu.
Zář Terstu zvolna vystupuje z moře,
v houstnoucím šeru zdá se být čím dál
tvrdší.

Slyšíme všechno, čím jsme dříve byli.
Obrazy valí se s nárazy vln a času
a velký přístav z dálky němě zírá
krásný jak přelud.

Po revoluci roku 89 jsem se stal díky shodě okolností a díky pohostinnosti Jany Beranové – básničky, překladatelky a, aby se tak řeklo, rodinné přítelkyně – poměrně častým návštěvníkem Nizozemí. Po setkání s Jaroslavem Kantůrkem, jehož jsem poznal před třemi lety v Haagu, jsem proto využil příležitosti, abych zaslal ukázky ze své připravované sbírky Letovisko Vašemu krajskému časopisu.

PETR HALMAY

REPORTÁŽ O EXPEDICI EURO-KOLA JAN ČÍŽEK

Jak všichni určitě dobře víte, prioritou české zahraniční politiky je dosáhnout co nejdříve vstupu České republiky do Evropské unie. Účelem tohoto článku není popisovat složitost a úskalí tohoto dějinného procesu, který úzce souvisí také s podporou nebo odporem veřejnosti v členských zemích Evropské unie, ale i v kandidátských zemích, ale informovat Vás o jedné akci, která s rozšířením EU souvisí.

Byla to akce uskutečněná v rámci tzv. vnější komunikační strategie (vysvětlovací kampaň zacílená do současných členských zemí EU) pod názvem „Euro-bikes Czech Student Expedition to the Netherlands“ – zkráceně „Euro-bikes“ nebo česky „Eurokola“ v posledním květnovém týdnu tohoto roku.

Cyklistickou expedici českých studentů do Nizozemska uspořádal Zastupitelský úřad v Haagu společně s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy, s podporou Ministerstva zahraničních věcí ČR – odboru komunikační strategie. Uskutečnění akce by nebylo možné bez nezištné a obětavé pomoci zástupců nizozemských univerzit, radnic, studentských organizací i jednotlivých studentů a rovněž českých dobrovolníků z řad studentů nebo starousedlíků.

Jednalo se o expedici skupiny třiceti českých vysokoškolských studentů s pedagogickým doprovodem za účasti zástupce Velvyslanectví ČR v Haagu do šesti nizozemských, převážně univerzitních měst. Do Nizozemska přijeli studenti autobusem s vlekem, v němž se ukrývala kola všech účastníků. Autobus i vlek zdobily nápisy a speciální logo poutající pozornost projíždějících vozidel i kolemjdoucích. Do jednotlivých cílových měst se pak účastníci přesouvali kombinovaně autobusem a na kolech s pravidelným dojezdem do všech měst v pelotonu na kolech v tričkách s logem akce. Itinerář expedice zahrnoval města Utrecht, Amsterdam, Groningen, Leiden, Haag a Naarden.

Hlavním cílem výpravy byla všeobecná propagace České republiky, ale hlavně zvýšení úrovně podpory nizozemské veřejnosti pro co nejrychlejší vstup České republiky do Evropské unie. Besedy se studenty, zástupci radnic a obyvateli navštívených měst byly zaměřeny také na zjištění znalosti realit České republiky a na orientaci v případných obavách z rozšíření EU o kandidátské země.

V rámci prvního dne expedice se na Utrechtské univerzitě zúčastnil besedy s nizozemskými a českými studenty první náměstek ministra zahraničních věcí ČR Pavel Telička. Jeho vystoupení mělo velmi příznivou odezvu nejen z důvodu zajímavého obsahu informací, ale také pro zcela zřetelné zapálení řečníka pro věc a pro otevřenost, se kterou o jednání o vstupu z pozice hlavního vyjednavče ČR pro vstup do EU hovořil.

V Amsterdamu studenti diskutovali se studenty tamější univerzity a jejím profesorem, se studenty společně povečeřeli, shlédli film o Amsterdamu a své mezinárodní kontakty obohatili ve studentském klubu a při ubytování u nizozemských studentů, z nichž mnozí studují češtinu.

Dobře připravená byla diskuse na univerzitě v Groningenu, kde se účastníci expedice setkali také s jejím rektorem a strávili společný večer s organizátory z různých studentských organizací. V Groningenu akce také přilákala zájem místních médií.

V Leidenu měli čeští studenti možnost se kromě živé besedy na univerzitě sejit se studenty v nejstarší studentské menze na obědě, projet se lodí po grachtech a v neposlední řadě navštívit starobyrou radnici, kde na jejich počest byla uspořádána recepce.

Dne 1. června se jízdy na kolech ulicemi Haagu společně se studenty zúčastnila také velvyslankyně Bambasová, ředitelka evropského a integračního odboru nizozemského Ministerstva zahraničních věcí a skupina dalších asi dvaceti pracovníků tohoto a dalších ministerstev zabývajících se agendou rozšiřování EU. Na nádvoří nizozemského Parlamentu v Binnenhofu se pak se studenty sešel nizozemský ministr zahraničních věcí Van Aartsen a státní tajemník Benschop. Účastníci expedice jim předali deník akce a diskutovali s nimi o jejím průběhu a zážitcích z pobytu v Nizozemsku. Ministr pozval studenty a další účastníky setkání na nového slanečka (nieuwe harink) a uvedl přitom, že věří, že Česká republika vstoupí do

Záběry z expedice EURO-BIKES



Evropské unie tak hladce, jak mu právě klouže slaneček do krku. Tento happening se těšil zájmu přihlížejících obyvatel a turistů i přítomného televizního štábu.

Poslední den pobytu byl věnován návštěvě Naardenu, kde radní uspořádali setkání na radnici a prohlídku města včetně Muzea a Mauzolea J. A. Komenského, k jehož hrobu účastníci expedice položili květiny a zapsali se do návštěvní knihy.

Během všech svých zastávek nabízeli účastníci expedice zájemcům a účastníkům besed propagační materiály o České republice a hlavně informační materiály o současném stavu příprav České republiky na vstup do Evropské unie a rovněž informace o Univerzitě Karlově a o možnostech studia v ČR. Zjišťovali také úroveň znalostí o České republice a názory na rozšíření Evropské unie nizozemských občanů a studentů prostřednictvím připravených kvízů a dotazníků.

Dominantními tématy zaznívajících v debatách byly:

- otázka ztráty suverenity,
- volný pohyb osob,
- historické souvislosti a sounáležitost ČR se západní kulturou,
- přínos rozšíření pro členské státy EU zejména v oblasti rozvoje obchodu a investic,
- přínos členství ČR v nabídce kvalifikovaných a vzdělaných lidí, kteří jsou kreativní a soutěživí a v nabídce bohaté a rozvinuté kultury.

Z vyplněných dotazníků a kvízů lze usuzovat např., že:

- Nizozemci celkem dobře znají geografickou polohu ČR,
- hodně Nizozemců navštěvuje ČR opakovaně, existuje povědomí o Praze jako o oblíbeném turistickém cíli a také o přírodních krásách v ČR,
- značka Škoda je známá, ale už ne tolik povědomí o české průmyslové tradici,
- mnoho informací o ČR se v nizozemském tisku neobjevuje, někteří to hodnotí jako „no news – good news“,
- respondenti obdivovali českou hudbu, chtěli by se dozvědět více o historii,
- ke vstupu do ČR do EU mají studenti spíše pozitivní vztah, vidí oboustranný prospěch tohoto kroku pro rozvoj obchodu a investic,
- studenti by spíše omezili volný pohyb osob, nejsou si jisti možností převodu zisku z investic a uvědomují si, že rozšíření EU podporují spíše politici než obyčejní lidé,
- řada respondentů považuje život v Nizozemsku a v České republice za odlišný z důvodu jiných stravovacích zvyklostí, rozdílného jazyka, jiného historického vývoje po 2. Světové válce (hlavně absence komunistické vlády v Nizozemsku).

Během pobytu v navštívených městech se potvrdilo, že cyklistické zaměření akce bylo blízké nizozemské mentalitě a setkávalo se s příznivým ohlasem. Současně lze říci, že euro cyklistická expedice do Nizozemska neměla dopad pouze na nizozemské studenty, akademické a městské funkcionáře a vládní úředníky, ale byla také velkým poučením a obohacením pro české studenty i pedagogy, kteří se jí zúčastnili. Ti také po jejím skončení ještě uspořádali internetovou besedu. Informace o expedici s fotografiemi ze setkání studentů s ministrem Van Aartsenem a státním tajemníkem Benschopem umístilo na svou internetovou stránku holandské Ministerstvo zahraničních věcí.

A co si myslíte o vstupu České republiky do Evropské unie Vy? Nechtěli byste se s námi na těchto stránkách podělit o své názory?



POZDNÍ ODPOLEDNE NL



Foto D.K. a BiF

V sobotu 9. června 2001 se uskutečnilo již druhé setkání čtenářů a přátel Nizozemských listů pořádané redakcí časopisu a Českým centrem tentokrát pod názvem Pozdní odpoledne NL. Sál se do stanoveného začátku zcela zaplnil a mezi účastníky se objevily opět nové tváře a na první pohled bylo patrné, že sál ve srovnání s loňským ročníkem dokonce omládl. Před čtenáři zasedla opět kompletní redakce ve složení Liba van Dijk, Ladislav Malinský a Jaroslav Kantůrek. Vzhledem k menší zdravotní indispozici člena redakce L. Malinského jsme museli částečně improvizovat. Program jsme zahájili literárně – Pohádkou o dědečkovi, holčičce a flašinetu z pera L. Malinského v podání J. Kantůrka. Na tento příspěvek navázala L. van Dijk již méně poeticky a informovala hosty o situaci ve Spolku i v redakci Listů.

Poté se ujal mikrofonu L. Malinský a pozval si k sobě paní velvyslankyni Helenu Bambasovou, kterou ani na chvíli nepřivedl do rozpaků svým originálním rozloučením a poděkováním za její čtyřleté působení v Nizozemsku, a zvládl zároveň s touto příjemnou dámou i pohotové interview. Pro ty z vás, kteří se Pozdního odpoledne NL nemohli zúčastnit, připravil L. Malinský pro toto číslo Listů samostatný příspěvek věnovaný ukončení mise paní velvyslankyně v Nizozemsku. Závěrem redakce poděkovala stálým i novým autorům Nizozemských listů a paní velvyslankyně nezapomněla ani na V. Šadraka II., čímž způsobila velkou radost i jeho voditelé.

Letošní program Pozdního odpoledne věnoval menší prostor redakční části, neboť jsme všichni netrpělivě očekávali večerní divadelní představení Mistrovská lekce s Eliškou Balzerovou v hlavní roli. Po skončení první části programu následovala technická přestávka, kterou účastníci příjemně využili nejen k občerstvení, ale i k vzájemným rozhovorům.

Ve 20 hodin se opět všichni usadili na svá místa a brzy byli plně zaujati divadelní hrou Mistrovská lekce. Pronajatý sál a částečně improvizované podmínky nakonec přesně zapadly do atmosféry hry, která se vlastně odehrává v divadelní zkušebně. Přesto patří dík a uznání všem účinkujícím a celému realizačnímu týmu. Obdiv a ovace za krásný a nezapomenutelný zážitek však patřily především paní Elišce Balzerové – Callasové (jak jí tady bude asi ještě dlouho přezdívat několik nadšených krajanů). Zcela neplánované bylo spontánní setkání čtenářů Listů a krajanů s umělci po představení, na jehož atmosféru budeme všichni dlouho vzpomínat. A tak se Pozdní odpoledne protáhlo téměř do půlnoci.

Ještě týž den byla uvedena informace o naší akci v zahraničním vysílání Českého rozhlasu a o týden později i rozhovor s paní Balzerovou. Moc nás všechny potěšilo, že se jí v Holandsku mezi vámi líbilo.

My jen doufáme, že letošní Pozdní odpoledne Nizozemských listů přiláká opět nové přispívatele a předplatitele a že se za rok všichni ve zdraví potkáme na dalším setkání.

Za redakci J.K.



NENÍ TRÁVA JAKO TRÁVA,
ALE TO JE TRÁVA!
LADISLAV MALINSKÝ

Již mnoho desítek let, možná sto, možná ještě víc, v sobotu okolo prvního letního dne v červnu, přesně úderem čtrnácté hodiny, zahájí čtveřice členek *All England Lawn and Croquet Clubu* dvousetové utkání dámské čtyřhry na pověstném a posvátném *Centre Courtu* v tenisovém komplexu, známém většině světa pod magickým jménem *Wimbledon*. Na jménech hráček nezáleží, nikdo o nich nepíše a málokdo o tom vůbec ví. Po odehrání dvou setů se dámy přemístí na postrachuplný *Court Number One*, kde sehraji třetí set.

Tak totiž začíná pro pořadatele každý ročník nejslavnějšího tenisového turnaje, který pro hráče a obecnost začíná o dva dny později, tedy v pondělí. Je to už poslední Grandslamový turnaj, který se hraje na trávě, Austrálie i Amerika přešly již na tvrdé povrchy a francouzský Roland Garros zůstává věren antuce. Toto anonymní dámské utkání je poslední zkouškou kvality a stavu travnaté hrací plochy, kterou pod dohledem hlavního wimbledonského traviče připravuje jeho štáb prakticky po celý rok. Povolání "hlavního traviče" je hodno téměř titulu šlechtického, jako ostatně mnoho funkcí s tímto turnajem nějak spojených. Ale o tom později.

Zmíněný All England Club má sice k dispozici úctyhodný počet dvaceti soutěžních a čtrnácti treninkových dvorců, ale počet členů není úměrně vysoký. Řádných členů je v současné době pouze 375, včetně všech žijících vítězů dvouher, kteří se stávají členy klubu automaticky. Krom těchto má ještě přístup na dvorce po celý rok stovka vyvolených, především aktivních hráčů. Jinak čekací doba daleko převyšuje dnešní čekací doby ve zdravotnictví, a zůstává tedy jediná rychlejší a jistější cesta, totiž vyhrát Grandslamový turnaj Wimbledonu ve dvouhře. Ale i to přináší někdy rozporuplné situace, tak třeba vítěz bojkotovaného ročníku (1973) Kodeš ano, nebo dokonce Krajíček ano, zatímco ve srovnání s ním gigant Lendl nikoliv. Ale to už tak někdy bývá.

Posvátná tráva Wimbledonu má pochopitelně své strážce, které by jí mohlo závidět leckteré muzeum. Během turnaje mají agenti nepřetržitou službu, a i mimo turnaj je trávník přísně hlídán. Nikoli pouze proti případným úmyslným vandalům z lidských řad, i proti vandalům mimoděčným, jimiž jsou stovky dělníků, pracujících na úpravě, nebo i jen údržbě všemožných zařízení, kteří na svých podrážkách by mohli přenášet pro travu smrtonosné chemikálie. Naprosto nesmyslnou je pověra, že dvorce během turnaje mírně omšelé, jsou na kriticky vybledlých místech zeleně přibarvovány. Barva je úhlavním nepřítelem trávy a tak i lajny na wimbledonských dvorcích nejsou bíle malovány, jak tomu bývá jinde, ale jsou sypány zvláštní, vzduch propouštějící moučkou, příbuznou s moučkou porcelánovou.

Dalším nepřítelem trávy jsou holubi, respektive jejich bezohledně umístované zanechávky, které ničí nejen barvu dvorců. Proti nim si chová stadion svou vlastní "vzdušnou policii" v podobě jestřábů, kteří mají za úkol holuby nikoli vraždit, ale pouze je odhánět a nahánět strach. V době turnaje si najímají posily z pěstitelských stanic.

Celkem neškodnými návštěvníky stadionu jsou lišky. Odkud se berou je mi poněkud nejasné, ale stahují se sem z okolí, především v zimě, neb mezi lavicemi na tribunách nalézají teplý útulek.

Jelikož nic neničí jsou zde trpěny, a v době turnajů o útulek nemají zájem. Personál stadionu tvrdí, že mají ve wimbledonském areálu "své cestičky a svá místa" na tribunách.

Z výše naznačeného snad lze domyslet, že "vrchní travič" a jeho čtrnáct stálých pomocníků o práci nemají nouzi. Ale to hlavní teprve přijde, a je to ovšem tráva sama. Vybrat správný druh trávy pro tvrdou hlínu podkladové vrstvy, její pomalý sestřih od výše asi 18 milimetrů na pouhé čtyři milimetry je přesně plánován, aby se unáhleným sestřihem tráva "nevystrašila", opatrné kropení, někdy pouze několik litrů na celý dvorec, a konečně to nejdůležitější a nejobtížnější: vyrovnat se s počasím. Při dešti je nutno trávu chránit plachtou, která ale nepropouští pro trávu životadárný vzduch. Několik po sobě jdoucích dešťových dnů, a tudíž i plachty, dovedou dvorec zničit. Po dobu trvání turnaje vyjíždějí každý den zvláštní jednotky "do pole" se speciálním zařízením, které spouští tenisový míček z výšky přesně dvou metrů a zaznamenává výšku odskoku, podle níž se pak usměrňuje i údržba povrchu, především intenzita kropení.

Byl jsem v areálu Wimbledonu a na tribunách Centre Courtu celkem dvakrát a viděl jsem tam finale pánské dvouhry. Plánovanou sobotu lilo jako z konve, ale přesto vyprodané tribuny byly plné trpělivého obecenstva až do soumraku, kdy nám oznámili, že zápas se odkládá na příští den, tedy na neděli. Rozumějte, *na neděli!* Bylo to neuvěřitelné, neb dosud, ve stoleté historii turnaje se nikdy v neděli nehrálo, jak je ostatně v konzervativní Anglii zvykem. Teprve mnohem později se začalo finale dámské dvouhry hrát v sobotu (Ladies Day) a pánské v neděli. Ale zpět do roku 1972, tehdy to bylo nepředstavitelné rozhodnutí. Onu památnou neděli se hrálo pětisetové utkání (bez tie-breaků) Stan Smith v. Ilje Nastase a snad každý nakonec litoval, že v tenisu nejsou možny nerozhodné výsledky, tak báječný výkon oba kandidáti podávali. Zatajím tedy i já jméno vítěze, jímž byl tehdy Stan Smith.

Vícekrát jsem se už na Wimbledon nedostal, ale jsem rád, že jsem mohl alespoň jednou onu atmosféru této tenisové svatyně se vším příslušenstvím a s požitkem vychutnat. Patřily k tomu i ony nepostradatelné jahody se smetanou, jichž se každý hrací den zde skonzumuje dvacet pět tisíc kilogramů v sedmi tisících litrech smetany. Na dodávkách jahod se podílejí i holandsští pěstitelé poblíže průplavu.

Ale ještě na chvíli od nostalgie ke konkrétnu. Naskytá se jistě otázka, zda tak nákladná celoroční údržba pro pouhých třináct soutěžních dnů se pořadatelům může vyplatit. Odpověď je jednoduchá, může, nebo dokonce musí, jinak by už dávno byl turnaj, jako nevýnosný, zrušen. Jisté je, že letošních téměř půl milionu (476.711) návštěvníků něco na vstupném zaplatí, ale hlavní zisk asi musí přinést reklama a hlavně televizní vysílací práva. Wimbledonský tenisový turnaj je totiž vysílán téměř dvěma sty stanic do celého světa.

Snad ještě pro zajímavost: Turnaj je nyní čistě profesionální a na odměnách hráčům vyplatí něco málo přes 30 milionů guldenů, a tento obnos se každým rokem zvyšuje. Vítěz pánské dvouhry si letos odnesl přes jeden a třičtvrtě milionu guldenů, vítězka dvouhry asi o sto tisíc méně, a o zbytek se podělili všichni ostatní startující obojího pohlaví.

O něčem takovém se hráčům před několika desítkami let ani nesnilo.

NÁZORY NA EXTREMISMUS A EXTREMISTY

Z Tiskového servisu Odboru prevence kriminality vybrala
LÍBA van DIJK



Extremismus je chápán větší částí veřejnosti v ČR velmi úzce, a to především, jako projev nesnášenlivosti doprovázený agresivním jednáním vůči zjevně odlišným jedincům či skupinám odlišných jedinců.

V takovém pojetí je extremismus jevem vyskytujícím se nepřetržitě v celých dějinách lidstva a známý i z říše zvířat. Avšak současná pozornost věnovaná extremismu odbornou veřejností je vyvolána především skutečností, že v některých demokratických státech se znovu zvedá vlna násilí (vyústějící až ve vražedné útoky na jedince, ale i celé skupiny obyvatel) založená na rasové, politické, náboženské aj. intoleranci a že nesnášenlivost vůči odlišným občanům vlastních států zůstává, či znovu se stává nezanedbatelnou hybnou silou současné vnitřní, ale i mezinárodní politické scény.

Proto také diskuse o obsahu pojmu identity ve smyslu pocitu sounáležitosti (národní, komunální, regionální, klanové) se stala závažným multidisciplinárním tématem, jedním z největších témat soudobých dějin, sociální psychologie a kulturní antropologie.

Označení různých projevů takové intolerance jedním pojmem „extremismus“ začalo být užíváno teprve nedávno.

Od prvopočátku jsou však s užíváním tohoto pojmu velké problémy, které existují všude tam, kde obsah pojmu slova extremismus je nezbytné konkrétně definovat a popsat konkrétní jevy, které lze tímto pojmem označit. Tato nejednotnost výkladu i chápání obsahu pojmu „extremismus“ vyplývá i z toho, že již pojem extrém je pojem nejednoznačný svým obsahem, odlišně chápáný ve společenských vědách (filozofy, politiky, ale i právníky, psychology a sociology), tak i ve společenské (politické) praxi.

Jednotliví politici, ale i představitelé státních orgánů a např. redaktori mediálních prostředků, označují nálepkou „extremismus“ a „extrémní“ zcela odlišné jevy, obsah slova odlišně interpretují a užívají v odlišných souvislostech a v závislosti nejen na osobních subjektivních názorech a postojích, ale i v závislosti na kulturním, náboženském, politickém prostředí, a to v reálném čase a v daném prostoru.

Ve Velké Británii není např. pojem extremismu při popisu bezpečnostní situace v zemi užíván pro jeho nepřesnost a jsou používány jen zavedené termíny – terorismus, sabotáž, rasismus apod. Naproti tomu v Německu je extremismem rozuměna veškerá činnost směřující proti Ústavě SRN.

Z pohledu mezinárodních společenství je extremismus definován jako chování porušující mezinárodně akceptované normy směřující především k civilizovanému zacházení s uprchlíky či ochraně práv menšin.

Obdobná nejednotnost panuje u nás, a to přesto, že užívání pojmu extremismus se jak v médiích, tak u pracovníků státních institucí, ale např. též politiků, rozšířilo velmi rychle.

Obvykle jsou pod pojmem „extremismus“ zahrnovány: rasismus, nacionalismus, xenofobie, fašismus, antisemitismus, anarchismus, náboženský fundamentalismus a terorismus.

Také orgány činné v trestním řízení běžně zacházejí s pojmem extremismus – dokonce vypracovaly vlastní definice, avšak v praxi užívají k označení extremistických jevů spíše výstižnější a konkrétnější terminologii, např. trestné činy motivované rasismem, xenofobií, trestné činy páchané příznivci extremistických skupin, projevy rasové, národnostní nesnášenlivosti apod.

Nejčastěji je pak v rámci trestného práva užíváno označení: trestné činy spáchané z rasových, národnostních nebo jiných nenávisných pohnutek.

Výskyt všech výše jmenovaných jevů označovaných nyní souhrnně jako extremismus nebyl nikdy nikde, ani na území současné České republiky, nijak výjimečným jevem. Avšak až po roce 1989, a zejména po roce 1992, se problematika extremismu postupně stávala i v ČR tématem pro všeobecnou diskusi, svou naléhavostí srovnatelným s problematikou užívání drog a kriminalitou. Tato výrazná pozornost byla ovlivněna zpočátku především mezinárodním zájmem o řešení problému extremismu. V ČR určité tendence (náznaky krajního nacionalizmu) vzniklé při dělení státu poměrně rychle zcela vymizely. Přetrvával problém s Romy, českými občany, ale též Romy se slovenskou státní příslušností, příp. bez státní příslušnosti. Avšak již v tu dobu kriminologové očekávali, kdy i v našich podmínkách bude extremismus vyhlášen za celospolečenský problém.

Později, s postupující migrací rasově, případně etnicky odlišných osob, jinověrců, ale i cizinců odlišujících se od Čechů jen svým jazykem, zvyky apod., s rozšiřujícím se „dovozem“ rasismu a xenofobie především z Německa, s mezinárodním rozšiřováním hnutí skinheads a jiných agresivně se

projevujících hnutí a četných více či méně známých náboženských sekt a hnutí na východ, se **extremismus začal projevat nepřehlédnutelným způsobem též v České republice.** Šířící se strach z projevů extremismu byl zintenzivňován dalším nárůstem násilí na ulicích, byť motivovaného jinak: četnými výtržnostmi, násilím spojeným s vydíráním podnikatelů včetně zastrašování výbuchy, požáry, únosy, hojnými případy loupeží spáchanými s užitím neadekvátního násilí, které občas měly charakter vražedných útoků (např. na taxikáře), vyřizování účtů mezi příslušníky zahraničních zločineckých skupin.

Všechny tyto jevy byly a jsou mimo to ihned přehnaně medializovány. V takové atmosféře se extremismus stává nejen postrachem velkých měst, kde větší shromáždění lidí (fotbalová utkání, hudební produkce) doprovázejí již léta časté výtržnosti, ale šíří se do menších měst a obcí, především pak na Moravě, ve východních a severních Čechách.

V této podobě se stává problémem zjišťovaným a signalizovaným především nestátními organizacemi pro ochranu lidských práv (mj. ČHV, HOST), policií ČR a v určitých regionech místní správou.

Extremismus, který se v ČR v počátku 90. let projevoval především verbálními útoky, koncem 90. let stále častěji nabýval charakteru brachiálního násilí vyvěrajícího z rasismu. (Verbální rasistické útoky byly dokonce nezanedbatelnou částí veřejnosti zpočátku přijímány se sympatiemi). Tohoto násilí se obvykle dopouštěly a stále dopouštějí skupiny mladých mužů, obvykle příslušníků a příznivců hnutí skinheads.

V posledních letech se také častěji lze setkat s projevy xenofobie a antisemitismu, které se projevují jednak znesvěcováním židovských synagog a hřbitovů, sprejováním fašistických symbolů, urážlivých hesel apod., veřejným hanobením osob pro jejich rasu či vyznání, jednak fyzickým násilím proti Romům, cizincům, zřídka proti židovským spoluobčanům apod. **Dochází k vytváření většího počtu skupin sjednocených určitou ideologií, prezentujících se vlastní symbolikou a rozšiřujících své ideje vlastními tiskovinami, organizujících společná setkání svých příznivců a zviditelňujících se i na veřejnosti různými akcemi, hudební produkcí, občas s využitím oficiálních sdělovacích prostředků.** Část xenofobních hesel se objevila mj. mezi hesly užívanými některými politickými stranami.

Mezi extremistické jevy bývá zařazována i činnost (vymykající se běžným zvyklostem) nově vznikajících a rozšiřujících se náboženských sekt a náboženských seskupení. Většina z nich k nám byla po roce 1990 „dovezena“ ze zahraničí. Jejich hlavním cílem je snaha získat výrazné početní zastoupení mezi českou mládeží a snaha rozvinout zde různé aktivity, včetně podnikatelských. Zhruba od roku 1998 je však činnost náboženských sekt málo medializována a zdá se proto, že jejich činnost spíše stagnuje. Realita posledních let v České republice dostatečně prokázala, že jak rasismus tak tzv. politický a náboženský extremismus jsou neodstranitelnými průvodci také naší demokratické společnosti. Prudké zvýšení výskytu těchto jevů je sice připisováno na vrub nestabilitě společnosti v přerodu od jednoho společenského systému k druhému, avšak o další existenci rozšiřování jevů označovaných jako extremismus v současné české společnosti nikdo nepochybuje.

Představy, že tyto jevy lze v rámci určitých společenských pravidel a platných zákonů ovlivňovat, jsou pak značně mlhavé a dosud uplatňovaná opatření proti nim jsou hodnocena jako neúčinná. Kromě toho jsou nyní téměř vždy doprovázena obecně sdíleným názorem (převzatým ze zahraničí), že „žádná demokracie nemá dostatek mechanismů, aby se ubránila všemu, co jí škodí“.

Některé principy, na kterých je založena, jsou současně důvodem její „křehkosti“. Tento názor je pak často právě v České republice užíván jako odůvodnění pasivního čekání na to, co přinesou „doby příští“. Problém extremismu tak stále spíše narůstá a dosti rozšířený předpoklad, že jej lze vyřešit nějakým právně ošetřeným opatřením, natož legislativní normou, byť důsledně aplikovanou, se stává stále více nepravděpodobným.

Zdroj: PhDr. Alena Marešová (Institut pro kriminologii a soc. prevenci), Pavlína Kostková (Právnická fakulta UK)



LÁZEŇSKÉ ZÁŽITKY Z TŘEBONĚ

MARGIT SALZOVÁ



Po tom, co mnoho let navštívujeme italské Abano a léčíme si tam úspěšně své stárnoucí kosti, jsme se letos, shodou okolností, rozhodli pro Třebon. Napřed napsala neteř, narozená v Kanadě, zda bych s ní nejela do Prahy a ukázala jí místa rodinných vzpomínek. Její rodiče už nežijí a já jsem poslední svědek minulosti. Pak přišla manželovi pozvánka na gymnasiální schůzku, která se teď už každoročně koná v Klatovech a loni se jí ze zdravotních důvodů nemohl zúčastnit. A protože první schůzka se mohla uskutečnit jen začátkem května a druhá počátkem června, tak jsme usoudili, že čas mezitím nejlépe strávíme v Třeboni a ušetříme si 2000 km do slunné Itálie.

Plány jsme začali připravovat brzo. Již před vánocemi jsme navázali kontakt s Bertinými lázněmi. Lákalo nás, že centrum města je obklopeno řadou restaurací nabízejících od drštek až po klokana, od kapra až po štiku, plejádu kulinárních pokrmů.

Bertiny lázně mají pouze 4 stejná apartmá, z kterých jsme bez problémů jedno mohli rovnou rezervovat. Jelikož nemáme český pas (máme pouze potvrzení o českém občanství) byla nám zaslána cenová listina v DM a rakouských šilincích. Tato pravidla hry jsme se rozhodli bez námitek respektovat. V čem by byl rozdíl za to, že platíme o tolik víc nám nemohl nikdo vysvětlit.

Čas uplynul rychle a než jsme se nadali, utekl náš pobyt v Praze a příjemně znaveni a upovídání jsme se vydali směr Třebon. Před tím jsme na letišti ještě vyzvedli holandského kamaráda, který ač do té chvíle na lázně nevěřil se dal námi zlákat a vydal se na tuto jistě pro něj dobrodružnou cestu.

Cesta do Třeboně byla krásná, přijetí v hotelu nesmírně vlídné. Paní v recepci usoudila, že když mluvíme tak pěkně česky, že bychom jistě neměli tolik platit, ale nebylo na ní, aby toto rozhodnutí udělala a „napjaté“ jsme museli čekat na příslušnou úřednici. Dle předpokladu bylo rozhodnuto, že jsme devizoví cizinci.

Apartment se skládalo z předsíně, obývacího pokoje, ložnice, kterou by se korpulentnější postava těžko prodírala, dále dobře vybavené koupelny a malého balkónku. Výhled byl překrásný - dolů na Zlatou stoku zdobenou barevným kvítím a přes ni na klášter s kostelní věží, která nám zpěvavě oznamovala čas.

Ráno při snídani nám bylo dáno na vybranou, chceme-li sedět na české či „devizové“ straně, oddělené od sebe jen arkýřem. Vybrali jsme si stranu českou. Zatímco našim spolustolovnicím byl sýr, šunka, jogurt, ovoce aj. servírován rovnou na talíř, museli jsme chodit vedle a brát si z bufetu. Navíc nám byly ještě nabízeny teplé párky, míchaná nebo vařená vejčička. Devizovou stranu tvořili hlavně bývalí východní Němci, kteří nás hned první ráno, po nevráživých pohledech, že si bereme z jejich přidělu upozornili, že „das ist nur für unsere Gruppe“. Po tom, co jim manžel vysvětlil, že platíme stejně, nás začali mimořádně zdvořile zdravít. Též v kávě byl rozdíl, čeští hosté ji dostali již smíchanou s mlékem a my černou v termosce a mléko (studené či teplé) extra. Jelikož se ale na „české“ kávě tvořil škraloup a ten našim dámám nechutnal, dělili jsme se s nimi o kávu naši, což těšilo obě strany. Jak shora uvedeno, obědy a večere jsme konsumovali ve výborných místních restauracích, Bílý koníček, Zlatá hvězda, Šupinka, Morava, Myslivna etc. Všude jsme se setkali s ochotou a poctivou obsluhou.

Lázeňský lékař byl sympatický, s příslušnou dávkou humoru, kterou nám zpříjemňoval návštěvy ve chvílích, kdy jsme klesali na duchu. Sepsal naši anamnesu, udělal diagnosu, sdělil nám, že stav se zhorší než se bude zlepšovat a předepsal nám denně 2-3 procedury. Rašelina, masáže, bylinková koupel, cvičení v bazénu atd. Na rozdíl od italských lázní nás tyto procedury od začátku značně unavovaly a bolesti se zvyšovaly. Každý nám doporučoval hodně odpočívat



na pokoji, čímž jsme se brzo začali cítit spíš jako v nemocnici, ve které máme určitou volnost, na rozdíl od Itálie, kde se vždycky cítíme jako na dovolené a po ránu absolvujeme za zvuku tiše hrající klasické hudby příjemné procedury. Když jsem nejhůř chodila, zpříjemňoval pan doktor mé návštěvy u něj povzbudivým „tak pojd'te dál, srnko“ a při odchodu mě nabádal abych příliš „neskotačila“. Český humor nám jistě pobyt zpříjemnil. Když jednou manžel dlouho nepřicházel od doktora, šla jsem se podívat co se děje. Vejdu do „čekárny“, a zatímco se rozhlížím, praví tam sedící pán: „Paní sedněte si, tam je nějaký smrtelný případ, že to tak dlouho trvá!“ Když jsem řekla, že je to můj manžel – zakryl si rukama obličej a podotkl – „Ježíšmarjá, tak to on je asi náměstek Ministra zdravotnictví“!

My se podle přísloví „Never change a winning horse“ vrátíme příští rok do Abana a necháme na sebe plácát Fango, ale pro ty, kteří jsou silnější konstituce, můžeme Třeboň vřele doporučit. Hluboká, Červená Lhota, Jindřichův Hradec, Telč, Slavonice a mnoho jiného tvoří kulturní doplněk k léčebnému pobytu.

hsalz670@freeler.nl



Z P R Á V Y

NOVÝ ČESKÝ VELVYSLANEC V DEN HAAGU

Novým mimořádným a zplnomocněným velvyslancem České republiky v Nizozemském království je pan Petr Kubernát, kterému dne 27. srpna tohoto roku udělila královna Beatrix agrément, tj. souhlas k výkonu této funkce na území Nizozemska.

Pan Petr Kubernát vykonával dosud funkci vrchního ředitele sekce evropské integrace a zástupce státního tajemníka pro evropské záležitosti na Ministerstvu zahraničních věcí České republiky.

Je ženatý a má dvě dcery.

Je naděje, že nový český velvyslanec předá pověřovací listiny královně Beatrix do konce září 2001 a poté se naplno ujme své funkce.

Přejeme mu hodně zdaru při zastupování zájmů České republiky v Nizozemsku, které má s Českou republikou v současné době tak hustou a kvalitní síť vzájemných politických, hospodářských a kulturních vztahů. Obě země poji také společné členství v NATO a vzájemné porozumění pro rozšíření Evropské unie.

J.Č.

NOVÍ PRACOVNÍCI VELVYSLANECTVÍ V DEN HAAGU

Po nedávném odjezdu velvyslaneckého tajemníka Ing. Jana Michala a sekretářky Kláry Charvátové s manželem Alanem do Prahy, jsme na velvyslanectví přivítali nové tváře. Jsou jimi nástupkyně J. Michala velvyslanecká tajemnice Tereza Štefková, která má na starosti zejména Organizaci pro zákaz chemických zbraní (OPCW), agendu EU, bezpečnostní agendu a také část politické agendy, a dále nová sekretářka Marie Řezáčová. Oběma přejeme hodně úspěchů v jejich náročné práci v novém kolektivu pracovníků velvyslanectví.

J.Č.

ZEMŘEL M. SCHILLINGER

Dovídáme se, že koncem srpna zemřel pan M. Schillinger z Haarlemu. V jeho pozůstalosti se nalézá 230 českých knih. Bližší podrobnosti lze získat u paní Tineke Veenstra, 070-3566066 (přes den) nebo písemně na adrese Leusdenhof 311, 1108 DP Amsterdam.

L.v.D.

ZAJÍMAVOSTI Z KULTURY

VYBRAL KOLEKTIV ČESKÉHO CENTRA

Chystá se pokračování Nemocnice na kraji města

Komerční televize Nova chystá pokračování původního televizního seriálu Jaroslava Dietla Nemocnice na kraji města. Scénář píše Jan Otčenášek a režisérem má být Karel Smyczek. V prvních šesti nových dílech se má objevit i herečka Eliška Balzerová, která v původní „Nemocnici“ ztvárnila roli doktorky Alžběty Čenkové. Čtenářům Nizozemských listů se Eliška Balzerová nezapomenutelně vryla do paměti coby Maria Callas v divadelním představení Mistrovská lekce, které se uskutečnilo v rámci Dne Nizozemských listů počátkem července tohoto roku ve Wassenaaru.

Tmavomodrý svět má distributora pro anglicky mluvící země

Snímek Tmavomodrý svět režiséra Jana Svěráka, který v Čechách zhlédlo již více než tři čtvrtě milionu diváků, získal distributora pro Severní Ameriku, Austrálii a země Spojeného království. Stala se jím společnost Sony Pictures Classics. Tento nejúspěšnější americký distributor nezávislých a neanglicky mluvených snímků vlastní od počátku února také práva na film Jana Hřebejka Musíme si pomáhat.

Pražský Obecní dům vystavuje výběr ze sbírky Karáska ze Lvovic

Výběr uměleckých děl ze sbírky dekadentního básníka Jiřího Karáska ze Lvovic mohou obdivovat návštěvníci pražského Obecního domu. Výstava s názvem Sen o říši krásy má dvě části. Do 29. července bylo k vidění české umění, do 14. října mají návštěvníci možnost seznámit se s evropským uměním a Slovanskou galerií. Expozice je otevřena denně od 10:00 do 18:00. Vstupné na výstavu činí 80 korun, snížené je poloviční. Rodina zaplatí 120 korun.

Den otevřených dveří v Rudolfinu

Den otevřených dveří v pražském Rudolfinu představil jednu květnovou neděli veřejnosti tuto novorenesanční památku v rámci projektu Deset století architektury. Zájemci si mohli prohlédnout výzdobu objektu, Dvořákovu, Sukovu a Kubelíkovu síň, dvoranu, dirigentský a prezidentský salónek, Masarykovu pracovnu a Sloupový sál. Základní kámen Rudolfinu byl položen 23. června 1876. Stavbu financovala Česká spořitelna a vedli ji architekti Josef Zitek a Josef Schulz, kteří budově vtiskli stejný novorenesanční ráz jako před tím Národnímu divadlu. Byla dokončena v červenci 1884 a slavnostně otevřena 2. února 1885. Dům umělců byl na počest rakouského korunního prince Rudolfa pojmenován Rudolfinum. Činnost České filharmonie v Rudolfinu začala v roce 1896 koncertem, který řídil Antonín Dvořák. Galerie tehdy vystavovala především soudobé umění. Po roce 1918 se Rudolfinum stalo sídlem československého parlamentu a bylo jím - s přestávkou německých koncertů v době okupace - do roku 1946. Pak v něm znovu začala sídlit Česká filharmonie, ale prostory bývalé galerie užívala konzervatoř a Akademie múzických umění. Koncertní provoz byl v Rudolfinu slavnostně obnoven 11. května 1946 zahajovacím koncertem prvního ročníku festivalu Pražské jaro, který řídil Rafael Kubelík. V roce 1989 vyvolal havarijní technický a provozní stav památky její uzavření. V letech 1990 až 1992 byla obnovena do původní podoby a k původním, tedy koncertním i výstavním účelům. Podobně rozsáhlá rekonstrukce Národního divadla trvala na přelomu 70. a 80. let osm roků, Stavovské divadlo, v němž se po rekonstrukci hraje od roku 1991, bylo uzavřeno téměř stejně dlouhou dobu.

Semafor uvedl koncertní podobu zpěvohry Pokušení svatého Antonína

Zatím jen koncertní podobu zpěvohry Pokušení svatého Antonína uvedlo na závěr své dvaadvacáté sezóny pražské Divadlo Semafor. Jiří Suchý, který napsal libreto na motiv Gustava Flauberta už začátkem 90. let, spolupracoval na konečné verzi s hudebním skladatelem Vladimírem Franzem. V plné parádě se inscenace na semaforském jevišti objeví 8. října v režii Petra Novotného.

Ježkův „modrý pokoj“ opět přístupný

Rekonstrukce památníku Jaroslava Ježka v jeho původním bytě v Kaprově ulici v Praze skončila. Jeho „modrý pokoj“ je opět přístupný od 7. srpna každé úterý od 13 do 18 hodin. Klavírista a skladatel se v jednoduše, elegantně a moderně zařízeném pokoji obklopil modrou barvou, kterou miloval, protože dělala nejlépe jeho stále se zhoršujícím zraku.

Vrtbovská zahrada ožila výstavou loutek

Výstavou loutek, návrhů, grafik a obrazů z dílny Michaely Bartoňové a Antonína Müllera ožije v následujících dvou měsících barokní Vrtbovská zahrada na pražské Malé Straně. Představí zejména nejnovější tvorbu autorů k loutkovému představení Vůz se senem, které bylo inspirováno obrazy malíře Hieronyma Bosche. Výstava potrvá do 30. září. Vrtbovská zahrada leží spolu s dalšími třemi barokními zahradami na svahu Petřína. Byla vybudována v letech 1715 až 1720 pro Jana Josefa hraběte z Vrtby, nejvyššího purkrabího Pražského hradu. Zájemci se do ní dostanou z Karmelitské ulice. Je otevřena denně od 10:00 do 18:00, od pátku do neděle o hodinu déle.

Muzeum Boženy Němcové představuje život a dílo básníka Gellnera

Dílo a život básníka Františka Gellnera (1881-1914) představuje výstava nazvaná Taky mne vábila panenka, kterou do 30. září hostí Muzeum Boženy Němcové v České Skalici na Náchodsku. Návštěvníci se mohou seznámit nejenom s Gellnerovou básnickou tvorbou, ale také s jeho méně známými výtvarnými díly. K vidění je asi 15 olejomalb a pastelů. Vystaveny jsou rukopisy básní, osobní korespondence, maturitní vysvědčení a další osobní věci.

Památník na Vítkově se změní

Opuštěný Vítkov by se do dvou let mohl stát příjemnou promenádou hodnou pařížského srovnání, kde by lidé vyhledávali klidné posezení v zahradních restauracích či toulání po upravených loukách a zalesněných cestách. Tak aspoň vypadá vítězný návrh na využití tohoto místa. Počítá se i s úpravami Národního památníku, kde by měla být expozice českého monumentálního sochařství první poloviny 20. století a expozice o novodobých českých dějinách.

Na žižkovskou věž se vrátí lezoucí batolata

Plastiky mimin sochaře Davida Černého, které byly loni umístěny na žižkovské televizní věži v rámci akce Praha – Evropské město kultury 2000, se koncem září mají na televizní vysíláč natrvalo vrátit. S tvorbou enfant terrible české výtvarné scény se mohou příští rok seznámit i obyvatelé Rotterdamu.

World Press Photo v Karolinu

Výsledky letošního ročníku mezinárodní výstavy novinářské fotografie World Press Photo budou moci vidět Pražané a návštěvníci hlavního města od 12. září do 8. října v Karolinu.

**** poslední oprava Karlova mostu, trvající jedenáct let v létech šedesátých a sedmdesátých, prý může za to, že nová oprava je nyní naléhavě nutná. Bude stát 400 milionů korun a měla by trvat do poloviny roku 2004. V zájmu turistického ruchu, jehož je Karlův most jednou z hlavních atrakcí, by měla oprava být prováděna po etapách. Na náklad opravy se budou hledat sponzoři a pořádat veřejné sbírky, jako kdysi na Národní divadlo.

**** Škoda Octavia WRC obsadila velmi čestné místo v celkové klasifikaci Safari Rallye 2001 ve východoafrické Kenyi. Německá posádka mladoboleslavské Škodovky Armin Schwartz - Manfred Hiemer se zasloužila svým třetím místem o to, že v poháru konstruktérů je Škoda na pátém místě. Druhý tovární vůz Škoda Octavia, který řídil Belgičan Bruno Thiry havaroval při závěrečné rychlostní zkoušce z dobrého pátého místa do nemocnice v Nairobi. Důvodem havarie byla asi konečná únava posádky. Safari Rallye se pokládá za nejtěžší automobilovou soutěž. Viděl jsem zblízka šest ročníků této soutěže, některé (lehčí) úseky jsem si projel bez časového limitu, a uvážím-li, že požadovaná průměrná rychlost v tomto terénu je 100 km/h (tak zvané One mile per minute safari), smekám před každým, kdo tuto soutěž dojede. Letos dojelo 25 vozů ze 41 startujících. Tuto dobrou reklamu má ještě podpořit televizní šot s hercem Sean Connerym.

**** televizní programy rázu Big Brother aj., vesměs z produkce Endemol, které z pozice nejpopulárnějších v Holandsku se snažily proniknout do světa, začínají právě ve světě ztrácet na přitažlivosti, a tedy na počtu diváků, a tedy i na zájmu televizních stanic. Jedna z posledních forem, Big diet, kde účastníci za každé shozené kilo tělesné váhy během dlouhodobého pobytu v permanentně televizi sledovaném údobí dostanou penezitou odměnu, tedy hubnou za peníze, byla stažena z programu německé RTL II již po dvou měsících, tj. asi v polovině plánované doby. Holandská reklama naopak odpovídá, že Endemol dobyl Ameriku a je nejsledovanějším a nejžádanějším programem.

**** v Izraeli zazněla poprvé hudba Richarda Wagnera, který se za svého života netajil anti-semitismem, byl velmi obdivován Hitlerem, a z těchto důvodů na absolutní černé listině. Došlo k tomu na letošním jeruzalemském hudebním festivalu, kde hrál též berlínský Státní orchestr pod taktovkou Daniela Barenbima. Dirigent po skončení koncertu se zeptal obecenstva, zda jako přídavek chce slyšet Wagnera. Několik lidí provokativně opustilo sál, ostatní nadšeně tleskali. Část veřejnosti a většina izraelských politiků čin odsoudila. A co vy ?

**** od srpna běží (i v ČR) v kinech film Final Fantasy, v němž nehrají herci, ale složitě na počítačích stvořené osoby, jimž je možno dát jakékoli výrazy, jakékoli tvary a jakékoli podoby (tedy i podoby známých lidí). Pouze zvuk (mluva) je dabován lidskými hlasy. Mezi filmovými herci je již nyní poplach z hrozící nezaměstnanosti, kterou zatím oddaluje pouze pracnost výroby takovýchto filmů, ale co není dnes, může být zítra. Zatím prý zkušený divák ještě rozezná živý herecký výkon od počítačového, ale odborníci tvrdí, že to nepotrvá dlouho. Živý projev bude zachován pouze na divadle, zatím co z filmu zmizí. Zde budeme (pokolikáté už?) pokrokem o mnoho ochuzeni.

**** paní Niki de Saint-Phalle, americká sochařka francouzského původu, dobře známá svými, většinou mohutnými pestrobarevnými, mnohdy funkčními, objekty i v Evropě, věnovala muzeu Moderního umění v Nice přes 170 svých prací. Cena daru se odhaduje na 40 milionů guldenů, a celý soubor by měla veřejnost spatřit již na jaře příštího roku. Bude stát za shlédnutí.

**** podle amerického tisku byla letos odhalena v americkém okruhu **tajná laboratoř** s cílem ještě do konce roku **naklonovat člověka**. Laboratoř patří sektě *Raeliánů*, jejíž příslušníci věří, že život na zemi vytvořili uměle vědci z jiné planety. To je snad přece jen trochu moc, ale jsou ještě horší sekty. Naproti tomu v **americkém kongresu** letos v létě prosadili poměrem 249 : 178 **zákaz klonování lidí** (pokuta za přestupek jeden milion dolarů plus deset let vězení), senát jistě bude následovat. Tedy od absolutní svobody (typické pro Ameriku) k absolutnímu zákazu (typickému pro Ameriku). Situace je ovšem mnohem složitější, protože tento zákaz zahrnuje i vyrábět tzv. **kmenové buňky** z embryí, náhradní díly umožňující léčbu dosud nevléčitelných chorob, jichž je ještě řada. Kdo a jak to těmto nemocným zodpoví? Zásadní otázku řešit, nebo jen o její problematice diskutovat, je nad možností této rubriky, ale je více než pravděpodobné, že bude-li onen absolutní zákaz v Americe schválen, což se stane (jak předpokládám) asi během psaní těchto řádek, najdou si skupiny opačného přesvědčení dostatek svolných laboratořů na území třetího světa nebo i bývalého Sovětského svazu. Otázka, co bude lepší, dá ještě mnoho přemýšlení.

Pokračování: Podle mně dostupných zpráv senát skutečně zákaz potvrdil a lze tedy z této situace vycházet. Téměř současně se zabýval touto problematikou **výbor americké Národní akademie věd (NAS)** ve Washingtonu a jeho členové se nenechali (zatím?) přesvědčit skupinou vědců, že klonování lidí je eticky přijatelné, i když by bylo prováděno z ušlechtilé pohnutky, jako je pomoc bezdětným manželským párům nebo (dosud) nevléčitelným nemocným. Pod touto vlajkou totiž pluje skupina vědců propagujících klonování lidí. Svorně prohlásili, že přes zákaz (v Americe od nyní kongres+senát=zákon, v Evropě od března Rada EU), budou v klonování pokračovat dál. Kdo jsou ti hlavní zastánci klonování, kteří se k tomu otevřeně přiznávají? (Osobně se domnívám, že jsou i tací, kteří se k tomu veřejně nepřiznávají). Je to francouzská biochemička **Brigitte Boisselier**, která naznačila, že v její laboratoři jménem **Clonaid** na Bahamských ostrovech již s klonováním začala, a má již dosti informací, aby v nich pokračovala dál. Laboratoř Clonaid patří sektě Raeliánů, kteří věří, že život na Zemi vytvořili vědci z jiné planety a klonování je jen další fází koloběhu tvoření. Druhý je kupodivu Američan (řeckého původu), **Panos Zovras**, ředitel amerického Andrologického ústavu. A konečně třetí vášnivý zastávce terapeutického klonování je italský lékař-embryolog **Severino Antinori** (kterému se nedávno podařilo uměle oplodnit 62 letou ženu), u něhož převládá názor, že si lékařská věda nesmí nechat ujít příležitost zvládnout nejen problém neplodnosti, ale i léčit dosud neléčitelné choroby, jakož i vytvořit bezpečné podmínky pro transplantace (odpadá problém odmítání transplantátu). Podle dvojice Zovras-Antinori mají již 2000 dobrovolnic, z nichž chtějí vybrat 200 vhodných. Na otázku **kde** chtějí ve své práci pokračovat (zatím absolutní zákaz v USA a v EU), odpovídají, že mají mnoho vhodných míst ve světě, včetně středomoří. Již dříve se mluvilo o Třetím světě a o bývalém Sovětském svazu.

Nejpádnejším argumentem proti je podle mého soudu skutečnost, že přes dokonale propracovaný postup není dosud jisté, že vyklonovaný jedinec nebude mít různé vady, bude-li vůbec schopen "normálního" života. Pokusy se savci to přesvědčivě neslibují (pouze asi ve 3%) a podle Alana Colmana, který se podílel na úspěšném naklonování prvního savce (ovce Dolly) před čtyřmi lety, není dosud klonování na takovém stupni, aby se dalo začít s lidmi. Většina naklonovaných plodů savců zemře před, nebo ještě za porodu, nebo trpí nejrůznějšími abnormalitami.

Nějak, proti původnímu úmyslu, se mi tato poznámka rozrostla, pokusím se ještě upravit schematický obrázek, a podařil-li se mi srozumitelný výklad gigantického problému, pak snad je délka poznámky omluvitelná. Až budete mít toto číslo v ruce, bude možná už známo mnoho nového a první vyklonovaný člověk bude za dveřmi, snad po Novém roce.



Pokračování 2: Pravděpodobně předběžné rozuzlení na sebe nedalo dlouho čekat, a je nutno přiznat, že je nejen převratného významu, ale i obdivuhodně šalamounské. Oznámil je **americký prezident G.W.Bush** v noci na 10.srpna ve svém historickém (a prvním) televizním projevu ke svému národu: *Americký stát finančně podpoří výzkum kmenových buněk, získaných z lidských embryí, pro lékařské účely.* Tedy nikoliv klonování lidských bytostí, jehož zákaz platí v plné míře dál. Státní podpora povoleného výzkumu bude činit asi 250 milionů dolarů na rok. *Ale pozor!* Povolený výzkum má takové množství omezovacích opatření, že někteří odborníci pochybují o možnosti jeho praktického využití. O tom bude ještě mnoho diskusí, nenechme se unést předčasným proroctvím. Bush sám velmi moudře připojil: *Přijal jsem toto rozhodnutí s velkou opatrností a modlím se, aby bylo správné.* Statečné přiznání, které sice problematiku neřeší, ale také ji nesmetá pod stůl. Jen tak totiž může **budoucnost ukázat.**

Pokračování 3: Zdá se, že bude na tomto poli více rušno, než se čekalo, a také nebezpečněji. Už se vynořují seriózní i méně seriózní vědci, z nichž někteří již měli prsty velmi blízko klonování zvířat, nebo snad i lidí. Tak najednou vědí, že klonování lidí je daleko jednodušší než zvířat, že vyklonování lidí jedinci budou podstatně méně ohroženi rakovinou, ale že také bude možno vyklonovat zcela nové tvory míšením kmenových buněk, tak třeba opici s inteligencí člověka, nebo naopak člověka se silou opice. Naskakuje-li vám už teď husí kůže, tedy vězte, že porucha **není ve vašich receptorech.** A už se hlásí první ušlechtilý milosrdný samaritán, který nabízí k užívání své nejmodernější výzkumné laboratoře plus jejich dodatečné vybavení neomezeným finančním nákladem týmu již zmíněného italského lékaře Antinoriho. Krom toho přislíbil při úspěšném vyklonování člověka odměnu ve výši několika milionů dolarů. Asi tušíte ze které oblasti vane tento mocný a lákavý vítr a ptáte se, zda si to někdo může dovolit slibovat. Ovšem že ano, kupř. lybijský plukovník **Muammar Kaddáfí**, který by jistě rád viděl hned několik svých klonů a udělal ze své země dobře prosperující světové centrum klonování. Utopie včerejška se stává hrozbou zítřka.

**** zlí jazykové tvrdí, že krátkodobé **bezvědomí prince Charlese** nebylo způsobeno pádem s koně při polovém utkání, ale sdělením rodinného lékaře, že jeho matka bude žít (a vládnout) do sta let. Jeho populární babička (101) by to jistě byla dokázala.

**** **prý devět miliard lidí na zeměkouli** bude maximum, od roku 2070 začne světová populace opět klesat. Jen aby.

**** ze superluxusní vily (jedné z 500 nejbohatších žen světa) na okraji Madridu zmizelo, přes nejmodernější bezpečnostní opatření, dvacet uměleckých unikátů **v celkové ceně přes 110 milionů guldenů** (přes 2 milisrady Kč). Majitelka paní Esther Koplowitz byla toho času na dovolené. Bylo ukradeno šest soch a 14 obrazů, mezi nimi díla autorů jako **Brueghel, Pissaro, Gris, Goya** a jim podobní. Zajímavé bude, zjistí-li se někdy motiv této gigantické krádeže, protože sbírka (nebo cokoliv z její ukradené části) **je neprodejná.** Buď šlo o krádež na objednávku některého zámožného soukromého sběratele pro vlastní potřebu, anebo o krádež spekulativní, kdy za nějaký čas zloději nabídnou svůj lup pojišťovně "se slevou", což je pojišťovnou obvyklé s povděkem přijato.

**** ty, kdo téměř bezmezně obdivovali (a myslím právem) irsko-amerického tanečníka **Michaela Flatleye** (48), choreografa a tanečníka, jehož nohy jsou pojištěny na **50 milionů dolarů**, a který byl ústřední hybnou silou světových pořadů **Riverdance** a **Lord of the Dance**, asi zarmoutí zpráva, že jeho nynější světové turné **Feet of Flames** je jeho rozloučení s aktivní jevištní dráhou. Hodlá se nadále věnovat filmu. Škoda, ale jeho nohy si to asi zaslouží.

**** **Dana Zbořilová přeplavala jako druhá Češka kanál La Manche**, a to za (bez čtyř minut) 12 hodin. Délka, či lépe šířka kanálu je zde 33 kilometrů, voda je nepříjemně chladná (10-17) a bylo nutno proplavat olejovou skvrnu. Zbořilové je 26 let, její jedinou předchůdkyní byla roku 1988 Ludmila Jelínková.

**** se dá vydělat (ale i prodělat) téměř na všem. Letos v lednu se rozvedl **Boris Becker** po sedmi létech manželství. Becker nabídl manželce **Barbáře** mimosoudní vyrovnání za **7 milionů dolarů** (cca 260 milionů Kč), tedy za každý den společného manželství 2825 dolarů (100 tisíc Kč). Nakonec Becker vyplatil své ženě **540 milionů Korun** (v přepočtu), plus dům na Floridě, šperky a výživné na dva syny (220 tisíc Kč měsíčně). Nyní se proslýchá, že oba uvažují o novém (vzájemném) sňatku (bude v tom případě novomanželka vracet?).

**** v českém tisku probíhá čilá diskuse o ztrátě popularity **vstupu Česka do EU**. A ovšem i oblíbené ankety, proč k odklonu dochází. Krom objektivní odpovědi, že se stále poukazuje pouze na případné nevýhody vstupu (jistě takové jsou), a tvrdě se ignorují případné výhody (jistě i takové jsou), mne zaujala jedna upřímná odpověď: *Protože nám EU zakazuje jíst hovězí a chtějí nám i šáhnout na rum a utopence!* Respondent na hrad (nebo aspoň do podhradí)!

**** němečtí konstruktéři obnovují tradici **obřích dopravních vzducholodí - Zeppelinů**, jichž obliba téměř úplně vyhasla po katastrofě obří lodi Hindenburg v květnu 1937, kdy zahynulo 36 lidí. Dnešní Zeppeliny jsou asi o dvě třetiny menší, jsou poháněny třemi motory do rychlosti až 100 km/h a do maximální výšky 2000 metrů. Nejdůležitější bezpečnostní změnou je jejich plnění inertním heliem proti původnímu vodíku. Zatím jsou schopny přepravit v zavěšené kabině 19 osob, což není nijak moc, přesto provozovatelé očekávají jejich použití nejen pro vyhlídkové lety (jako dosud), ale i pro meziměstskou dopravu. Přes dosti vysokou cenu 600 DEM za hodinu jsou lety na mnoho dnů dopředu vyprodány.

**** Východní Evropa dohání svou bohatou příbuznou, tj. Evropu Západní alespoň **v počtu mobilních telefonů**. Nejvíce jich má Polsko - 6,600.000, tj. 17% veškeré populace. Nejvyšší procentáž 54% má ale kupodivu Slovinsko při počtu mobilů málo přes milion. Jen o málo víc, tj. 1,280.000 přístrojů je na Slovensku, což je ale 24% populace. 30% populace, tj. 3 miliony mobilů má Maďarsko, 22% Chorvatů, 15% Lotyšců, 11% Rumunů, 9% Bulharů a pouze 1% Ukrajinců. V Česku prý každý druhý.

**** **Eiffelova věž v Paříži je nejvyšší stavbou světa?** Pardon, *b y l a*, do roku 1931. To by člověk nevěřil.

**** ve dnech nedávno minulých u příležitosti různých výročí **Františka Škroupa** se přiživila i naše státní hymna. Podívejme se, co tomu říká Ústava ČR, jasně a srozumitelně: "Státní hymnu tvoří **první sloka písnně Františka Škroupa** na slova Josefa Kajetána Tyla **Kde domov můj.**" **Z toho plyne a)** že naše hymna **nemá** dvě sloky, jak se často tvrdívá, a **b)** že Škroup **nebyl** pověřen složením hymny, ale že za hymnu byla vybrána Škroupova píseň složená k jinému účelu. Což nic neubírá na Škroupových kvalitách skladatelských (a dirigentských). Pravdu mají tedy ti, kteří říkají, že Škroup je autorem naší hymny, ale i ti, kteří říkají že Škroup naši hymnu neskládal. Je také pravda, že na naši hymnu vzniklo několik parodií, ne právě slušivých. Mezi nimi i parodie Jana Nerudy a nověji Ludvíka Vaculíka.

**** **Škoda Auto** uvádí nový model luxusního reprezentačního automobilu nazvaného **Superb**. Pod tímto jménem uvedli mladoboleslavští model stejné kategorie již před válkou.

Stalo se . . .

LETEM TMAVOMODRÝM SVĚTEM



Stane se . . .

Přiznávám, že jsem byl velmi zvědav na nejdražší český film dvojice Svěráků, nazvaný pro starší generaci nostalgickým titulem *Tmavomodrý svět*. Hodně se o něm psalo, ještě před jeho narozením, dokonce ani předpremiérová kritika nechyběla. I Listy stručně připravovaly na jeho zrození. Mne, kromě tématu, lákal název filmu, totožný s jednou z mně nejmilejší trojice písní Jaroslava Ježka z dob Osvobozeného divadla (druhé dvě jsou *Prázdná náruč* a *Klobouk ve křoví*, jak pro hudbu, tak i pro text V&W, pokud to někoho zajímá). Pravděpodobnost více Ježkovy hudby ve filmu byla veliká, což můj zájem ještě zvyšovalo. A dočkal jsem se. Film jsem viděl v Praze brzo po premiéře, a plně splnil mé očekávání, takže jsem odcházel z kina spokojen. Návštěvnost trhala rekordy více než *Titanic*.

Námět mne také velice zajímal, jednak od konce války až do roku 1947 včetně se v okruhu mých známých vystřídalo, nebo dočasně soustředilo, mnoho navrátilců ze západní fronty, pozemních, námořních i letců, a hodně nám vypravovali. A ještě více jsem slyšel o osudech letců od člověka, u něhož jsme nějaký čas bydleli a pak zůstali sousedy a dobrými známými po několik let. Bylo to v Kenyi ve Východní Africe, v Městečku Machakos, kamž jsme byli se ženou (první) umístění, ale bez bytu. Dočasný byt nám nabídl jakýsi Angličan jménem Joe Kana. První slova, jimiž nás přivítal, byla: "Vitam vas, ak sa mate?", což znělo neočekávaně povědomě. Ukázalo se, že je to bývalý československý pilot, Slovák, původním jménem Jozef Káňa. Jako jeden z prvních po záboru ČSR opustil vlast i s letadlem (u něhož sloužil), a přes Polsko začal dlouhou anabázi, aby skončil u anglického letectva RAF. Válku šťastně přežil, během ní se oženil s anglickou kolegyní, stal se anglickým občanem a byl vyslán do tehdejší kolonie ve Východní Africe jako znalec v oboru zemědělství. Když se dověděl, že nemocnice hledá prozatimní byt pro českou doktorskou dvojici, nabídl svůj zahradní domek (dvě místnosti, koupelna, příslušenství, a strava u nich v domě). Nabídka byla přijata, zakrátko jsme dostali od vlády k užívání vlastní dům v jeho sousedství a zůstali jsme nadále ve styku.

Pochopitelně vyprávění bylo bohaté, z obou stran, a bohužel jsem si je nezaznamenával, dnes by se mi to hodilo. Proto se nebudu snažit jeho vyprávění zde tlumočit, určitě bych se po více než třiceti letech někde odchýlil od skutečnosti, a ostatně to ani nebyl můj úmysl. Pouze mi velice přiblížil celkovou atmosféru údobí bojů o Anglii ve skupině československých letců. A tu jsem vnímal i ve zmíněném českém filmu *Tmavodrý svět*.

A pak začaly vycházet kritiky filmu v tisku celého světa, především ovšem českého doma i krajanského porůznu. A nyní začala má překvapení. Že film nebyl tak příznivě posuzován kritikou jako jej přijali diváci, nebylo tak překvapující, to se stává často, že názory profesionálních kritiků se od názorů diváků různí, aniž by to osud filmu nějak zvlášť ovlivnilo. Bylo něco jiného, co zaráželo a co stálo v pozadí oněch kritik, ale přesto prolínalo navenek, někdy mezi řádky, někdy naplno. Něco jako zloba, nebo snad žárlivost, závist úspěchu, nebo zbytky politické zaslepenosti.

Mám-li heslovitě shrnout nejčastější pokusy film nějakým způsobem znehodnotit, byly to výtky příliš mírného líčení válečných hrůz, něco jako "válka není *Tmavomodrý svět*", nebo na zápletku lidské lásky, když přece každý ví, že "ve válce není čas a ani pomýšlení na lásku", a jiné podobné a snadno zpochybnitelné argumenty. Ale to nechť si každý zodpoví podle svého. Já se domnívám, že právě ve válce a v krutých chvílích, které přináší, je právě láska ve všech svých podobách, ať již realizovatelná, vzpomínaná, vytoužená, nebo jakákoliv (a jak ji vkusně kreslí *Tmavomodrý svět*), tím světlým bodem, na který si každý rád najde tu svou soukromou jasnou chvíli. Podobně je to i s přátelstvím, které ve své ideální formě vzniká právě ve válce (mám pokušení napsat *jenom* ve válce), v době hromadného ohrožení.

Ale je ještě jiná možnost, uvažujte sami. Čtyřicet let nám bylo všemi prostředky vtlučováno do hlav, že pouze z východní fronty se nám i světu dostalo osvobození, jiný názor byl okamžitě potřen, opět všemi prostředky, a bojovníci západní fronty měli na čele vypáleno Kainovo znamení

"západáka", které mu zavíralo přístup do veřejného života, do zaměstnání, do škol (i pro jeho děti), a otvíralo mu dveře do kriminálu, kde mohl přemýšlet, za co bojoval. To se nyní změnilo. Lidé se dovídali pravdu, a jaksi podvědomky se snažili vynahrádit "západákům", živým i mrtvým, onu pozornost a uznání, které jim byli nuceni po léta odpírat. To je jev zcela přirozený a naprosto nesnižuje zásluhy jiných. Morální hodnota bojovníka je stejná, bojuje-li na Dukle nebo v Normandii. Během několika let se názor na zásluhy vyrovná, k čemuž přispěje i všeobecné zapominání, neb my lidé jsme tvorové nevděční.

Nenechte si tím ale kazit film Tmavomodrý svět. Jděte se na něj podívat, a třeba mi dáte za pravdu. A třeba taky ne.

A kdybyste film přecejen propásli, můžete ho vidět ještě letos v kanadském Torontu na filmovém festivalu, a příští rok v pětatřiceti premiérových kinech v Kanadě a USA, a dále pak v Azii, Brazílii, Německu, Itálii a Skandinávii. Zajímavé bude, jak uspěje ve Velké Británii. Verze v cizích jazycích budou asi o 3 minuty kratší, neb některá místa jsou nepřeložitelná. Tak snad přece jděte na ten originál.

L. MALINSKÝ

JUBILEUM PSÍ

Začátkem srpna uplynulo sto let od narození **Psa Baskervillského**, kterého stvořil pan Arthur Conan Doyle, autor proslulých detektivek, a jemuž (tedy Psu B.) za kmotra byl slavný Sherlock Holmes. Týden trvajících oslav v britském Dartmooru se účastnili hosté z Německa, Kanady, USA a Japonska. Jménem českých a holandských psů všech ras poslal pozdrav **V. ŠADRÁK DRUHÝ**

ZASAD' SVŮJ VLASTNÍ LES

SCART, neboli Structural Cooperation in Art Education between The Czech Republic and The Netherlands, program kooperace umělecké výuky mezi Českou republikou a Holandskem, byl zahájen v roce 1998. Účastní se ho celkem 11 holandských a českých vysokých uměleckých škol s cílem prohloubit vzájemnou komunikaci a zvýšit kvalitu a prestiž výukových metod obou stran. Součástí programu je řada dílčích projektů. Pražská AVU je do programu SCART začleněna projektem **Vztahy umění a krajiny** a jejím partnerem je Královská akademie v Den Haagu. Společná dílna na toto téma probíhá nyní druhým rokem. Loňská první část, nazvaná **Vytvoř svůj vlastní ostrov**, se odehrála uprostřed vnitřního holandského moře a na kanálech Flevopolderů. Vznikla v ní řada originálních prací, které byly posléze vystaveny v prostorách Královské akademie v Den Haagu. Letošní část byla nazvána **Zasad' svůj vlastní les** a realizována byla na jihu Čech. K dispozici měli účastníci zámek v Čimelicích, zapůjčený pro tento účel pražskou *Nadací a centrem pro současné umění*. Jak se jednotliví autoři ujali tématu a s jakými výsledky, to ukázala výstava v Galerii AVU od 23.4. do 27.4. **ATELIÉR 10, 17.5.01**

HISTORIE ČESKÉ ŽIDLE V MÍROVÉM PALÁCI

Zástupci členských zemí Stálého rozhodčího soudu (jedná se převážně o velvyslance dané země) se pravidelně scházejí v Japonském sále Mírového paláce v Den Haagu. Každý státní představitel zde má k dispozici židli se státním znakem své země. Členy tohoto arbitrážního soudu jsou i Česká a Slovenská republika. Po rozdělení federace bylo pro naši republiku zapotřebí obstarat novou židli s novým znakem. Do té doby se na křesle nacházel státní znak ČSSR. Krajanovi Harrymu Herschbergovi z Rotterdamu se podařilo v roce 1993 nejdříve vyřešit námitku správy Mírového paláce, že již nezbývá volná židle pro ČR, poukazem na sjednocení Německa, které již nepotřebovalo židli bývalého NDR. Poté získal sponzora Johna Manheima ochotného financovat úpravu židle i ruční výšivku státního znaku, ta byla dokončena v roce 1994. U příležitosti návštěvy parlamentní delegace z ČR se 16.5. 2001 uskutečnil v Japonském sále krátký slavnostní akt k vyjádření vděčnosti J. Manheimovi za jeho štědrý dar. Při tomto ceremoniálu, jehož se zúčastnil osobně J. Manheim, velvyslankyně ČR H. Bambasová, generální tajemník Stálého rozhodčího soudu Tjaco van Hout, velvyslancecký rada J. Čížek, H. Herschberg a čeští poslanci, byla slavnostně odhalena pamětní destička umístěná na opěradle židle připomínající ušlechtilý čin J. Manheima.

Z článku **B. MARCUSE (AHOJ! 170/01)**

NĚCO NA MĚ MRKLO

PAVLA SVĚTLÍKOVÁ

(Vítáme mladé talenty. Autorka z Valašského Meziříčí je letošní maturantka, jednu z jejích prvotin jsme otiskli ve 4. čísle Listů 1999)

Není to tak dávno, co mě opět doslova (ale ne úplně doslova) přepadla má cestovatelská touha...

Byla doba prázdnin a dovolených a já jsem mlsně chodila kolem míst, kde cestovní kanceláře vyvěšují nabídky nejrůznějších zájezdů a zejména o několik tisíc korun levnějších „last minutů“. A mně nezbývalo, než tiše závidět těm, co na to mají (já jako student mezi ně rozhodně nepatřím) a zároveň se červenat (protože vím, že závist je nepěkná vlastnost). Musela jsem se tedy jako obvykle spokojit s prstem zapíchnutým v atlase. Pravda, dá se takhle cestovat a poznávat zadarmo, ale nějak to není ono. V důsledku mé nenaplněné touhy jsem tedy upadla do smutku.

Jak se dalo čekat, můj přítel to nesl těžce. Dlouho to nevydržel a rozhodl se můj smutek rozptýlit. Proto jsme jednoho krásného večera zamířili do restaurace s cílem ochutnat něco neobvyklého... Kaviár i humři však došli. Vyhrála to pizza s plody moře.

Po nějaké chvíli se prostorem začala linout libá vůně. S tušením, že to asi bude ta naše pochoutka se u mě začal projevovat Pavlovův reflex. Ze dveří ladně vyplul číšník s čímsi na podnose. Ano - byla to naše pizza. Vypadala jako....jako....jako každá jiná. Prostě úplně normální pizza. Přítel se do ní tedy bez váhání pustil.

Už už jsem chtěla udělat totéž, ale... Tam, mezi tou feferonkou a kukuřicí...jako bych něco zahlédla. Skláním hlavu níže a pečlivě okem zaostřuji na onu věc. Identifikace se však nedaří. Sýr vše komplikuje. Beru si na pomoc vidličku - bez úspěchu. Číšníkovi zřejmě neušlo mé chování. Bez mrknutí oka položil na stůl vedle mě obrovskou lupu a knihu Přehled mořských živočichů. Z toho soudím, že už jsou tady na podobné zakazníky (podezíravé suchozemce) zvyklí... Naštěstí jsem byla v dobrém rozmaru a bez rozpaků jsem se s lupou v jedné ruce a s knihou ve druhé začala seznamovat se svou pozdní večeří.

Hotovo. Ani jsem si nevšimla, že přítel dávno dojedl a teď jen s úsměvem na rtech přihlíží mému počínání. Hned po prvním soustu, ke kterému jsem se odhodlala, zmizel číšník i s mou pizzou do kuchyně se slovy, že mi ji trošku přihřeje. (Přiznávám, že po slabé půlhodině, co jsem byla na oné průzkumné expedici, přece jenom trošičku vychládla.) Nijak jsem se proto nebránila....

Musím vám říct, že ta pizza byla opravdu výborná. Alespoň trošičku mě tak přenesla k některému přímořskému státu, kde jsou lidi na ty „mořské potvory“ zvyklí.

Jenom to gumové cosi bez chuti mi trošku vadilo. (Podle chapadýlka hádám, že má lá chobotnice.) A při posledním soustu - mám pocit, že na mě něco mrklo. (Přítel říká, že to je hloupost, ale já vím své. Jsem si skoro jistá, že to na mě mrklo.)

Smutek ustoupil. Obohacena o nový prožitek jsem se utěšovala, že třeba někdy začnou přšet peníze. Stačilo by tolik, abych se za ně mohla někam příští léto podívat. A když ne - nevadí. Slyšela jsem, že sushi je výborná pochoutka...

KOLIK JE NÁS, KOLIK JICH A KOLIK JE TĚCH

LADISLAV MALINSKÝ

Nevím už kolikrát se mne někdo ptal, kolik je nás tady v **Holandsku**, nikdy jsem to přesně nevěděl a v odhadech nejsem právě na výši. Takže jsem tápal. Stejně jsem se i já občas ptal lidí, o nichž jsem se domníval, že by to vědět mohli, nebo i možná měli, ale tápali se mnou. Přiznám ale, že jsem nikdy necítil nutnost to vědět, ale jen tak pro zajímavost přece. A stejně i o nich, a případně i o těch.

Až se mi před časem dostala do rukou zpráva holandského CBS (Centrální úřad statistický), která uvádí stav tzv. alochtonních přistěhovalců v Holandsku k 1. lednu 1999, což je asi zatím poslední číselný poměr. Pro ty, kdo dosud tápali se mnou nebudou snad některá čísla bez zajímavosti. Počet všech Holanďanů dosáhl v roce 2001 šestnácti milionů.

*Viděno podle světadílů nejvíce přistěhovalců je z Evropy, 1,190.000, z nich 400.000 Němců a 300.000 Turků. 112.000 Belgičanů nelze počítat mezi pravé alochtony, jde spíše o "malý pohraniční styk". Z Velké Británie 67.500 a z bývalé Jugoslaviie 63.000. Dále 33.000 Italů, 30.000 Španělů, po 28.000 Poláků a Francouzů, a konečně 20.000 z bývalé SSSR končí dvacetitisícovou hranici. Dále 10.000 Řeků, 12.000 Maďarů, 15.000 z Rakouska, 14.000 z Portugalska tvoří meziskupinu ke skupinám pod deset tisíc. Zde najdeme 8.300 Švýcarů, **8.000 z bývalého Československa**, 7.000 Irů a 5.000 Rumunů. Bulhaři, Dánové, Finové, Norové a Švédové tvoří skupiny pod 5.000.*

Na celkově druhém místě světadílů je Azie s 620.000. Na tomto čísle se nejvíce podílejí Indonézané se 400.000, daleko za nimi Číňané s 28.000, Irak se 30.000, Iran 20.000, a přibližně po 15.000 Afganistan, Hongkong, Pakistan a Vietnam. Ostatní se pohybují v množství okolo 5.000 a méně.

Z amerického světadílu z 480.000 přistěhovalců do Holandska vede Surinam s 300.000 a Ned. Antilly s Arubou s celkem 100.000. Ostatní ztrácí zajímavost, až snad na 25.000 ze Spojených Států a 11.000 z Kanady.

Z Afrického kontinentu přišlo 400.000 přistěhovalců, z toho 250.000 Marokánců, 30.000 Somálců a přibližně po 15.000 z Egypta, Ghany a asi 10.000 z Jižní Afriky.

Nejslabším dodavatelem je Oceánie, pouhých 15.000 hlav, o něž se podílí 11.500 Australanů a asi 3.500 Novozélanďanů.

Celkem tedy 2,700.000 k prvnímu lednu 1999, tedy před asi dva a půl rokem. Novější čísla v tak velkém rozsahu asi nejsou dosud k mání, někde budou asi vyšší, ale to už si musí zájemce doplnit sám.

Podívejme se ještě při této příležitosti jaká je situace v **České republice** ve srovnání let 1991 a 2001 (podle prozatímních výsledků březnového sčítání lidu v ČR). Podle toho ubylo obyvatel ČR proti roku 91 téměř 10.000, ač za stejnou dobu počet přistěhovalců se zvýšil přibližně pětkrát a dosáhl počtu přes 350.000. Jen pro zajímavost, v roce 1800 byl odhad obyvatel 4,8 milionu, letos 10,292.933 (1991: 10,302.215).

Národnostní rozvrstvení v ČR v roce 2001 vypadá takto (v závorkách stav roku 1991): Národnost česká 9,270.615 (8,363.768), moravská 373.294 (1,362.313), slezská 11.248 (44.440), slovenská 183.749 (314.877), německá 38.321 (48.556), polská 50.971 (59.383), romská 11.716 (32.903), ostatní 353.019 (75.969).

LUŠTÍRNA

LEGENDA KE KRÍŽOVCE č.22/2001 (na protější straně) →

VODOROVNĚ: A: Africký čertův strom - dva pekaři. B: Vznosný šat - staročeská nádoba - zkr. Heleny - okvěti. C: Kyslík - **ZAČÁTEK TAJENKY** - SPZ sousedního státu. D: Neopatrná čertova družka. E: Štráf - americká tenistka - oteplení - 200 - něm.rada. F: Pražské el.podniky (zkr.) - dráždidlo ke zvracení - okr.prenatal.poradna (zkr.) - špaň. řeka. G: Souč. český spisovatel - ideolog neštěstí - druh společnosti (obch.) - supermarket. H: Vztek - pomoc - zakaboněnc - předložka. I: Vysunuté území - vodík - žáci nejnižších tříd - TV stanice. J: České město u Nýdku - zeminy (slov.) - čtyři páry pytláků. K: Začátek - vrchol - tažný kříženec - část dne. L: Čepobití (zřídka) - povoleno (z lat.) - protialkohol. zkratka - kladenská lid. univerzita (zkr.). M: Vodotoče - zvuk jiskry - zn.Benešova - matka (hrubě) - řecky vzduch. N: Výraz pro omyl - květen hájových Aziatů - kuchyň. nádoby. O: Zkr.pro Holandsko - přebývatí - antický autor bestselerů - zn.španěl.aut. P: Něm.předl. - váti - předložka - oblek - angl. ona. Q: Vada - inic. zakladatele Semaforu - moravská metropole - řečník. R: 50 - **DRUHÁ ČÁST TAJENKY** - dusík. S: Nepodezřívát - podnik zahr. obchodu - nicotní. T: Podroušený mocný bůh slunce - hoši (angl.)

SVISLE: 1: Prvek - pražské plakátovací podniky (zkr.) - mírná pahorkatina - vyprodáno. 2: Starořek - vymezené prostory - muž.jméno - Evropan (slov.) - povzdech - domácí Jozefina.

3: Nebalená - **ČTVRTÁ ČÁST TAJENKY**. 4: Ruksak - ozdoby obrazů - škrtil. 5: Jaký hlupák (slov.) - rozžhavenina - strom - smyslový receptor - řecké písmeno. 6: Značka lihovin - nebe - všekaz - citosl. bolesti - čtyřka. 7: **TŘETÍ ČÁST TAJENKY** - vytvořiti duplokát spisu - existujete.

8: Slonovina - dalekohled - klep - citosl. štípnutí - řal. 9: Moc mluvil - lidově letadlo - jméno zpěvačky Sumac - vševěd - vyhýbka toku. 10: Spojka - **KONEC TAJENKY**. 11: Řezanka s tukem - konec - zhoubná nemoc. 12: Dívčí jméno - otázka pracovníku se sklem. 13: Výstavný dům - dělit třeba rybu - zábava - štěp. 14: Výběr - zájm.tázací - švédský velepodnik - citosl. hrčení - slámka.

15: Žlutý pták - havarie auta - cizí dramatik. 16: Koncovka příd. jmen - opera elitních střelců - lodní pozdrav - vysokoškolský sport (zkr.). 17: Stojí na Císařské louce (podle Hašlera) - Čapkovo drama - látkově prchavý (řídce).

NAPOVĚDA: AA, So, taptoe.

lm

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
A	O	R	H	L	V	I	M	E	O	P	T	A	A	N	E	T	A	A	
B	D	O	V	E	D	N	A	R	K	O	D	E	M	U	E	M	I	R	B
C	S	K	A	P	A	T	R	A	O	R	T	E	Q	Z	A	B	A	C	
D	A	L	S	B	V	E	C	S	K	Y	A	Z	A	L	I	A	S	D	
E	M	S	T	I	K	R	A	L	O	V	N	U	M	I	L	U	P	E	
F	O	T	O	K	Y	U	V	A	Ř	E	Č	K	Y	Ú	H	O	Ř	F	
G	K	O	U	Ř	G	N	U	V	Y	T	S	O	U	Z	E	N	I	G	
H	P	L	N	I	O	C	E	A	N	D	A	R	M	O	L	U	T	H	
I	L	O	V	Z	L	E	B	Y	U	E	D	P	A	V	I	C	E	I	
J	A	V	I	O	D	R	O	M	O	H	A	R	E	K	K	E	L	J	
K	Z	O	A	V	K	A	N	C	L	É	R	K	A	A	O	T	P	K	
L	I	N	G	K	A	D	I	A	D	T	K	O	R	N	P	E	S	L	
M	O	D	R	A	Z	A	T	M	A	S	O	B	F	A	T	R	A	M	
N	D	R	A	V	A	N	E	I	N	U	H	N	I	S	E	R	A	N	
O	H	A	V	H	N	A	Č	K	A	Z	L	O	S	T	R	A	M	O	
P	O	K	A	R	I	N	A	R	E	M	O	S	K	R	A	P	Y	P	
Q	P	O	L	S	K	I	M	O	N	O	P	O	L	É	K	E	L	Q	
R	S	O	U	T	O	K	A	F	E	K	Y	T	I	S	E	I	N	A	R
S	A	N	T	I	K	A	R	O	H	L	I	K	M	E	L	A	S	S	
T	M	A	Y	A	M	A	N	T	A	K	A	T	O	L	A	T			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	lm	

DOKUMENT

Ukázky lidové tvořivosti v den okupace

Neumím,
nevím,
nedám,
nepomohu,
neukážu,
nerozumím,
jsem prostě
úplněj bíbec,
ALE NEZAPOMENU!

NAVŠTIVTE
SOVĚTSKÝ SVAZ

DŘÍVE NEŽ

SOVĚTSKÝ SVAZ

NAVŠTIVÍ VÁS!

SOVĚTSKÉ AUTOMATY VÁS OBSLOUŽÍ
RYCHLE BEZ ČEKÁNÍ!

Rozluštění křížovky 21 z minulého čísla

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
A																		A
B																		B
C																		C
D																		D
E																		E
F																		F
G																		G
H																		H
I																		I
J																		J
K																		K
L																		L
M																		M
N																		N
O																		O
P																		P
Q																		Q
R																		R
S																		S
T																		T
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	cm

Křížovka 22 k číslu 3/2001

Brežněv: Drazí soudruzi, srdečně vám děkuji

Zápis ze setkání

stranických a vládních představitelů Bulharska, NDR, Polska, Maďarska a Sovětského svazu, které se konalo 18. srpna 1968 v Moskvě. (úryvky)

Přítomni:

z Bulharska ss. T. Živkov, S. Todorov, z NDR ss. W. Ulbricht, W. Stoph, H. Mattern a H. Axen, z Polska ss. W. Gomułka a J. Cyrankiewicz, z Maďarska ss. J. Kádár, Komocsin a Erdelyi, za Svaz sovětských socialistických republik ss. L. Brežněv, A. Kosygin, N. Podgornij, K. Mazurov, A. Kirilenko, A. Polaňski, M. Suslov, Vorohov, A. Šelepina, A. Pelše a P. Šeľest.

Brežněv: Rád bych vám, soudruzi, poděkoval, že jste souhlasili s dnešním setkáním, během něhož máme znovu projednat všechny záležitosti o takzvané situaci v Československu.

Jak při rozhovorech s Dubčekem, tak při jednání s Osmou bylo dohodnuto, že ještě před sjezdem se uskuteční plenární zasedání ÚV, na němž budou přijata rozhodnutí personálního rázu.

Bylo dohodnuto, že Krieger bude uvolněn jak z členství v předsednictvu ÚV, tak z místa předsedy Národní fronty; dále bylo stanoveno uvolnění Čisafe z funkce tajemníka ÚV a Pelikána z místa předsedy Výboru pro záležitosti televize.

Předsednictvo ÚV KSC zatím nepodniklo žádné kroky. Žádná nová opatření, jimiž by realizovalo bratislavské dohody. Nic se nestalo ani v kádrových věcech, přestože se od té doby již konala zasedání předsednictva ÚV KSC.

Jestli, soudruzi, dovolíte, přečtu vám dokument, který obsahuje zhuštěné vyjádření plánů, které vypracovali českoslovenští přátelé, a prosby, se kterými se na nás obrátili.

Indra mě informoval, že jejich skupina prodiskutovala plán postupu na zasedání předsednictva. Plán bude realizován. V pondělí obdržel ujištění, že v noci z 20. na 21. t. m. zasáhnou do akce naše vojska.

Oni vyvolají rozkol na zasedání předsednictva a zařídí, aby bylo schváleno usnesení o vyjádření politické nedůvěry představitelům

Dokument

pravicových sil, a fakticky převzou moc. Bratrským stranám bude zaslán apel se žádostí o pomoc.

V noci, po jednání předsednictva ÚV, budou obsazeny tiskárny a redakce Rudého práva. Ráno vyjde zvláštní vydání tohoto deníku. Budou vypojeny telefony i televize. Ráno v televizi vystoupí představitel jejich skupiny, který společností vysvětlí situaci.

Akce bude zahájena o půlnoci. Jde o to, aby do rána byly zabráný zá-

kladní strategické body, Praha, Bratislava, Brno, Plzeň, Ostrava atd.

Uvážíme-li všechna pro i proti, přijali jsme jednomyslné rozhodnutí, že musíme přispět zdravým silám v Československu pomocí. Souhlasíme s plánem akce, který nám navrhly. Jinou příznivější situaci nemůžeme očekávat. Dá se čekat, že později to bude ještě horší.

Teď bych chtěl přečíst dokument, který jsem obdržel v Bratislavě už po podpisu prohlášení. „Drahý Leonide Iljiči ... Náš v jádře věci zdravý demokratický proces je vytrháván z rukou ÚV pravicovými silami.

Vedení strany už není s to organizovat odpor. Existence socialismu v naší zemi je ohrožena. ... Obráťme se na vás s prosbou, abyste nám projevili účinnou podporu a pomoc všemi prostředky, včetně vojenských ...

Živkov: Domníváme se, že plán, který vypracovaly zdravé síly

KSC, je zcela reálný. Pokud jde o nás - všemi silami a prostředky se budeme podílet na likvidaci hrozby, která vyvstala pro Československo.

Gomułka: Všechny možnosti, které jsme měli k dispozici, byly vyčerpány. Už nelze počítat s možností hledání jiných způsobů a směrů jednání. Ztráta času hrozí zhoršením situace.

Kádár: Dříve jsme se přimlouvali za použití politických prostředků. Nyní jsem osobně přesvědčen, že prostředky politického působení byly vyčerpány. Už nic víc nezůstalo.

Brežněv: Soudruhu Ulbrichte, souhlasíte s poskytnutím vojenské pomoci?

Ulbricht: Ano, souhlasíme. **Brežněv:** Drazí soudruzi, srdečně vám děkuji za jednotu. ... Jestliže jsme vyčerpali vše, prosím, abyste podepsali protokol a zvu vás na oběd.

LN/XIV/196

Úplné znění na: <http://www.mvcr.cz/policie/udv/zpravy/moskva68.html>

JEN TAK ...

(Volná rubrika, dnes V.Šadrak II.)

** Čím menší země, tím delší vlečka a tím i větší klobouky. Neplatí pro Norsko.

** Svolat až deset tisíc vyznavačů sekty technopárty na jedno dosud tajné místo kdesi v přírodě, vybavit ono místo nejméně dvaceti sadami reproduktorů pro akustické hudební zdroje a zásobení místa dostatkem pití, kuřiva apod. trvá v Česku (a jistě i jinde) pouze několik málo hodin, takže policie nemá možnost včas zasáhnout. Krom internetu a radia pomáhá perfektně vyvinutý systém tzv. tiché pošty. Nedaly by se tyto obdivuhodné schopnosti použít k jiným účelům ?

** Pro jezefčíka je každá tráva vysoká, pro žízalu i na výsluní tma.

** Město Praha prý konečně dostane pomník Jaroslava Haška, jak jako kníže na koni přehlíží, co národu zasel. Autorem je sochař Karel Nepraš. Mne napadá, zda by nebylo vhodnější zobrazit jej jak jedá na koloběžce seje, protože ani na koni ani na koloběžce Hašek asi nikdy nejel, natož seje (přechodník).

** Zdá se mi, že zpravodajství českého tisku se dostává světového prvenství. Provázena větší fotografií proběhla českým tiskem tato senzační zpráva jako první ve světě: "Na Volarských slavnostech dřeva padl včera světový rekord v počtu návštěvníků slavnosti v dřevěné obuvi. Na trasu kolem náměstí vyrazilo 212 účastníků obutých do dřeváků, čímž byl překonán loňský rekord, kdy jich ve Volarech pochodovalo 159 (čtk)." Knihy rekordů se jistě budou rvát o tuto zprávu, praotec by řekl Nastojte! a Holanďané jistě puknou závistí nad ztrátou světového primátu v dřevácích.

** Banální přednáška nemusí být vždy pouze o banánech.

** Kynolog má vědět vše o nás psech, nikoliv o kinech.

** V tisku a v jiných médiích se hlásá a straší oteplováním atmosféry a co z toho může pojit. V létě bylo sice pár tropicky oteplených dnů, ale mnohem víc těch mezi deseti a patnácti stupni (nad nulou), kdy by se to oteplování sneslo. Copak vy lidé v té průměrné výšce 180 cm to tak necítíte, ale já jako jezefčík 10 cm nad chladnou zemí abych měl strach, aby se mi regmatismem nenarovnaly ty rodově zalomený packy!

** Lépe než třikrát "učit se" je jednou "naučit se". Tak aspoň říká můj voditel.

** Na jiném místě se rozepsal můj voditel o problému klonování a říkal mi, že bude možno vyklonovat zcela nové tvory, nebo jejich kombinace, jako třeba jezefčíka s inteligencí politika, nebo politika s inteligencí jezefčíka. Všechno je možné, říkám já, ale bude to tak velký rozdíl ? Co vy na to ?



Z A D N Í S T R A N A

K I B U T U A

(Z tryptichu "Moji afričtí přátelé")

Přivezli ho v plachtě, jako velký balík. Mohlo mu být pět, možná o něco víc, těžko říct. Podle pestrých korálkových ozdob na vyhublém tělíčku bylo možno neomylně poznat, že je to malý Masáj. Podle ostatních známek bylo jasné, že téměř umírá. Těžky septický stav měl původ v téměř uhnilé pravé dolní končetině od polovičky lýtka dolů.

Nikdy jsem se nedověděl, co předcházelo. Vysvětlení, které později podali příbuzní, že na chlapce někdo upadl, bylo průhledně slabé. To, co z nohy zbývalo, svědčilo spíše pro zásah nějaké divé zvěře, s následnou otravou krve. Ale konečně nebylo rozhodující, co bylo, spíše co bude. Trochu jsme téměř bezvědomého chlapce očistili, nasadili antibiotika, zavedli infuzi, objednali krev, přenosným polním rentgenem zhotovili snímek nohy, a když se chlapcův stav trochu vylepšil museli jsme končetinu pod kolenem amputovat.

Následující dny bojoval náš malý masájský bojovníček svou velkou bitvu se smrtí. Měl podporu nás všech i všech dosažitelných prostředků, takže aspoň početně jsme byli v převaze, ale jestliže nakonec svou bitvu vyhrál, byla to především jeho zásluha.

V nám zvyklých poměrech by to bylo vítězství konečné, ostatní by obstarali rodiče, školy, pojišťovna a řada dobročinných či státních institucí. Docela jinak to bude ale u masájského chlapce, to jsme si všichni uvědomovali, a snad to bylo jedním z důvodů, že Kibutua se stal tak trochu miláčkem oddělení. Zůstávala otázka, co bude s chlapcem, až se vrátí jednohohý do masájské vesnice, odkázán na cizí pomoc. Zda bude schopen bojovat s tvrdými pravidly masájského života, a jak dlouho. Podobné otázky probíhaly hlavami nás dospělých a ani moji afričtí spolupracovníci neznali odpověď. Kibutua zatím tyto starosti neměl, ale měl jiné.

Pomalou začínal vnímat nezvyklé okolí, prostředí úplně vzdálené tomu, z něhož byl vytržen, cizí tváře, z nich několik podivně, až strašidelně bílých, a také skutečnost, že nemá nohu.

Nikdo s ním neuměl promluvit jeho řečí a on nerozuměl žádnému jazyku z okolí. Brzo přestal okolí pouze vnímat, začal je i pozorovat. Byl tichý a trpělivý pacient, ale občas z naprostého klidu a pohody upadal do záchvatů téměř hysterické úzkosti nebo strachu. Dlouho jsme si tyto jeho stavy nedovedli dost dobře vyložit, až kdosi s dobrým pozorovacím talentem objevil příčinu a souvislost. Příčinou byl pojízdný rentgen, souvislost vznikla v jeho hlavičce. Zřejmě mu utkvěla v mysli, byť matná, vzpomínka na první dny v nemocnici, kdy k jeho posteli podivný muž v ještě podivnější zástěře přitlačil rachotící neforemný stroj, přiblížil jeho chapadlo nad nemocnou nohu, cosi krátce zavřelo, pak přestal situaci vnímat a příštím vjemem byla ztráta nohy. Pro Kibutuu pojízdný rentgen a jeho obsluhovatelé v ochranných zástěrách byli nadlouho spojeni s představou těch, kteří způsobili jeho neštěstí a připravili ho o nohu. Dlouho si to nedal vymluvit, a tak bylo nutno vždy Kibutuu odnést do jiné místnosti, kdykoli bylo třeba použít pojízdný rentgen.

Každý trávil chvilku volného času u Kibutuovy postele, moje žena mu darovala červené korále a učila ho na nich počítat anglicky, z mé kapsy vždy očima vydoloval balíček žvýkačky, pro každého měl neodolatelný úsměv s dolíčky ve tvářích, jen ten rentgenový přístroj nemohl zapomenout. Když se pahýl zahojil, vypůjčil jsem pro něj malé berličky a poprvé jsme Kibutuu opět postavili. Byl dosud tak sláb, že se neudržel ani stát na místě, natož chodit. Dělal však pokroky, a jakmile nabyl trochu sil, začal o berlích šmejdít po nemocnici a oplácet návštěvy u jiných postelí.

S možností pohybu se podstatně rozšířilo i jeho zorné pole. Kibutua měl přirozenou inteligenci, jako ostatně většina zdejších domorodců, a za celkem krátkou dobu hovořil dobře jak swahili, tak i místním jazykem kmene Kamba. A nám pro radost i něco jednoduchého v angličtině.

Nevím, co se odehrávalo v jeho hlavičce, ale byl to zřejmě složitý pochod, který nakonec dospěl k podivným závěrům. O Masájích je známo, že tvrdě lpí na svých obyčejích a veškeré

výmysly civilizace zásadně odmítají. Kibutua přijal nemocniční řád jakmile byl schopen starat se sám o sebe, pečoval o osobní hygienu, čistil si pečlivě zuby po našem způsobu, jedl nemocniční stravu příborem, spřátelil se s okolím, hrál si a později i povídal s ostatními dětmi, a jen kmenové ozdoby prozrazovaly jeho masájský původ.

Jednoho dne tyto ozdoby zmizely, složitý pochod v jeho hlavě vyvrcholil. Kibutua ozdoby zahodil, prohlásil, že od této chvíle není již Masájem, protože on se denně myje, kdežto Masájové zůstávají špinaví, on je prostě Kamba a tím to končí. Byli jsme trochu udiveni, protože takový obrat nikdo z nás nečekal, ale nebrali jsme jeho rozhodnutí příliš vážně. V tom jsme se však mýlili. Kibutua se rozhodl a svým rozhodnutím se řídil do nejmenších důsledků. Přestal mluvit masájským jazykem a přestože se důvěrně kamarádil s ostatními dětmi na oddělení, přestal si všimnout dětí masájských, pokud se někdy dočasně octly v nemocnici. V tu dobu již mluvil plynule jazykem místního kmene Kamba i swahili, a my jsme tyto jeho znalosti využívali, abychom se domluvili s ostatními masájskými pacienty. Když jsme nyní přivedli Kibutuua k jejich posteli a žádali tlumočení, bylo vidět, že by nám rád vyhověl, ale jeho vnitřní rozhodnutí bylo silnější. Mlčel a jen záporně vrtěl hlavou. Ještě kritičtější byla situace, přišla-li ho navštívit jeho matka, což se dělo v dlouhých, ale pravidelných intervalech, Kibutua s ní zdvořile postál či poseděl, občas přikývl klad či zápor, ale nepromluvil. To se nám ovšem nelíbilo a snažili jsme se mu vysvětlit, že svoje názory poněkud a nevhodně přehání. Nemusím snad říkat, že vysvětlování bylo marné.

Mezitím se Kibutua naučil chodit o berlích. Lépe řečeno běhat a skákat. Nikdy jsem se nemohl nabažit pohledu na tu malou postavičku ve vlající nemocniční košili, jak pobíhá a poskakuje po areálu nemocnice ladnými pohyby, které nemohou zapřít pohyby předků v džungli a které nemohou utlumit ani dvě dřevěné a otlučené berle. Zdálo se, že i ty berle přejaly ladnost pohybů džungle a rozhodně nebyly Kibutuovi na obtíž, spíše naopak. Díky zvláštní technice dlouhých skoků připomínaly spíše sedmimílové boty, a jestliže se horda špitálních dětí někam nebo za něčím hnala, Kibutuovy sedmimílové boty byly vždy první u cíle.

Právě když jsem začal uvažovat o způsobu, jak by bylo možno Kibutuovi obstarat protézu, což zde nebylo tak jednoduché, stala se nemilá příhoda. Kibutua ležel v posteli a zdálo se že spí. Pojízdny rentgen přijel na oddělení a když míjel jeho postel, Kibutua se probudil. Opět ona známá reakce na přístroj, pouze rozespálý chlapec zapomněl v té chvíli na svůj tělesný handicap a ve snaze utéci před nenáviděným nepřítelem skočil z postele. Dále se nedostal, zůstal překvapeně ležet vedle a pak začal naříkat. Měl k tomu pádný důvod, zlomenina v pahýlu si vyžádala lehký sádrový obvaz a dočasné odložení myšlenky na protézu.

Protéza měla stát sto tehdejších tamních šilinků, což bylo dost peněz, a když jednou přišel za Kibutuou jeho otec, zeptal jsem se ho, zda takovou částku může zaplatit. Řekl, že ano, ale měl u sebe pouze šedesát, které ihned vydoloval, stočené do štíhlého svitku, ze svého toulce na tabák. Napsal jsem mu potvrzení na těch šedesát, čtyřicet jsem přidal a podali jsme záznam na protézu. Když se zlomenina zhojila odjel Kibutua do Nairobi na míru a za pár měsíců byla protéza hotova.

Nemusím ani říkat, že se Kibutua velmi brzo naučil s protézou nejen chodit, ale docela dobře i běhat, a nebylo tedy důvodu držet ho déle v nemocnici. Bylo nám trochu smutno, příliš jsme si na jeho veselou všudypřítomnost zvykli, ale muselo to být. Obávali jsme se však, jak toto rozhodnutí přijme Kibutua, který až dosud nejevil žádnou touhu k návratu do masájské vesnice. Připravil nám však další nepředvídané překvapení. Od chvíle, kdy se stal pomocí protézy opět plně pohyblivý a tudíž - podle svého úsudku - samostatným a neodvislým členem lidské společnosti, odpadly zábrany k návratu do masájského způsobu života a Kibutua se na tento návrat těšil.

Teprve tehdy jsem si plně vysvětlil myšlenkový pochod v jeho malé hlavičce. Jednonohý, špatně pohyblivý a hlavně závislý na cizí pomoci se zřejmě bál života uvnitř masájského kmene, vědom si jeho tvrdých pravidel. Strach, že by neobstál byl tak velký, že byl ochoten přerhat i kmenová pouta. Jakmile se však cítil opět soběstačný, vědomí kmenové příslušnosti se vrátilo v plné síle, a já mu přál, aby mu tvrdý život, který ho čeká, nikdy nepřinesl nutnost podobného zaváhání, jaké prožíval u nás v nemocnici. Věděl jsem, že to bude těžké, ale také jsem věřil, že Kibutua to může dokázat.

LADISLAV MALINSKÝ

Z A D N Í S T R A N A